

ništvo državno obezbedi tako, da ono može, posvećujući se državnim interesima, biti sigurno da može opstati u društvu. Ovaj zakonski projekat u nekoliko je pokušao da unese malo reda u nered, koji je do sada vladao u činovničkom pitanju. U činovničko pitanje unesen je nered, bar ja koliko mislim zbog toga, što baš taj demokratski princip i socijalna nepravda, kako se htelo reći, ujednačili su svakoga u u državnoj službi i ne samo da su ujednačili u državnoj službi, po onome što je kazao g. Lazić, da su stomaci jednaki, nego nisu hteli da se prave razlike za pojedine činovnike. Dogodilo se to, da u državnoj službi jedan profesor, koji može biti ima 20 i više godina službe, ima mnogo manju platu nego jedan poslužitelj, koji je juče došao sa sela, napustio selo i postao državni služitelj. Čak i u ovome projektu zadržana je ta nepravda u tome, što je ovde određjen dodatak na decu. Ja mislim, da je svakako trebalo gledati na činovnika sasvim drukčije i osigurati ga, bez obzira na porodicu i njegovu decu i onda misliti koliko je minimum potreban državnom činovniku, da on bude zadržan na tome mestu, da može vršiti funkcije i da ne napušta svoj položaj. Mi smo u poslednje vreme videli, da načelnici pojedinih ministarstava napuštaju svoje položaje i idu u privatna preduzeća. Šta to znači? Znači, da državna služba njih ne osigurava i da će oni i nadalje prelaziti u privatnu službu.

Ja nalazim, da ovaj projekat treba da podje sa toga gledišta, ali kad već nije pošao sa toga gledišta, nego se zadržava na ovom stanju, na kome se do sada radilo, jer je zbilja teško u ovome haosu naći jedno rešenje, koje bi moglo zadovoljiti i činovnika i državnu službu. Ja svakako mislim, da su oni, koji su radili ovaj zakonski projekat, trebali da podju s toga gledišta, da ovome bolesnome stanju treba jednom stati na put i učiniti malo bolju operaciju. Što se tiče predviđenih odredaba za smanjivanje broja činovnika nalazim, da je to dobro. Samo je onda trebalo učiniti još i druge operacije i odbiti dodatke na porodicu, a dati samo dodatke lično na činovnike i dodatke na stan. Pa ipak, ako se ovo i ne učini, ja ću glasati za ovaj projekat.

Potpredsednik **Osman Vilović**: Gospodo, da se debata ne bi razvlačila, ja ću dati samo jednu kratku izjavu. Nesumnjivo je, da ovaj predlog, koji je pred nama, predstavlja napredak prema stanju, u kome se danas nalazi činovničko pitanje kod nas i da znači jedan pokret na bolje. Ali, gospodo, ja smatram ovaj

predlog kao jedno prelazno rešenje činovničkog pitanja, jer po momé mišljenju sve dotle, dokle se ne izglasa Zakon o činovnicima građanskoga reda, nećemo imati konačnoga rešenja, po kome bi činovničko pitanje bilo na stalnoj osnovi. Ja smatram s toga, da je prva dužnost vlade, da taj zakon o činovnicima građanskoga reda odmah iznese pred Parlament.

Što se tiče Finansijskih izvora, kojim treba da se pokriju novi izdaci u iznosu oko 300.000.000 dinara, ja mislim, da je potrebno naglasiti da se nikakvi novi izdaci neće moći učiniti, ako se predhodno broj činovnika ne bude redukovao na onu meru, koja je potrebna za odpravljavanje državne administracije. Drugi prethodni uslov bio bi taj, da se nadje kredit iz koga će se potrebna suma isplatiti, a da on bude pokriven. Zbog toga, gospodo, kao što ćete čuti prilikom diskusije u pojedinostima u ovome predlogu je predviđeno, da će ovaj zakon moći da se primeni tek onda, kada se apsolutno bude raspolagalo sa potrebnim kreditom. Taj zakon retroaktivno deluje, jer važi i od 1. januara za one činovnike, koji su ostali u državnoj službi posle redukovanja i prečišćavanja koje je predviđeno. Na taj način obezbedili smo činovnicima, koji ostaju kao činovnici, da od 1. januara imaju prava na povišene dodatke. S druge strane to će primorati državnu administraciju, da što pre pristupi smanjivanju i prečišćavanju nepotrebnog broja činovnika.

Pošto se niko više nije javio za reč u generalnoj debati o ovome zakonskom predlogu, ja zaključujem generalnu debatu.

Jovan Gjonović: Gospodo, pošto će prilikom specijalne rasprave ovoga pitanja biti više primedaba, a za to će trebati više vremena, predlažem da se, sa specijalnom raspravom otpočne i dovrši sutra. (Čuje se: Da nastavimo!)

Potpredsednik **Osman Vilović**: Stavljam na glasanje predlog g. Gjonovića. Gospoda, koja su za predlog g. Gjonovića, to jest da se sa specijalnom debatom ovoga zakona otpočne sutra, neka izvole sedeti, a gospoda koja su protiv ovoga predloga neka izvole dići ruku. (Većina sedi.) Gospodo, primljen je predlog, da se sednica današnja zaključi, a nastavi sutra u 9 sati pre podne sa istim dnevnim redom: specijalna rasprava zakona o dodacima na skupoću državnih službenika građanskog i vojnog reda, penzionera i penzionerki.

Današnju sednicu zaključujem.

(Sednica je zaključena u 18 i 30 časova.)

XXXVI. SEDNICA

ZAKONODAVNOG ODBORA

NARODNE SKUPŠTINE

KRALJEVINE

SRBA, HRVATA I SLOVENACA

držana 26. decembra 1921. god. u Beogradu.

Predsedavao Predsednik **Miša Trifunović** i potpredsednik **Osman Vilović**.

Prisutan Ministar Finansija gosp. dr. Kosta Kumandri, referenti Ministarstva gg. dr. Josip Rajzner, potpukovnik Sibir Todorović i potpukovnik Dragomir Mijatović.

(Početak rada u 9 $\frac{1}{2}$ časova.)

Predsednik **Miša Trifunović**: Otvaram 36. redovnu sednicu Zakonodavnog Odbora. Zapisnik prošle sednice nije gotov, pošto se brzo radi, ali će se pročitati na idućoj sednici.

Gospodo, prelazimo odmah na dnevni red. Na dnevnom redu je pretres izveštaja I. sekcije o projektu zakona o dodacima na skupoću. Na redu je,

kao što znate, specijalan pretres, pošto je načelna debata završena. Ja molim gospodu, da se prijave kod pojedinih članova, kod kojih misle govoriti.

Vojislav Lazić: Ja mislim, gospodo, da bi ovde bile nezgodno, da se govornici prijavljuju kod pojedinih članova, jer je ovo jedan vrlo važan zakon, i meni se čini, da bi trebalo kod svakoga člana da se raspravlja. Treba dakle da se rešava i raspravlja član po član.

Predsednik Miša Trifunović: Je li voljan Zakonodavni Odbor, da se tako postupi? (Voljan je.) Gospodo, ima mnogo članova. Ja osećam da g. Lazić ima donekle pravo. Ja ću pomenuti, gospodo, a mislim, da mi nećete zameriti, da mi imamo još dva dana za rad i ja vas molim, da samo kratke stvari iznesite i da ne držite govore, u kojima jedan drugog ubedjujete, jer, ako tako počnemo, otvoriće se velika debata i otežati rad.

Dakle, gospodo, stavljam čl. 1. na glasanje. Ko je za to, da se čl. 1. po predlogu sekcije primi neka izvodi sedeti, ko je protiv neka digne ruku. (Većina sedi.) Izjavljujem, da je čl. 1. primljen.

Na redu je čl. 2. Ima reč g. Gjonović.

Jovan Gjonović: Ja bih hteo samo jednu napomenu da učinim. Izgleda mi, da oni, koji su vršili podelu mesta prema razredima, nisu imali dovoljno u vidu mesne prilike. Ovde se kaže, da u treći razred spadaju varošice i sela Srbije i Crne Gore. Ja bih hteo da skrenem pažnju Odbora na to, da ima varošica u Južnoj Srbiji i Crnoj Gori, koje su mnogo skuplje nego sve druge varoši. Zato se meni čini, da klasiranje svih ovih varošica u treći razred, da je to nepravilno i ja bih molio, da varoši i varošice Južne Srbije i Crne Gore metnete u 2. razred zato, što su po skupoći iznad svih drugih varoši. Tu napomenu hteo sam da učinim, a vi rešite kako hoćete.

Predsednik Miša Trifunović: Ima reč g. Hrasnica.

Dr. Halil beg Hrasnica: Ja bih molio g. izvestioca ili g. referenta da dadu objašnjenje, na kojoj su bazi podeljene ove varoši i varošice. Ja držim, da je ovo deljenje u pet razreda vrlo nezgodno. Ako ostane pet razreda, moglo bi da se uzme kao merilo samo veliki gradovi i manji gradovi, i da se to gradira. Ovde u Beogradu je najveća razlika u pogledu skupoće stanova, a u pogledu ostalih namirnica između sela i gradova — većih i manjih varoši, — izuzev odeće u Beogradu, jer se u velikim gradovima do odeće dolazi nešto jeftinije, dok je sve ostalo u manjim gradovima jeftinije. Ja mislim, da bi trebalo urediti tako, da dodju u prvi razred svi gradovi, za koje se misli, da će biti oblasna mesta, u drugi razred okružna mesta i sreska mesta, na onda u treći razred ostale varošice, a u 4. razred sela, — tako da imamo svega 4 razreda. Uzimate sve gradove i varošice u Srbiji i Crnoj Gori sa Zagrebom zajedno i sve to stavljate u jedan razred, a mi znamo, da je to vrlo nezgodno. Mi znamo, da je u Zagrebu život isto tako skup kao i u Beogradu, osim u pogledu stanova, pa je vrlo nepravedno, da se ovako veliki grad trpa u red malih varoši. Ja držim, da je to nepravilno i da bi trebalo na ovoj bazi, kao što sam rekao, izvršiti ovu raspodelu.

Izvestilac dr. **Svetislav Popović:** Što se tiče prigovora g. Hrasnice, pitanje stanova će se raspraviti docnije u čl. 3. Sekcija se klonula toga, da stvara nove klasifikacije. Kao što će gospoda videti u jednom članu predviđeno je, da Ministar Finansija u sporazumu sa članovima Finansijskoga Odbora može

sprovesti klasifikaciju tih mesta onda kad bude imao podataka. Sekcija se ograničila samo na to, da klasificira mesta onako, kao što su do sad bila klasificirana. Izuzetak je učinjen kod Sušaka, jer vi znate, da je na Sušaku velika skupoća i da se sve plaća u talijanskim lirama; a isto tako i za Zemun, koji je sastavni deo Beograda.

Predsednik Miša Trifunović: Ima reč g. Šećerov.

Dr. Slavko Šećerov: Kako su pojedini primerici pogrešno prepisani, ja bih hteo radi objašnjenja da pitam g. izvestioca, da li su Pančevo i Novi Sad uvršteni u drugi razred?

Izvestilac dr. **Svetislav Popović:** Jeste.

Dr. Slavko Šećerov: Molio bih tako isto objašnjenje i za Suboticu i Veliki Bečkerek. Molim da se i oni unesu u drugi razred.

Izvestilac dr. **Svetislav Popović:** Ja primam to.

Predsednik Miša Trifunović: Gospodo, pristupićemo glasanju. Ko je za to, da se čl. 2. primi neka izvodi sedeti, ko je protiv neka izvodi dići ruku. (Svi sede.) Objavljujem, da je čl. 2. primljen.

Na redu je čl. 3. Ima reč g. Hrasnica.

Dr. Halil beg Hrasnica: Ja imam isto tako primedbu i kod ovoga člana. Načelno sam protivan, da se čini razlika u pogledu stanarine i beriva između činovnika, koji služe u Srbiji i Crnoj Gori i ostalih. Ovaj zakon i onako za nove krajeve neće odmah da stupa u krepost, dokle se ne nadju potrebna sredstva i ne smanji dosadašnji broj činovništva. Zato držim, da stanarinu treba dati i ostalim činovnicima u novim krajevima.

Izvestilac dr. **Svetislav Popović:** Što se tiče predloga g. Hrasnice, ako bi se on uvažio, doveo bi ceo ovaj projekat o činovničkim povišicama u pitanje, jer bi bili ogromni izdaci, tako da to ne bi mogla da izdrži finansijska snaga države. Ja sam juče nago-vestio, da se je sekcija držala u pogledu pitanja poboljšanja činovničkoga položaja granica, koje dozvoljavaju današnje finansijske prilike. Medjutim, opet moram da naglasim ono što sam kazao malo pre, da će Finansijski Odbor Narodne Skupštine biti u mogućnosti, da u pojedinim mestima, gde postoji skupoća stanova kao i u Srbiji i Crnoj Gori, priznati do-datak na stan. Ja mislim, gospodo, da je gospodi poslancima jasno, da u Srbiji i Crnoj Gori u pogledu stanova postoji zasada veća nestašica nego u novim krajevima.

Predsednik Miša Trifunović: Gospodo, staviću čl. 3. po predlogu sekcije na glasanje. Ko je za to, da se čl. 3. primi po predlogu sekcije izvoleće sedeti, ko je protiv neka digne ruku. (Većina sedi.) Objavljujem, da je čl. 3. primljen.

Na redu je čl. 4. Ima reč g. referent Rajzner.

Referent Ministarstva dr. Josip Rajzner: U ime g. Ministra Finansija stavljam predlog, da čl. 4. u mesto: »Redovni i vanredni profesori visokih škola i t. d.« da se kaže: »Profesori redovni i vanredni visokih škola dobijaju lični dodatak na skupoću za 75% više nego drugi činovnici s godišnjom platom u istom mestu službovanja«.

To je promena sve drugo ostaje.

Izvestilac dr. **Svetislav Popović:** Ja to primam.

Predsednik Miša Trifunović: Reč ima g. Vojislav Lazić.

Vojislav Lazić: Ja mislim, da je suviše to 75% više od ostalih; ja mislim, da to smanjimo na 50% — kao što je g. referent — on je smanjio na 50% do-

centima, ja mislim, da smanjimo na 50% profesora Univerziteta, a na 30% docentima.

Predsednik Miša Trifunović: Reč ima dr. Ninko Perić.

Dr. Ninko Perić: Ja ću biti, gospodo, vrlo kratak, ali ovo pitanje verujem, malo više razumem nego ostali. Želeo bih da istaknem ovo: plata profesorima Univerziteta još nije rešena, nego oni primaju i sada po 500 din. povišice za 9 g. službe, dok sudije u opšte primaju 750 din. povišice za 3 g. službe. Ja primam posle 9 g. službovanja manje nego mnogi ostali. To je jedna stvar. Ja bih vas molio, gospodo, da ne mislite da je ovo neka naročita nagrada 75% povišice profesorima Univerziteta. Ostali činovnici idu u kancelarije, imaju besplatan stan, dok profesori Univerziteta nemaju ništa. Oni moraju da snose ogromne režijske troškove. Njima su potrebne 3—4 sobe i kabinet za rad, jer je to potrebno za naučne studije. Oni rade sa materijalom, koji sami nabavljaju kao hartiju za kancelariju i t. d. Oni su izloženi većim materijalnim troškovima nego ostali činovnici, a prema svemu tome njihova je plata upravo mizerna. Mi ćemo sa ovim 75% samo u nekoliko popraviti materijalni položaj tih ljudi.

Predsednik Miša Trifunović: Reč ima g. Ministar Finansija Kumanudi.

Ministar Finansija dr. Kosta Kumanudi: Ja molim Odbor, da primi ovaj predlog g. referenta Rajznera, onako kako ga je izložio g. Perić.

Izvestilac dr. Svetislav Popović: Predlog g. Rajznera primam, dok predlog g. Lazića ne primam. Ja ću da istaknem, da su profesori Univerziteta predstavnici visoke nauke i naša je dužnost pomoći, da se ta nauka razvije, i da omogućimo profesorima Univerziteta materijalno poboljšanje na ovaj način, što ćemo im dati predložene povišice. Njihov je zadatak mnogo važniji nego ostalih činovnika.

Predsednik Miša Trifunović: Stavicu na glasanje čl. 4. sa predlogom g. referenta i sa dopunom. Ko je za to, da se ovaj predlog sa dopunom primi izvoleće sedeti, ko je protiv neka digne ruku. (Svi sede.) Objavljujem, da je čl. 4. sa dopunom primljen jednoglasno.

Reč ima g. referent.

Referent Ministarstva dr. Josip Rajzner: Predlažem, da u čl. 5. koji glasi: »Aktivni i drž. činovnici« i t. d. mesto reči »činovnički praktikanti« dodje »auskultanti« i da se erta »privremeni poštari« i mesto toga kaže »njima jednaki«.

Predsednik Miša Trifunović: Reč ima g. Gjonović.

Jovan Gjonović: Ovde se govori o ukaznim činovnicima. Ja bih vas molio, da mi kažete, da li činovnički praktikanti spadaju u ukazne činovnike i da mi kažete, kakva je to služba državna elev? Molio bih Vas, da ove »eleve«, koji nisu ukazni činovnici, izbacite iz reda ukaznih činovnika, i metnite ih tamo, gde im je mesto. Najzad, molim, ako hoćete, barem prevedite i kažite srpski, šta su ti ljudi i šta rade. Ima ovde dosta ljudi, koji ne znaju kakva je to služba »elev«. Mi koji znamo francuski, znamo da je »elev« djak, ali ni mi ne znamo kakvo je to zvanje u službi. To je jedno, a drugo, ja bih vas molio, gospodo, posle reči: »privremeni poštari« da se doda: »i telefonski službenici sa deset godina službe«. Telefonsko osoblje, koje ima deset godina službe, znači, da je vezano za službu i da vrši funkcije kao i poštari i da imaju dovoljno kvalifikacija. Njih izdvojiti

od drugih činovnika ne bi bilo, gospodo, pravo. Do deset godina može da se smatra, da su to privremeni činovnici, ali koji služe više od deset godina, treba ih smatrati kao i ostale ukazne činovnike. Zato bih vas molio, da ovaj moj dodatak primite.

Predsednik Miša Trifunović: Ima reč gospodin Lazić.

Vojislav Lazić: Ja se, gospodo, ne mogu složiti sa članom 5. ovako kako je stilizovan. Ne mogu principijelno s njim da se složim, jer se ovde pojavljuju nepravde, koje su učinjene između nižih činovnika i viših činovnika, služitelja i radnika. Ja zato predlažem, da se celo ovo pitanje, koje je predviđeno članom 5., 6. i 7., reguliše u čl. 5. Vidite, gospodo, kolika je nepravda, kada je ovde stavljeno, da radnicima državnim i služiteljima i praktikantima pripada 16 i 14 dinara dodatka i ti nemaju pravo na stanarinu dok viši činovnici, koji imaju do 9000 dinara plate, imaju sa stanarinom 58 dinara dnevno. To je ogromna razlika i ja donekle mogao bih razumeti i primiti, da viši činovnici trebaju da imaju neki izvesni dodatak veći nego niže osoblje, ali baš u tolikoj razlici, ja se ne mogu da složim niti da primim to kao opravdano. Zato ja predlažem, da se čl. 5. stilizuje ovako:

»Svi državni ukazni i neukazni činovnici, oficiri, službenici, služitelji i radnici dobivaju lični dodatak po ovoj tabeli« i onda bih u samoj tabeli učinio ove izmene: »do 2000 dinara u prvom razredu 26, u drugom razredu 24, u trećem 22, u četvrtom 20, i u petom 18 pa onda ostavio bih ovo isto što je bilo do 2999, za tim bih stavio od 2—3000 dinara i onda onaj isti red, koji se po razredima predviđa. Onda od 3—5 hiljada dinara ostavio bih takodje isti red i onda preko 5000 dinara pa na više, ostavio bih ovaj isti red, kakav se predviđa, a dalje ove dve klase koje govore preko 7000 pa na više to bi sasvim izbrisao. Na ovaj bi se način uzelo od onih koji imaju mnogo i dalo onima koji imaju malo. Ovde se, gospodo, vidi apsolutno jedna velika nepravda i ja ustajem protiv te nepravde. Ako se ne primi ovaj moj predlog, glasaću protiv.

Jovan Gjonović: Molim Vas objasnite mi reč »elev«.

Predsednik Miša Trifunović: Ima reč gospodin referent Ministarstva Finansija Rajzner.

Referent Ministarstva dr. Josip Rajzner: Gospodo, da vam objasnim šta je to elev. To su činovnički praktikanti u redu geometrijskih službenika, kao kod suda auskultanti, s punom kvalifikacijom.

Predsednik Miša Trifunović: Gospodo, pristupićemo glasanju čl. 5.

Jovan Gjonović: Šta je s mojim predlogom? G. Ministar je izjavio deputaciji, koja je išla kod njega, da se i telefonski službenici, sa 10 godina službe, mogu računati po dodacima u kategoriju aktivnih činovnika državnih.

Predsednik Miša Trifunović: Stavljam na glasanje čl. 5., gospodo.

Jovan Gjonović: G. Ministar je izjavio, da on može da primi to.

Predsednik Miša Trifunović: Gospodine Gjonoviću, izvestilac prima predloge u ime sekcije, pa neka se on sporazume sa g. Ministrom. Ima reč g. Ministar Finansija.

Ministar Finansija dr. Kosta Kumanudi: Odista je bila jedna deputacija kod mene i ja sam izjavio,

da će se njihov položaj popraviti. Ovo što vi predlažete, vi time hoćete da oni budu ukazni činovnici.

Jovan Gjonović: Gospodine Ministre, vi ste dali to pravo i onima, koji inače po zakonu ne mogu da budu aktivni državni činovnici.

Ministar Finansija dr. **Kosta Kumanudi:** Ovom se uredbom teži, da se poprave njihovi dodaci i oni su popravljani.

Jovan Gjonović: Nisu.

Ministar Finansija dr. **Kosta Kumanudi.** Jesu, popravljani su.

Predsednik **Miša Trifunović:** Pristupićemo glasanju. Ko je za to, da se čl. 5. primi sa ovom dopunom g. referenta Ministarstva Finansija izvolioe sedeti, a ko je protiv neka digne ruku. (Većina sedi.) Objavljujem, da je čl. 5. primljen sa ovom dopunom g. referenta Ministarstva Finansija.

Kod čl. 6. ima reč g. Gjonović.

Jovan Gjonović: Ja se ne slažem, gospodo, sa redakcijom ovoga člana i protestujem, da mogu policijski agenti Uprave Grada Beograda da se izjednačuju sa neukaznim kvalifikovanim osobljem državnim. Vi ih možete staviti ako hoćete u kategoriju pandura, ali ne u kategoriju državnih činovnika. Kakvi su ovi agenti, ko su oni? Oni se ne mogu izjednačiti valjda sa državnim činovnicima.

Predsednik **Miša Trifunović:** Stavljam na glasanje čl. 6. Ko je za to, da se čl. 6. primi ovako redigovan u sekciji izvolioe sedeti, a ko je protiv neka digne ruku. (Većina sedi.) Objavljujem, da je čl. 6. primljen.

Stavljam na glasanje čl. 7. Ko je za to, da se ovaj čl. 7. primi ovako redigovan u sekciji neka izvoli sedeti, a ko je protiv neka digne ruku. (Većina sedi.) Objavljujem, da je čl. 7. primljen po redakciji sekcije.

Stavljam na glasanje čl. 8. Ko je za to, da se čl. 8. primi ovako redigovan neka izvoli sedeti, a ko je protiv neka digne ruku. (Većina sedi.) Objavljujem, da je čl. 8. primljen ovako redigovan.

Ima reč g. Gjonović kod čl. 9.

Jovan Gjonović: Ja i g. Ministar Finansija imali smo prilike da o ovome razgovaramo i do sada, pa već je vreme, da se ovo pitanje definitivno raspravi. Ja sam, gospodo, do sada nebrojeno puta čuo od g. Ministra Finansija, da hoće da štiti fiskalne interese državne, a po ovome projektu vidim, da od svoga principijelnog gledišta odstupa. Ovo je, gospodo, uredba o dodacima na skupoću, i po njoj g. Ministar Finansija, kad se tiče aktivnih ministara, daje im 290 dinara dnevno, dodatka na skupoću, a Predsedniku Ministarskog Saveta 362.50 dinara! Dakle čak i onih 50 para dinarskih, da ne propadnu. Ja bih pitao g. Ministra Finansija: na osnovu čega je g. Ministar Finansija došao da utvrdi, da dodatak ministrima na skupoću neophodno treba da bude 290 dinara, a Predsedniku Ministarskog Saveta 362.50 dinara dnevno?

Koliko ja znam, razgledajući uredbu iz Ministarstva Finansija, naročito državnog računovodstva. — bio sam nekada referent za njih. — primetio sam to, po uredbi, odnosno po jednom rešenju, koje je negde doneto 21. maja 1920. god., da su aktivni ministri imali dodatak na skupoću 150 dinara dnevno. Pa onda, gospodo moja, po jednom rešenju od 4. decembra 1920. godine ti su se dodaci popeli na 200 dinara dnevno, dok je za to vreme činovnicima popet dodatak, ovim u Beogradu, za 45%. Taj je dodatak

činovnicima povećan 28. aprila 1921. godine. Gospodo moja, g. Ministar Finansija našao je po čl. 37. zakona o činovnicima građanskog reda, da su i aktivni ministri činovnici državni i posle izglasavanja Ustava on je doneo jednu odluku...

Ministar Finansija dr. **Kosta Kumanudi:** Nisam je ja doneo.

Jovan Gjonović: Vi ste je potpisali.

Ministar Finansija dr. **Kosta Kumanudi:** Ministarski Savet je doneo tu odluku.

Jovan Gjonović: U ostalom, mene se ne tiče ko je doneo tu odluku.

Ministar Finansija dr. **Kosta Kumanudi:** Tiče se, ako hoćete da budete tačni.

Jovan Jovanović: Zašto se branite?

Ministar Finansija dr. **Kosta Kumanudi:** Zato što mi g. Gjonović daje jednu nadležnost, koju nemam.

Jovan Gjonović: I on je doneo odluku na osnovu čl. 201. finansijskog zakona, kojim je Ministrima povećao dodatke. Time je članom dato bilo ovlašćenje vladi, da može dodatke na skupoću državnim činovnicima povećati po potrebi, a naravno, pošto se i oni smatraju po čl. 37. zakona o činovnicima građanskog reda da su i oni činovnici, onda je i njima povećan dodatak na skupoću za 45%! Tako su aktivni ministri dobili 290 dinara dnevno a Predsednik Ministarskog Saveta 362.50 dinara.

E, pa lepo, ja neću da kažem, da i ministri ne treće kao i ostali ljudi, da njima dodatak na skupoću nije potreban. Ali, gospodo moja, kada vidimo, kad se već tvrdi, da su aktivni ministri državni činovnici i kada znamo, da su najviši državni činovnici po redu državni savetnici i da pre njih dolaze ministri, onda: kako je moglo to da bude, da jedan državni savetnik ima svega 72 dinara dnevno, i da mu je dosta, dok ministrima treba 290 dinara dnevno? Znači, gospodo, da je jedan aktivni ministar dobio 218 dinara više nego najviši državni činovnik! Ako su dakle i ministri državni činovnici, onda je disproporecija između dodatka najvećeg državnog činovnika i njih, koji dolaze pre toga najvišeg državnog činovnika toliko ogromna, da ovo jedna pametna vlada i pametan ministar ne bi nikada učinio, ne bi povukao toliko duboku razliku između sebe i najbližeg činovnika, koji je svega jedan stepen niži od njega.

Ostavimo na stranu to, što su se u Ustavnom Odboru ministri branili da nisu činovnici, naročito kad se govorilo o ministarskoj odgovornosti. Oni su tada govorili da nisu činovnici. Ali molim vas lepo, gospodo, ja mislim, da je ovaj dodatak naročito sa obzirom na naše teško finansijsko stanje veoma veliki, da je ogroman i da je nepravilan. I na kraju krajeva, ja mislim, da će i kr. vlada videti, da je neizbežno, da u zakonu o dodacima na skupoću unese za sebe dodatke od 290 dinara, respektive 362 dinara dnevno. Najzad, ovo će i narod da pročita, pa će videti kako ministri svojim sopstvenim rešenjem određuju sebi ogromne i kolosalne dnevnice i naravno da će sadanje političke teškoće, sadašnje krize moći da objašnjava ovim merama. To svakako ne ide u interes ugleda ni ministra ni parlamentarnog života, a oni ako vode računa ne samo o državnoj kasi nego i o svome ugledu, ugledu vlade, ugledu vlasti uopšte, oni onda treba da pristanu, da se ovaj dodatak smanji. A ako ne, gospodo, ja mislim, da Zakonodavni Odbor treba da ih udari po prstima i da im kaže: gospodo, ne možete toliko imati! Zato ću biti

slobodan posle diskusije, koja će se voditi o ovome članu, da predložim, da im smanjite ovaj dodatak bar za polovinu.

Predsednik Miša Trifunović: Ima reč gospodin V. Lazić.

Vojislav Lazić: Gospodo, mene iznenadjuje ovo sada što je iz sekcije izašlo. Ovo pitanje ništa nije popravljeno, nego je ostavljeno onako, kako su bili ministri ranije rešili. Ja sam mislio, kad sam u Ustavotvornoj Skupštini zastupao mišljenje, da sve uredbe treba da prođu kroz Zakonodavni Odbor, da će Zakonodavni Odbor te uredbe zbilja popraviti onako, kako bi narod želeo. Ali meni izgleda, da se sekcija, koja je nama predložila ovu uredbu, nije rukovodila tim mišljenjem, nego je u opšte ona smatrala za potrebno, da sankcioniše onako, kako je to ranije bio predvideo Ministarski Savet ili da sankcioniše uredbu, koje je sama vlada donela.

Mene, gospodo, iznenadjuje to, da su oni mogli ostatu pri tome i ako su čuli ranije prigovore, da se ministrima ostave veliki dodaci, koje su oni sami sebi propisali. Ja ne bih ništa gospodi zamero ministrima, što su sami sebi velike dodatke propisali, jer to je prirodno, da oni, kad sami sebi propisuju, da će sebi najviše i propisati. Ali me iznenadjuje, da Sekcija nije uvidela i da nije našla za potrebno da to smanji.

Gospodo, ja mislim, da je krajnje vreme, da počnemo jedanput štedeti. Mi svi govorimo o tome a čućemo i od gospode ministra, da i oni zastupaju to mišljenje i kažu da treba štedeti, ali vidite ne polaze s tom štednjom od sebe. Jedan čovek, koji hoće da govori o štednji, treba da podje sa tom štednjom od sebe i daje primer drugima da i oni štede. I ako bi gospoda ministri izašli i kazali: evo gospodo, mi počinjemo od nas i zahtevamo, da se prvo, nama smanji, onda bi oni davali primera u opšte celom državnom životu i svima ljudima u državi, da i oni počnu da štede. Ali kad vrhovi državne uprave ne pomišljaju na to, nego svakim danom traže sve veće plate i sve veće i veće dodatke, onda je sasvim prirodno, da će i njihovi mladji i potčinjeni težiti tome. Dakle principijelno ako hoćemo jedanput da podjemo s tim, da se čini štednja, onda bi bilo u interesu ugleda samih ministara, da oni traže, da se prvo i prvo počne štednja sa njihovim dodacima i sa njihovim prinadležnostima.

Ovde se predviđa jednom aktivnom ministru 290 dinara dnevno. Ta su gospoda u isto vreme i narodni poslanici i oni kao narodni poslanici imaju 120 dinara dnevno, te prema tome svaki Ministar ima dnevno 410 dinara što iznosi na godinu dana 149.000 dinara. I onda dodajte još tome njegovu sistematsku platu, te prema tome jedan ministar košta državu godišnje 161.000 dinara koliko iznosi plata i njegov dodatak na skupoću sem ostalih beneficija, koje on uživa. Ministar ima besplatnu vožnju, besplatne cigarete i vazdan kojekakih beneficija, kojima ja nisam ušao u trag i koje ja još ne znam. Stoga bih, gospodo, predložio, da se ovaj član 9. rediguje ovako: »Aktivni ministri dobivaju dodatak na skupoću kao i ostali činovnici«.

Predsednik Miša Trifunović: Ima reč gospodin dr. Hrasnica.

Dr. Halil beg Hrasnica: Ja se ne mogu složiti sa izvadjanjem gospode predgovornika. (**Jovan Gjonović:** To valjda govorite u prilog g. Spaha, kao Ministra.) Nemojte, g. Gjonoviću, tako govoriti. Ovde ja stvarno iznosim svoje mišljenje. To nije stvar g. Spaha, nego je to stvar moje savesti.

Gospodo, morate polaziti sa drugog stanovišta. Ministar ima i dužnost reprezentacije. (**Jovan Gjonović:** Ovo su dodaci na skupoću, a ne na reprezentaciju.)

Druga je tu stvar. Ministara je ne hiljada, nego 15, 12, kako ćemo ih smanjivati. Bolje je broj ministara smanjiti, a ministra platiti kako treba, da može državu reprezentirati. Demokratsko je stanovište, da se i onome čoveku, koji je sposoban i može da upravlja državnim poslovima a nije od kuće dobro stojeći, omogući da dodje do toga položaja i da može onako reprezentovati državnu vlast, kako zahteva ugled države. Sa ovoga stanovišta treba da polazimo, kad ovu stvar rešavamo. Ovde nisu veliki izdaci, možete uštedeti svega pola milijona dinara, a to u budžetu od šest milijardi neće se apsolutno ni malo osetiti. Ja znam, da može biti i popularno, da se ministrima smanji dnevnicu, ali ako uzmete državni interes pri tome nije ni u kakvom razmeru sa onim, što će dobiti taj finansijski efekat. Zato sam za stilizaciju sekcije. (**Jovan Gjonović:** Kad bi se smanjilo ministrima, to bi bilo najpopularnije.) Ko će vam onda doći da bude ministar. Moraju doći bogati ljudi, a već to nije demokratski.

Predsednik Miša Trifunović: Ima reč gospodin Ministar Finansija.

Ministar Finansija dr. **Kosta Kumanudi:** Ja se neću upuštati u pitanje, da li je 290 dinara dnevnicu malo ili mnogo, ali samo radi tačnosti stvari želim da izjavim, da ova dnevnicu, kako je predviđena, obuhvaća sve dodatke u opšte. Ministri nemaju nikakav specijalni dodatak bilo kao činovnici, bilo kao dodatak za porodicu, bilo kao dodatak za reprezentaciju, bilo kao stanarinu, koja je takodje predviđena ovom uredbom. U ovu sumu ulazi apsolutno sve ono, što država daje ministrima. Ja ostavljam Zakonodavnom Odboru, da proceni, da li je to mnogo ili nije.

Što se tiče g. Gjonovića, s njim imam administrativni spor, mislim, da nije mesto da o njemu diskutujemo ovde. On je izložio tačno, kako je teklo pitanje dodataka ministarskih, samo je izveo pogrešne zaključke. Sa zakonskog gledišta držim, da je cela radnja bila sasvim ispravna. Pitanje je rešeno kako je zakon predvideo. Kao što sam ranije imao prilike da izjavim, po mome mišljenju, ovde je merodavan zakon o činovnicima građanskog reda, § 37. koji izrečno sve ministre klasira medju činovnike i smatra ih kao činovnike. Prema tome odredbe, koje važe za ostale činovnike, moraju važiti i za ministre.

Članom 201. Ustava, na koji se naročito poziva g. Gjonović i iz koga izvodi, da Ministarski Savet nije mogao posle Ustava doneti ovakvu jednu uredbu, izrečno je vlada ovlašćena po zakonu o činovnicima građanskog reda, da može propisivati i regulisati dodatke na skupoću činovnicima. Koristeći se tim ovlašćenjem, vlada je ovu uredbu izmenila i pozivajući se na § 37. zakona o činovnicima građanskog reda, povišala je Ministrima za onoliko procenat dodataka koji su bili, za koliko je povišala drugim činovnicima. Medjutim sa čisto zakonskog gledišta ova je radnja bila sasvim ispravna. To smo ostavili Zakonodavnom Odboru.

zvestilac dr. **Svetislav Popović:** G. Gjonović ima faktički pravo. Po sredi je kolizija izmedju interesa fiskusa i izmedju interesa državne administracije i kad bi se čovek postavio na stanovište fiskusa, onda je jasno, da bi svako trebao besplatno da služi i Ministri i svi činovnici. Sa fiskalnog gledišta to bi bilo najprobitičnije. Medjutim, interesi državne ad-

ministracije zahtevaju, da svaki posao bude plaćen prema njegovoj važnosti i prilikama koje postoje. Da podjemo od sebe, ne od ministara, jer mi nismo vlada nego Skupština. Da podjemo od narodnih poslanika. Narodni poslanik imao je dnevnicu od 10 dinara, vodeći računa o tome da je današnja skupoća 12—15 puta veća od predratne, dobija danas, poslanik 120 dinara. Niko ne može tome opravdano da prigovori. Fakt je, da narodni poslanik nije bolje plaćen nego u mirno doba. Ministri su u mirno doba imali prinadležnosti preko 12.000 dinara godišnje, sa ovim dodacima njihove prinadležnosti su u manjoj srazmeri sa predratnima, nego poslanička dnevnicu prema predratnoj. (**Jovan Gjonović:** To nije tačno.) To je, gospodo, potpuno tačno! Kad narodni poslanik dobija mesto 10 dinara 120, onda dobija 12 puta više; kad Ministar mesto nešto preko 1000 dinara mesečno dobija 10.000, to je samo 10 puta više. Po tome držim, da su prinadležnosti ministara u manjoj srazmeri povećane nego dnevnice narodnih poslanika. Interesi državne administracije zahtevaju, da ministar bude plaćen tako, da može da egzistira od svoje plate, jer bi se kao što reče g. poslanik Hrasnica, kad bi ministri bili plaćeni na takav način, da ne mogu da egzistiraju, onda ograničili da samo bogati ljudi mogu da budu ministri. Broj ljudi, koji mogu da budu ministri, vrlo je malen, tom malenom broju ne treba sprečavati, da može živeti od svojih prihoda. (**V. Lazić:** Zato je bila kriza, što je bilo mnogo kandidata!) Nije zbog toga ko će biti ministar; možda postoji izvesna želja i kod g. Lazića da i on postane ministar. (**V. Lazić:** Ja znam, da ne mogu biti ministar, a i ne želim to da budem.) G. Laziću, ja mislim, da ste vi svome programu dužni, da onoga momenta kada budete mogli, primite se sprovođenja svojih programnih tačaka. Zbog toga držim, da su predlozi, koje su stavili gg. Gjonović i Lazić, neopravdani i da je sekcija dokazala, da je dosadašnje stanje stvari opravdano i da treba da ostane. Zato predlažem, da se primi.

Predsednik Miša Trifunović: Ima reč gospodin Gjonović.

Jovan Gjonović: Radi objašnjenja! Prvo, gospodin je kazao, da je sekcija našla da ovo treba da ostane. Ja konstatujem, da sekcija o ovome nije progovorila ni jedne jedine reči. To je jedna materijalna netačnost. To je jedno. Drugo, gospodin je počeo da priča o poslaničkim dnevnicama, da množi i naravno da bi mu račun ispao lepo, on je predratne dnevnice mesto 15 dinara računao 10 dinara. Da li je to lojalno, neka oceni Zakonodavni Odbor. Ali, gospodo moja, ovde je drugo pitanje. Pitanje je o tome, da ministri primaju poslaničku dnevnicu pored svojih ministarskih plata i dodataka te tako primaju oko 500 dinara dnevno. Uzmite predratne prihode ministarske i videte koliko je i kakva proporcija. Ja mislim, i nadam se, da Zakonodavni Odbor ne treba da kupuje savest za pare, jer, ako ne mogu Ministri da vrše svoje funkcije, znaju se posledice. Ja, gospodo, ne bih izašao sa takvom argumentacijom.

Predsednik Miša Trifunović: Gospodo, da pristupimo glasanju! Ja ću staviti na glasanje čl. 9. ovako kako je izašao iz sekcije. Gospoda, koja su za to, da se član 9. ovako kako je redigovan u sekciji primi, izvolite sedeti, a koja su protiv neka dignu ruku. (Neizvestan uspeh.) Molim, da pristupimo glasanju poimenično, jer ne mogu tačno da ocenim. Molim g. sekretara, da izvoli prozivati.

Sekretar dr. **Slavko Šećerov** proziva poslanike, da glasaju, i oni su glasali ovako: Svetislav Popović za, Hrasnica za, Filipović za, Rajčević za, Vilović za, Magovčević protiv, Gjonović protiv, Lazić protiv, Jovanović protiv, Perić za, Vujičić protiv, Šećerov za, Božović protiv, Hohnjec protiv, Živković protiv, Ljuba Jovanović za, Nedeljko Divac protiv i Gjuričić za.

(Posle glasanja.)

Sekretar dr. **Slavko Šećerov:** Bez glasa g. Gjuričića glasalo je 9 za, a 8 protiv.

Marko Gjuričić: Ja protestujem, zašto bez moga glasa.

Predsednik Miša Trifunović: Gospodin Gjuričić se je prijavio kao član Zakonodavnog Odbora i ja sam g. Gjuričića zabeležio, jer ga je Skupština izabrala za člana Zakonodavnog Odbora, a kad je postao ministar na njegovo mesto došao je drugi.

Jovan Gjonović: 9 je glasalo protiv. Ja protestujem protiv takovog brojenja.

Predsednik Miša Trifunović: Molim g. sekretara, da pročita ponovo.

Nedeljko Divac: Ja protestujem što se ovo uvek dešava g. Šećerovu pri prebrojavanju glasova.

Sekretar dr. **Slavko Šećerov:** Pogreška je, što se Vujičić nalazi dvaput u spisku.

Jovan Jovanović: Ne treba više da broji glasove g. Šećerov.

Predsednik Miša Trifunović: Molim, da pročitam koji su kako glasali: g. dr. Svetislav Popović za, g. dr. Hrasnica za, g. Filipović za, g. Rajčević za, g. Osman Vilović za, g. Magovčević protiv, g. Gjonović protiv, g. Lazić protiv, g. Jovan Jovanović protiv, g. dr. Perić za, g. dr. Šećerov za, g. Vujičić protiv, g. Božović protiv, g. Hohnjec protiv, g. Živković protiv, g. Ljuba Jovanović za, g. Divac protiv i g. Marko Gjuričić za.

Pavle Angjelić izjavljuje, da glasa protiv.

Izvestilac dr. **Svetislav Popović:** Zaključeno je glasanje.

Nedeljko Divac: Gospodin Šećerov je namerno učinio pogrešku.

Predsednik Miša Trifunović: Gospodo, da izvedemo stvar na čisto. Ja sam zaista kazao na osnovu onoga što je kazao g. sekretar, a vi ste stavili primedbu i videlo se, da je bilo glasanje pogrešno. Zatim smo počeli da ponovno revidiramo ko je glasao za, a ko je glasao protiv i u tome je došao g. Angjelić i izjavljuje, da glasa protiv. Dakle, gospodo, ja osećam ovo i bojim se da ne pogrešimo. Mi smo u ovakovim slučajevima dozvoljavali, kad dodje neki član Zakonodav. Odbora da može naknadno glasati.

Nedeljko Divac: Iz klubova većine dozivani su ljudi, da naknadno glasaju.

Milorad Vujičić: Mi moramo ministrima dati dodatak, samo je stvar u tome hoćemo li primiti ovu stopu kao što je predložena ili ne.

Predsednik Miša Trifunović: Ja mislim, da je ravan broj glasova 9 i 9.

Dr. **Halil beg Hrasnica:** G. Božović nije kao zamenik na listi i on nema prava glasa.

Gligorije Božović: Mene je uputio klub demokratske stranke i zamolio me, da zamenjujem.

Predsednik Miša Trifunović: G. sekretar izjavljuje, da g. Božović nije na listi. Ne treba da budemo nervozni, ne ćemo mi ništa proturiti.

Gligorije Božović Mene je uputio demokratski klub kao zamenika.

Predsednik **Miša Trifunović**: Vi niste znali, a i ona gospoda iz kluba nisu znala. Ima reč g. Ljuba Jovanović.

Ljuba Jovanović: Gospodo, mi moramo ovo, pošto je načelno gledište, bez obzira na ličnost g. Božovića raspraviti. On je došao po dobrom uverenju po zahtevu kluba, ali mi moramo videti, da li to može biti. Po jasnom stanju stvari mogu se pojavljivati ovde ljudi, koji su bili kandidati na listama, bez obzira ko je te liste predavao i koji su bili kandidati za članove ustavnoga odbora. Oni mogu dolaziti u Zakonodavni odbor ili kao redovni odbornici ili kao zamenici. Kad bi se desilo, da se neka lista izerpi, šta bi nastupilo? Ne bi mogao klub delegirati mesto jednih druge članove, nego bi moralo biti novo glasanje u Skupštini. (**Jovan Magovčević**: Pa i g. Filipović nije član Zakonodavnog odbora.) To je stvar po pravcu i smislu našega rada čista i jasna. A ovo što smo videli za vreme rada Ustavnoga Odbora, da se radilo drugičije, da su mnogi drugovi naši iz klubova dovodili za zamenike neke poslanike ne znajući tačno, jesu li pravi članovi ili su zamenici, ili to nisu, dok nije niko protestovao, još se moglo to podneti. Ali u ovom najdelikatnijem slučaju, kad se čuju protesti, mi moramo postupiti onako, kako je jedino pravilno.

Predsednik **Miša Trifunović**: Mi nećemo da stvaramo sukobe, g. sekretar će da revidira, ko je član Zakonodavnog odbora; a ko nije. Do sada nismo imali takav slučaj. Dajem odmor od pet minuta radi revidiranja.

(Posle odmora.)

Predsednik **Miša Trifunović**: Gospodo, nastavljamo sednicu. Dozvolite, gospodo, da vam dam jedno objašnjenje. Kad se glasalo u Skupštini za izbor Zakonodavnog Odbora sa liste radikalne izabrato je za taj odbor 11 članova, te prema tome svega 11 članova može glasati, bilo pravi ili ako oni izostanu, onda njihovi zamenici, ali ipak može doći da glasaju svega 11 njih. Nikakvi drugi poslanici ne mogu glasati. Sa liste demokratske izabrato je isto toliko članova; sa liste zemljoradničke 4, sa liste mušlimanske 3, sa liste socijalističke i repubikanske 2 i sa liste Jugoslavenskog Kluba 4. Svega 35 poslanika imaju pravo glasa u Zakonodavnom Odboru, jer sa liste komunističke trebalo je da dodje još sedam poslanika. Sad ćemo, gospodo, pristupiti glasanju sa lista, koje su u Skupštini pročitane i koji su izabrati, dakle njih svega 35 poslanika može glasati. (Čuje se: Tako je.) Pre nego što pristupimo rešenju ovoga člana, da li bi ko imao da učini kakav predlog?

Milorad Vujičić: Ovde se poteglo pitanje odnosno mandata g. Marka Gjuričića. Ja smatram, da je g. Gjuričić član Zakonodavnog Odbora, jer je on saradjivao u odboru sve dotle, dok nije otišao na položaj Ministra Pravde. Sad međjutim, kako je g. Gjuričić dao ostavku kao Ministar, on dolazi ponovo kao član Zakonodavnog Odbora. Ja mislim, da je to tačno i da prema tome g. Gjuričić ima prava da glasa. (Čuje se: Tako je.)

Drugo, ja mislim, da mi moramo dati Ministrima ovaj dodatak. Ovi dodaci, koji su predviđeni, bili su veliki te zbog toga više nas je glasalo protiv toga. Ali kako su ministri imali do sada dodatak od 200 dinara, a mi svima činovnicima povećavamo te

dodatke, to je onda nemoguće, gospodo, da njima dodatak smanjujemo i dajemo im ispod 200 dinara. S toga mislim, da ministrima damo dodatak od 250 dinara a Predsedniku Vlade 300, jer se pod ovim daccima daje izvesna suma na reprezentaciju i molim g. Ministra i g. izvestioca, da ovaj moj predlog prime.

Predsednik **Miša Trifunović**: Meni se čini, da sa čl. 9. nismo prečistili, jer on niti je primljen, niti odbačen onakav kakav je predložen od strane Sekcije, te prema tome vaš predlog, g. Vujičiću, možemo staviti na glasanje, kad prečistimo sa čl. 9. kako je izišao iz Sekcije. (Čuje se: Tako je.)

Ministar finansija dr. **Kosta Kumanudi**: Pošto me g. Vujičić pita, da li primam njegov predlog, to imam da mu odgovorim, da ja smatram, da se mora prvo glasati o članu 9. ovako kako je predložen, odnosno kakav je u uredbi, a što se tiče predloga g. Vujičića, ja u to pitanje neću da ulazim i ostavljam tu stvar Zakonodavnom Odboru da reši.

Izvestilac dr. **Svetislav Popović**: Ja ne primam predlog g. Vujičića, jer smatram, da je predlog Sekcije potpuno opravdan.

Predsednik **Miša Trifunović**: Pristupićemo glasanju člana 9. kako je izišao iz Sekcije. Gospoda, koja su za taj član glasaće za, a oni koji su protiv glasaće protiv. Molim gospodina sekretara, da izvrši prozivku.

Zamenik sekretara dr. **Svetislav Popović** proziva poslanike, da glasaju i oni su glasali ovako: Dr. Svetislav Popović za, dr. Halilbeg Hrustica za, Husejn Alić za, Milosav Rajčević za, Osman Vilo- vić za, Jovan Magovčević protiv, Jovan Jovanović protiv, Jovan Gjonović protiv, Vojislav Lazić protiv, dr. Ninko Perić za, dr. Slavko Šećerov za, Milorad Vujičić protiv, Pavle Angjelić nije tu, dr. Josip Hohnjee protiv, Mihajlo Živković protiv, Ljuba Jovanović za, Nedeljko Divac protiv, Marko Gjuričić za, Miša Trifunović za i dr. Uroš Stajić protiv.

Predsednik **Miša Trifunović**: Glasalo je svega 19 poslanika. Za je glasalo deset, a protiv devet. Objavljujem, da je čl. 9. primljen po predlogu sekcije.

Sad je na pretresu čl. 10. Ima reč g. Lazić.

Vojislav Lazić: Član 10. predviđa Ministrima na raspoloženju i državnim savetnicima dodatak po 75.50 din. dnevno.

Što se tiče ministara na raspoloženju, ja ne znam zašto da se njima prizna taj dodatak i molim g. izvestioca, da me obavesti, šta je sekcija imala na umu, kad je ovo predvidela i da li je mislila prilikom određivanja tih dodataka o državnim interesima i šta je nju opredelilo, da i njima ovaj dodatak prizna.

Što se tiče državnih savetnika i ovih dodataka za njih predviđenih, protivan sam, da se njima daje više dodataka nego ostalim činovnicima, koji su njihovog ranga. Ako su državni savetnici činovnici i vrše službu kao i svi drugi, ja nalazim, da oni ne treba da imaju veći dodatak nego ostali činovnici i mislim, da je to i nepravedno i za to predlažem, da se čl. 10. potpuno izostavi. To je moj predlog i molim, da se o njemu glasa.

Jovan Gjonović: Ja se potpuno slažem sa predlogom g. Lazića, jer kad je bila diskusija prilikom donošenja Ustava, onda je kazato, da su to titularni položaji, te sam zbog toga potpuno protivan daccima ministrima na raspoloženju. Kao što sam u

sekciji bio protivian u opšte platama ministara na raspoloženju, hoću sada da budem konsekventan i da budem protivian ovim dodacima ministrima na raspoloženju. Ako se, gospodo, lako razume kada se neko plaća za rad, ne može se razumeti, da se neko plaća za nerad. To ne može da bude. Vi možete uvoditi novine, ali bar uvodite dobre novine, a ne ovakve koje su rdjave. Ovo, gospodo, nije pametno što se ovde predlaže, s toga se slažem sa drugom Lazićem, da u članu 10. otpadne deo, koji se odnosi na dodatke ministara na raspoloženju, a da ostane samo za državne savetnike.

Državni Savetnici su visoki funkcioneri isto tako kao i Kasacione Sudije i oni treba da imaju i iste dodatke. Dakle ja sam za to, da iz čl. 10. ispadnu Ministri na raspoloženju.

Izvestilac dr. **Svetislav Popović**: Gospodo, što se tiče Državnih Savetnika tu je gospodin Gjonović donekle odgovorio g. Laziću, jer su Državni Savetnici članovi najvišeg administrativnog suda, koji postoji u zemlji. Svuda u svetu najviše sudije su bolje plaćene od ostalih činovnika. I gospodo, kada se to daje razumeti za sudije, koje sude u privatnim sporovima, mora se razumeti i za one sudije, koji sude u sporu građana sa državom i državnim vlastima.

Što se tiče ministara na raspoloženju, ja bih molio gospodu članove Odbora, da izvole uvažiti predlog sekcije. Ministar je činovnik kao i svaki drugi činovnik po Ustavu, doklegoder je poslanik ne može biti penzionisan. On ako prestane biti aktivni Ministar, može da ide na raspoloženje. Poslaničku dnevnicu on ne dobija kao ministar nego je dobija kao poslanik.

Dodaci, koje dobijaju činovnici na skupoću, jesu privremeno sastavni deo plate i to dokle skupoća traje. Ako bi se htelo strogo držati, mi bismo morali Ministrima na raspoloženju dati sve one prinadležnosti, koje imaju aktivni Ministri. Ja mislim, da je čl. 10. zakonskoga predloga nepovoljan za Ministre na raspoloženju, jer po njemu Ministri na raspoloženju dobijaju relativno manje, nego što dobijaju ostali činovnici. Iz tih razloga predlažem, da se ovaj čl. 10. primi ovako, kako je redigovan u sekciji.

Marko Gjuričić: Samo nekoliko reči odnosno Državnih Savetnika. Državni Savetnici su činovnici državni i sudije najvišega administrativnoga suda. Njima, gospodo, ovde nije ništa povećano. Oni su imali dnevnicu 50 dinara, a po opštem načelu, koje je bilo primljeno u novom projektu, povećana je dnevnicu sa 50%. Na osnovu toga Državni Savetnici, koji su imali 50 dinara dnevno, dobijaju sada 72.50 dinara. Oni su sudije najvišega administrativnog suda i vidite imaju manje nego Kasacione Sudije, jer Kasacione Sudije imaju još po 20 dinara specijalnoga dodatka. Ja mislim, da ovo treba da ostane.

Milorad Vujičić: Gospodo, ovde ima dve stvari: Ministri na raspoloženju i Državni Savetnici. Kako ja vidim ima poslanika, koji su protivni, da se Ministrima na raspoloženju daje dodatak. Prema tome ako bi čl. 10. bio stavljen na glasanje ovakav, Državni Savetnici mogu da izgube dodatak zbog Ministara na raspoloženju. S toga predlažem, da se prvo vidi i glasa, ko je za dodatke Ministrima na raspoloženju, a zatim da se glasa za dodatke Državnim Saveticima.

Jovan Jovanović: Molio bih, da se da obaveštenje zašto nisu ovde uneti i članovi Glavne Kon-

trole, kao članovi najviše kontrole nad državnim finansijama. (Čuje se: To je opravdano.)

Marko Gjuričić: Ovde nije trebalo stavljati ni Državne Savetnike, jer Državni Savetnici dolaze u red činovnika. Oni su već imali dnevnicu od 50 dinara po opštem načelu i zašto su oni ovde stavljeni, ja neznam. Glavna Kontrola takodje ima dnevnicu po opštem načelu, ali kolika je, ja to neznam, samo mislim, da je tu približno.

Ministar finansija dr. **Kosta Kumanudi**: Gospodin Gjuričić ima prava, da ovde nije potrebno umositi članove Glavne Kontrole, jer oni potpadaju pod opšte odredbe. Ako se ne bi predvidela dnevnicu Ministrima na raspoloženju, oni je u opšte ne bi imali, a ostali činovnici pa i članovi Glavne Kontrole primaju po opštim odredbama.

Jovan Jovanović: Hoćete li da otpadnu Državni Savetnici?

Ministar finansija dr. **Kosta Kumanudi**: Mogu.

Vojislav Lazić: Da se izbriše čl. 10. sasvim.

Dr. **Ninko Perić**: Ja se bojim, da ne bude zabune. Ako se oni izbrišu ovde, došli bi pod onu tačku pod 9.000, što znači 38 dinara dodatka.

Ministar finansija dr. **Kosta Kumanudi**: Faktički, bilo bi zabune.

Predsednik **Miša Trifunović**: Stavljam na glasanje čl. 10.

Jovan Jovanović: Molim, hoće li ostati Državni Savetnici? Predlažem, da se unesu i članovi Glavne Kontrole. Oni su isto tako visoki funkcioneri kao i Državni Savetnici, a možda i važniji od njih. Zašto praviti razliku?

Predsednik **Miša Trifunović**: Gospodin izvestilac ostaje pri čl. 10. (**J. Gjonović**: Je li ceo član integralno?) Da. Ko je za to, da se ovaj čl. 10. primi kako je izišao iz sekcije izvoleće sedeti, a ko je protiv izvoleće dići ruku. Ili još bolje glasaćemo pomenično. Molim g. sekretara, da proziva.

Zamenik sekretara potpredsednik dr. **Svetislav Popović** proziva poslanike da glasaju.

(Posle glasanja.)

Predsednik **Miša Trifunović**: Gospodo, glasalo je svega 16 poslanika. Osam je glasalo za, a osam protiv. Ovaj je čl. 10. ovako kako je izašao iz sekcije odbačen. Sad ćemo staviti druge razne predloge, koji su pali. Imamo predlog g. Vujičića i g. Jove Jovanovića.

Milorad Vujičić: Ja predlažem, da čl. 10. glasi ovako: Državni savetnici dobijaju lični dodatak po 72.50 din. dnevno.

Vojislav Lazić: Ja smatram, da je ovaj predlog propao i da treba da se čl. 10. izostavi.

Jovan Jovanović: Ja bih bio, gospodo, za to, ako ovaj predlog primite, da budu državni savetnici, da onda budu tu i članovi Glavne Kontrole.

Predsednik **Miša Trifunović**: Onda imamo jedino predlog g. Vujičića.

Vojislav Lazić: Ja mislim, da bi bilo dobro ići po predlozima kako su podneti. Pošto sam ja prvi podneo predlog, koji se sastoji u tome, da se čl. 10. izostavi, ja nalazim, da se o njemu prvo treba da glasa.

Predsednik **Miša Trifunović**: Ja ću staviti predlog g. Lazića na glasanje.

Marko Gjuričić: Ovde su skale, po kojima su predviđeni dodatci postepeno za činovnike i kaže se

za činovnike do 9000 din. i do 10.000 nema ništa. Državni savetnici međutim, koji imaju više od 9000 plate, ne bi prema ovome ništa imali. To, gospodo, treba regulisati sad, ili bi se moglo docnije da stavi jedan naročiti predlog. Ja držim, da ovaj predlog ovako ne bi bio dobar.

Vojislav Lazić: Ja mislim, da gosp. Gjuričić rdjavo shvata stvar. Ovde se kaže od 9000 din., što znači od 9000 pa na više. A tu dolaze svi redom čije su plate veće od 9000 na više, pa onda i državni savetnici. (M. Gjuričić: Nije tako.) Jeste, ovde se baš kaže od 9000 din. i onda otpada vaša bojazan, da savetnici nemaju gde da se začisle. (Dr. Uroš Stajić: Na furaz!) Imaju oni gde da se začisle gospodine Gjuričiću! (Marko Gjuričić: Ne stoji ovde od 9000 pa na više.)

Milorad Vujičić: Molim vas, da se zapiše, da je g. tražio da činovnici udju u furaz.

Predsednik Miša Trifunović: Gospodo, ja nisam čuo ovo. Ja žalim, što je g. Lazić tako rekao. (Vojislav Lazić: Nisam ja to kazao. — Dr. Uroš Stajić: Ja sam to rekao.) Glasaćemo prvo o predlogu g. Lazića.

Dr. Ninko Perić: Ja predlažem u tome pogledu jednu ovakvu redakciju: da Ministri na raspoloženju imaju platu i dodatke prema plati, koju uživaju kao ministri na raspoloženju, to jest kao činovnici njihovoga ranga. Jer vi imate ministre na raspoloženju i sa 5 i sa 6000 din. i onda oni prema toj skali treba da uživaju platu.

Predsednik Miša Trifunović: Staviću na glasanje predlog g. Lazića. Ko je za to, da se čl. 10. sasvim izbací, kako predlaže g. Lazić, neka izvoli sedeti, a ko je protiv neka digne ruku. (Većina diže ruku.) Predlog g. Lazića je propao, gospodo.

Vojislav Lazić: Kako propao?! Većina je sedela, a dvojica trojica samo digli ruku.

Predsednik Miša Trifunović: G. Laziću, ja mislim, da vi nećete nabaciti, da hoću štogod da proturim. Vi ste predložili, da se čl. 10. sasvim izbací i ja konstatujem, da je vaš predlog propao i onda sad imamo da tražimo drugi lek. Inače bi, g. Laziću, ja imao proteste od gospode poslanika.

Mi imamo sad predlog g. Vujičića.

Vojislav Lazić: Ja sam konstatovao, da je bilo zabune i tražim ponovno glasanje.

Predsednik Miša Trifunović: Dobro! Molim vas, gospodo, ko je za to, da se čl. 10. sasvim izbríše, taj neka digne ruku. (Većina ne diže ruku.)

Vojislav Lazić: Molim vas, malo pre je bilo drukčije.

Predsednik Miša Trifunović: Gospodo, prelazimo dalje. G. Vujičić je predložio, da se glasa o njegovom predlogu i ja ga molim, da ga izvoli pročitati.

Milorad Vujičić: Moj predlog glasi kao čl. 10.: »Državni savetnici dobijaju lični dodatak po 72.50 din. dnevno« i ništa više.

Predsednik Miša Trifunović: Vi ste čuli predlog g. Vujičića i o njemu ćemo glasati. Molim vas, g. Vujičiću, da napišete pismen predlog. Ko je za to, da se ovaj predlog g. Vujičića primi neka izvoli sedeti, a ko je protiv neka izvoli ustati. (Većina sedi.) Predlog g. Vujičića je primljen.

Dr. Ninko Perić: Ja predlažem za ministre na raspoloženju, da prema plati, koju uživaju kao ministri na raspoloženju, uživaju i dodatke kao činovnici njihovoga ranga.

Marko Gjuričić: Ovo je, gospodo, vrlo dobro i to treba da udje.

Predsednik Miša Trifunović: Molim, g. Periću, da mi date pismen predlog.

Jovan Jovanović: Ja bih predložio, gospodo, da se unesu tu i članovi Glavne Kontrole.

Vojislav Lazić: Ovo je, gospodo, nov predlog i ja smatram, da imam prava da govorim o njemu. Ja se nisam mogao složiti sa predlogom, koji je podneo g. Ninko Perić zato, što se priznaje pravo ljudima, koji ništa ne rade. Ja hoću to samo da konstatujem i protivam sam tome predlogu.

Predsednik Miša Trifunović: G. Laziću, vi pri likom glasanja glasajte protiv. G. Perić je podneo ovakav predlog: »Ministri na raspoloženju imaju dodatke kao i ostali činovnici prema plati, koju primaju i mestu u kome žive«. Stavljam na glasanje ovaj predlog. Ko je za to, da se predlog g. Perića primi neka izvoli sedeti, a ko je protiv neka izvoli ustati. (Većina sedi.) Gospodo, objavljujem, da je predlog g. Ninka Perića primljen.

Na pretresu je čl. 11.

Referent Ministarstva dr. Josip Rajzner: Ja bih molio, gospodo, da se čl. 11. s pogledom na smisao čl. 4. ovako rediguje: »Pomoćnici ministara dobijaju lični dodatak po 145 dinara dnevno. Generalni direktori dobijaju lični dodatak za 50%, načelnici Ministarstava I. i II. klase za 40% i načelnici ministarstva III. klase za 30%, više nego činovnici sa istom godišnjom platom«.

Vojislav Lazić: Gospodo, isto tako kao što sam bio protivam ovim ranijim dodatcima protivam sam i dodatcima, koji se ovde kao naročiti dodatci predviđaju pomoćnicima ministara. Ova je zemlja, gospodo, najsiromašnija na svetu zato, što ima najviše ministara. Ja mislim, da naša zemlja ima više ministara nego li Engleska, Francuska i ove druge velike zemlje. Uzmite i uporedite samo. Prvo ste tražili, da izvučete što više za aktivne ministre govoreći, da su to ljudi, naročite sposobnosti i koje treba zato, što su naročite sposobnosti i zato, što su predstavnici zemlje i naroda, naročito ih nagraditi. Ali zašto onda i ovde da predviđamo još nekakve ministre pored njih i zašto da i za pomoćnike ministara tražite, da imaju više nego činovnici i najzad sa kakvim pravom, da te više dodatke primaju i direktori i načelnici. Gospodo, naša je administracija toliko podeljena i toliko je odjeljena po ministarstvima ustanovljeno, da je skoro svaki drugi treći činovnik direktor ili načelnik i onda će razume se, oni na ovaj način dobijati ove naročite dodatke. Ja sam protiv ovoga predloga i zato sam, da se u opšte član 11. izostavi i da se ovi činovnici, koji su nazvani Ministarskim pomoćnicima, ne tretiraju kao nešto naročito. Nalazim, da oni treba da dobijaju dodatke, koji se predviđaju za sve činovnike prema njihovim platama. Predlažem, da se čl. 11. izostavi.

Jovan Gjonović: Gospodo, ja sam uopšte protivu ustanove pomoćnika ministara. Ali, kada je već o njihovom opstanku rešeno Ustavom, moramo ih primiti, ali to ipak ne znači, da mi moramo da im damo i velike dnevnice. Ja sam protivu toga, gospodo, da pomoćnici ministara imaju 145 dinara dnevno. Istina oni su političke ličnosti, ali osim toga oni treba da budu i jedan organ ministrov, koji je niži od samoga ministra i koji je kao neka sredina između običnih činovnika i ministra. Kad je to tako, gospodo, onda čini mi se, da mi moramo da se držimo više čí-

novničkih dodataka i ja bih predložio, da njihova dnevnicna ne odskaae toliko mnogo od dnevnicne ostalih činovnika, da ne bude dva puta veća. Na pr. državni savetnik i predcedenik kasacionog suda imaju 72 dinara dnevno, a pomoćnik ministra koji može biti čovek i bez ikakve velike vrednosti, koga je partija dovela na taj položaj iz političkih razloga ima 145 dinara dnevno! Dakle duplo više nego najviši državni činovnik. I kad ste vi pomoćnike ministre već predvideli i oko toga ovih dana vodili dugu borbu, onda sam ja za to, da se njima dnevnicne smanje najmanje za $\frac{1}{3}$. Onda će u buduće krize biti lakše rešavane. To je moj predlog.

Dalje, gospodo, ja bih bio protivan i odredbi, da se daju specijalni dodaci direktorima i načelnicima, kako je predložio g. Rajzner. Gospodo, ako hoćete već da primite da najviši državni funkcioneri imaju nešto više nego ostali činovnici, onda ja ne mogu da primim ovakvo klasiranje. Ovi se veći dodaci vezuju za funkcije tih činovnika, upravo oni se daju specijalno zbog tih njihovih važnijih funkcija, koje vrše i kad je tako, onda ne može biti deljenja na klase I., II. i III. Ako hoćete da date specijalan dodatak, onda dajte svima podjednako i nemojte da ih delite. Ja sam protivan da oni imaju 50% više i mogao bih, zbog izuzetnog položaja i rada njihovog da pristanem na 15% veće dnevnicne, nego što imaju činovnici ministarstva sa istom platom. To ne mora, mislim baš da bude 50%! Ja bih predložio, dakle da generalni direktori i načelnici ministarstva imaju lični dodatak na skupoću za 15% veći nego drugi činovnici sa njihovom platom.

Predsednik Miša Trifunović: Gospodo, staviću na glasanje čl. 11. sa dopunom, koju je tražio g. referent Ministra Finansija a koja glasi: »Pomoćnici ministara dobijaju lični dodatak po 145 dinara dnevno. Generalni direktori dobijaju lični dodatak za 50%, načelnici ministarstva I. i II. klase za 40% i načelnici Ministarstva III. klase 30 % više, nego činovnici sa istom godišnjom platom«.

Staviću na glasanje ovaj član sa ovom dopunom. Ko je za to, da se čl. 11. sa dopunom g. referenta primi, neka izvoli sedeti, a ko je protiv neka digni ruku. (Većina diže ruku.) Predlog je, gospodo, odbačen. Ovakav čl. 11. nije primljen. (**Ninko Perić:** Nije primljen u visini cifre, ali je u osnovi primljen.)

Predsednik Miša Trifunović: Kakav je vaš predlog gospodine Laziću?

Vojislav Lazić: Moj je predlog, da se član 11. sasvim izostavi.

Predsednik Miša Trifunović: Sada ću staviti predlog gospodina Lazića na glasanje. Ko je za to, da član 11. ne postoji taj će izvoleti sedeti, a ko je protiv, da ga nekako rešimo, taj će izvoleti ustati. (Većina ustaje.) Gospodo, većina je za to, da se nekako reši. Molim onda dajte predloge. Reč ima gosp. Magovčević.

Jovan Magovčević: Predložili bismo da član 11. glasi ovako: »Pomoćnici ministara dobivaju lični dodatak po 50 dinara dnevno, generalni direktori i svi ovi ostali činovnici, koji se ovde pominju dobijaju po 15% više nego oni drugi činovnici.

Predsednik Miša Trifunović: Vi ste gospodo, čuli ovaj predlog gospodina Magovčevića i gospodina Vujičića i ja ću ga staviti na glasanje. (Glasovi: Da se pročita još jedanput.) Reč ima gospodin Ministar.

Ministar Finansija dr. Kosta Kumanudi: Da li tih 50 dinara znači sve dodatke ukupno ili preko ostalih dodataka? (Glasovi: Preko svih dodataka. To je poseban dodatak.) Onda mu dajete više. Ne, nego manje.

Predsednik Miša Trifunović: Reč ima gospodin Perić.

Dr. Ninko Perić: Ja bih molio, da se ovoime predlogu doda još i ovo, da se ovde unesu i specijalni državni podsekretari, jer ja držim, da su pomoćnici ministara oni, koji sada postoje, a državni podsekretari predviđeni su ustavom. Ja bih im dao dnevnicu onoliko, koliku smo dali državnim savetnicima, a to je 72 dinara. (**Dr. Svetislav Popović:** To se tiče samo sadanjih pomoćnika ministara.)

Predsednik Miša Trifunović: Molim, da pristupimo rešavanju. Vaš predlog dopunite još jedanput; kako mislite tih 50 dinara. Ja molim gospodu predlagače, da obrazlože svoj predlog. Ima reč gospodin izvestilac.

Izvestilac dr. Svetislav Popović: Predlog gospodina Magovčevića glasi: »Pomoćnici Ministara dobijaju lični dodatak po 50 dinara dnevno. Generalni Inspektori i njihovi pomoćnici i načelnici odeljenja Ministarstva dobijaju lični dodatak na skupoću za 15% više nego činovnici s istom godišnjom platom«.

Što se tiče prve tačke, ja bih mogao, pošto je odbijen predlog Sekcije, primiti samo tako, da dobiju poseban dodatak ili dodatak na zvanje, da to ne bude lični dodatak, jer bi prema tome pomoćnici Ministara dobivali manje nego ostali činovnici sa istom platom.

Što se tiče direktora i njihovih pomoćnika i načelnika odeljenja, ja bih molio, da se dodatak poviši. To su činovnici sa osobitom odgovornošću i činovnici, od kojih tražimo ne samo da svršavaju svoje poslove, nego i naročitu inicijativu i moramo nastati da najbolje činovništvo što imamo u zemlji dovedemo u centralnu upravu. Vi znate kakve su teškoće za život u Beogradu, i zato bih Vas molio, da se taj doplatok poviši, neka bude najmanje 30%.

Jovan Magovčević: Pristajem, da se mesto reči »lični dodatak« stavi u »posebni dodatak«.

Izvestilac dr. Svetislav Popović: Dakle ja primam na 25%.

Predsednik Miša Trifunović: Predlog gospodina Vujičića i gospodina Magovčevića stavljam na glasanje, koji će biti član 11. ovako kako je protumačio i pročitao gospodin izvestilac. Ko je za to, da se taj član 11. primi neka izvoli sedeti, ko je protiv neka izvoli dići ruku. (Većina sedi.) Član 11. primljen je po predlogu Vujičića i Magovčevića.

Sad je na redu član 12.

Jovan Gjonović: Ja mislim, da su pokrajinski namesnici činovnici državni i to oni padaju u onu kategoriju državnih činovnika, koji nemaju nikakav naročiti i izuzetan položaj u državi, jer nisu ni ministri, ni državni podsekretari, nego obični eksponenti vladini, obični činovnici, koji imaju da vrše i sprovode politiku centra. Prema tome oni ne bi trebali po svome dodatku, koji dobijaju na skupoću, da se ničim odlikuju od državnih činovnika sa njihovom platom i rangom. Ako podjemo ovim tragom i počnemo davati dodatak pokrajinskim namesnicima, mi onda moramo davati i izvesnim drugim funkcionerima; i tada ja ne znam, koliko će državi činovnika ostati koji nisu izuzeti? Izuzetan položaj ne će imati možda, samo jedna polovina! Gospodo, ja sam protiv

toga, ne mogu da se složim sa izuzimanjem u principu i ne mogu da odobrim, da pokrajinski namesnici mogu dobivati 100 dinara specijalnog dodatka. Ja tražim, da imaju dodatak ostalih državnih činovnika prema njihovoj plati i rangu. Prema tome, ovaj član 12. imao bi da otpadne.

Vojislav Lazić: Gospodo, ja smatram, da ne treba ovako davati naročiti dodatak pokrajinskim namesnicima, nego i oni treba da dodju u onaj red, koji odgovara njihovoj plati i da imaju dodatak na skupoću, koji imaju i ostali činovnici sa istom platom.

Izvestilac dr. **Svetislav Popović:** Ja mislim, da gospoda greše u pogledu pokrajinskih namesnika. To je institucija, koja će trajati još neko kratko vreme, dok se ne uvede Ustav u život, najduže još pola godine. Valja računati s tim, jer ti su pokrajinski namesnici na papiru činovnici i da tamo postoje još jednako izvesne tradicije, koje su naučile da smatraju te pokrajinske namesnike ne za obične činovnike nego za naročite pretstavnike vladine, koji su izloženi izvanrednim reprezentacijama državnim. I pošto je razlika izmedju onoga, što bi dobivali kao ostali činovnici i onoga, što se daje po ovome zakonskom predlogu dosta neznatna i neće mnogo teretiti budget, ja molim odbor, da primi predlog sekcije.

Predsednik **Miša Trifunović:** Gospodo, staviću na glasanje član 12. Ko je za to, da se ovaj član primi ovako kako je izišao iz Sekcije neka izvoli sedeti, ko je protiv neka izvoli ustati. (Većina sedi.) Objavljujem, da je član 12. primljen po redakciji sekcije.

Na pretresu je član 13. Gospodo, ja bih molio, da budemo što kraći, jer imamo svega još dan i po da radimo. (Čuje se: Možemo i noću da radimo. — Dr. **Svet. Popović:** Ne možemo, gospodo, noću da radimo, jer ne mogu ni stenografi da izdrže.)

Jovan Gjonović: Gospodo, ja bih tražio, da stav drugi ovog člana otpadne potpuno. U ovome stavu se kaže: »U slučaju da u jednom mestu činovnici građanskog reda sa istom godišnjom platom primaju po ovom zakonu veći dodatak na skupoću, pripada isti i oficirima i vojno-administrativnim činovnicima«.

Vi ste, gospodo, ovom Uredbom primili princip, da oficiri budu nagradjeni po drugoj skali nego ostali činovnici. I sada kažete ovako: »jeste, to je dobro kad su ovi više plaćeni, nego drugi činovnici, ali u onom slučaju, kad su oni manje plaćeni nego drugi činovnici, onda tražite da imaju dodatak kao ostali činovnici!« Ja sam bio u načelu protiv toga, da njihovi dodaci idu po drugoj skali. Bio sam za to, da oni imaju dodatak kao i svi ostali činovnici, a vi ste kazali, da bi time oficiri izgubili. Pa dobro, kad bi izgubili neka ostane njihova skala. Ali, Vi ste, eto, zbog 10% slučajeva, napravili dva izuzetka. Oni su u duplo izuzetnom položaju od ostalih činovnika u pogledu dodatka. Ja sam u načelu protiv toga i smatram, da to nije lepo. Vi treba da vodite računa, da su vama i ostali činovnici potrebni, jer ako vam samo vojska drži državu a ne i ostali činovnici, onda se ona ne može očuvati.

Još jedna zamerka bila bi, što se šefovima generalštaba odredjuje 150 din. dnevno. Mi mo uspeli, da i pomoćnicima Ministara, koji svakako imaju jedan rang, koji je može biti veći od šefova Generalštaba, da im smanjimo dodatak, pa bih tražio, da se i dodaci šefovima Generalštaba smanje i da ne budu veći od 50 din. dnevno. Armijskim Komandantima

predvidjen je dodatak od 100 din. dnevno. Foređ svih dodataka koje imaju još da imaju od 100 din. odozgo! E, to je raspikućstvo i to tako ne ide. Zatim treća zamerka bila bi, što ste odredili komandantima divizije 50 dinara dnevno dodatka. Ja ne vidim razliku izmedju komandanta divizije i oblasnog načelnika. Onaj reprezentuje državu, a ovaj samo vojsku i ako bi trebalo kome povećavati dodatak na reprezentaciju, pre bi trebalo to povećanje dati oblasnom načelniku nego komandantu divizije. Komandant je izvršni organ Ministra Vojnog i ja ne znam kakav dodatak on hoće? Stoga, taj dodatak treba da otpadne.

Ja osećam, da bi se mogla učiniti izvesna zamerka ovome mome govoru s obzirom na njihov položaj u vojsci. Ja bih hteo da vam kažem ovako, gospodo: da ja ne mislim, da njihov položaj trpi od toga, ako bi im se ukinuo ovaj dodatak, koji je nepravilno i nepotrebno predvidjen. Njihov ugled trpi najviše od rada onih, koji danas tako rade, da jedan Ministar u ostavi smenjuje Šefa Generalštaba i masu drugih sličnih postupaka. Od toga trpi njihov ugled, i on im se neće parama povećati.

Ove sam napomene učinio radi toga, što pravičnost zahteva, da u državi ne treba da bude ljudi, koji su naročito favorizovani i mnogo favorizovani, i neodstupno tražim, da se takva favoriziranja ne čine. Ja vas zato molim, da cvu moju napomenu primite.

Zatim, zamolio bih vas da primite ovaj moj drugi predlog u onome stavu, gde se kaže, da oficiri i vojni činovnici oženjeni dobijaju 400 dinara a neoženjeni 200 dinara dodatka na odelo. Ja bih vas molio, da se tu ne pravi razlika izmedju oženjenih i neoženjenih, pa bilo da jednima povećate taj dodatak ili drugima da ga smanjite. Jer kako nam je u Odboru objašnjeno, taj je dodatak dat, da bi se oficirima dala mogućnost, da budu propisno odeveni. Onda izmedju njih ne treba praviti razlike. Ako je jednima malo 200 dinara onda bi svima trebalo dati 400 dinara; a ako je jednima mnogo 400 dinara, onda bi i njima trebalo dati 200 dinara. Kako jedan potporučnik tako i pukovnik treba da budu podjednako odeveni. S toga vas molim da ovaj dodatak izjednačite.

Potpredsednik **Osman Vilović:** Ima reč referent g. potpukovnik Sibin Todorović.

Referent Ministarstva vojnog potpukovnik **Sibin Todorović:** Gospodo, molim vas, ja govorim od strane g. Ministra Vojnog. Mi nismo dobili ovaj projekat, odnosno ovako razradjen ovaj član i nismo znali kako je redigovan. Sad smo se ovde za kratko vreme s tim upoznali i toga radi izneću nekoliko pobude koje su izazvali da ovaj član bude redigovan ovako kakav je.

Što se tiče samoga drugoga stava, koji po kazivanju gospodinovom čini izuzetak od ove uredbe, da se jednoj grupi oficira izuzetno od ostalog sistema grupisanja činovnika izuzima, to nije bila ničija želja, nego su to bile teškoće, koje su postajale; kad se ovaj član sastavljao. Ja sam sa g. profesorom Rajznerom bio u sporazumu, da se ovaj član rediguje, ali pošto je g. profesor Rajzner bio u Odboru i bio je u velikom poslu, nismo se sastali, ali je imalo mogućnosti da se saebrazi sa čl. 1., koji govori o ostalim činovnicima.

Izuzetan je položaj oficira, koji su van teritorije Srbije i Crne Gore i primedba, da se oni više plaćaju nego ostali državni službenici, u nekoliko

nije tako stvarna kao što se misli. Poznato je svima, gospodo, da su svi državni službenici u granicama bivše Austro-Ugarske većinom stalni službenici i da u njihova premeštanja vrlo retka, i sad je svaki većinom u svome mestu u kom je bio i pre rata. Njima je, gospodo, stvorena već samim tim olakšica u pogledu stanova a zatim i u pogledu ostalih namirnica. Svi ti meštani koji su tu imaju i svoje stare kasape i pekare i t. d. i pod povoljnijim uslovima mogu dobiti životne namirnice od oficira. Ja mislim, gospodo, da ste uočili gde god se oficir pojavi, da njega gledaju malo jače da odrapa zato, što ga markira uniforma i svako misli, da bi on trebao bolje da plati. Naročita je teškoća kod oficira ta, što mi, gospodo, moramo da se saobražavamo u pogledu nabavke odeli i sprema. Tu moramo dakle da se saobrazimo po propisu. Niko meni neće dozvoliti da ja mogu ići sa iscipanim odelom, ili da mogu sebi uzeti odelo od vojničke čuje. Propisi su tačno označeni šta mogu oficiri da nose, jer kad nema on sve ono, što je po propisu, onda će se ja otpustiti kao neugledan oficir, koji škodi ugledu i interesu vojske. Gospoda svakako znaju, da je pre rata oficir bio lišavan čina zato, što nije bio propisno obučen i opremljen. Kod nas se u vojsci ne trpi niti se može danas dozvoliti, da jedan oficir ide sa masnom bluzom niti oficir sme da ima fleke na odelu. To su sve fakta, gospodo, koja vam jasno ertaju prilike pod kojima se oficiri kreću. Treba, gospodo, dodati i ovo, da su neprekidni pokreti vojske, izazvani potrebom događaja, prinudili da se oficiri bez obzira na njihove porodične prilike bacaju u razne delove zemlje, gde to državna potreba iziskuje da se upute, i sada, gospodo, može li taj oficir izići na kraj sa svojim prihodima, ako svoju porodicu ostavi na jednom mestu a on bude živio na drugom mestu. Oficiri su pre imali nešto malo veće dodatke na skupoću i ti su dodaci bili vrlo opravdani. Sad su se prilike znatno pogoršale u pogledu životnih potreba i postoji potreba, da se oficirima, koji nisu na teritoriji Srbije i Crne Gore, olakša malo njihov život naročito ovim i u ovako izuzetnim položajima oficira. Trebalo bi da se ovaj drugi stav rediguje ali tako, da onaj koji ima dodatak, koji odgovara po ovoj uredbi, a to je od prilike kapetan II. klase, da taj položaj posluži kao baza za povećanje ili umanjenje te dnevnice. To bi se ako dozvoli Odbor moglo redigovati još danas.

Što se tiče samih dodataka pojedinim komandantima, ja smatram za nužno da napomenem, da položaj načelnika glavnog generalštaba nije ravan položaju jednoga ministra. Načelnik glavnog generalštaba u mirno doba je po položaju ravan ministru i vrlo je mala diferencija, da on bude potčinjen Ministru. Za vreme rata pak znamo, da je njegov položaj jači nego položaj Ministra Vojnog. Ministar Vojni nije imao prava ni jednog oficira da rasporedi po svojoj volji ili nahodjenju, nego je Ministar Vojni morao da moli načelnika glavnog generalštaba, da mu toga i toga oficira stavi na raspoloženju. Za vreme rata, gospodo, ministar je administrativna vlast, koja se stara da omogući materijalna sredstva, da načelnik glavnog generalštaba može da vodi vojsku. Položaj dakle načelnika glavnog generalštaba on je malo dalje odmakao nego što pojedini misle. Za vreme rata načelnik glavnog generalštaba sve je u zemlji. Dakle načelnik glavnog generalštaba i po svome položaju i po dodiru sa ličnostima, koje su takodjer, viših položaja, a naročito u dodiru sa stranim predstavnicima, ima jedan položaj, koji iziskuje,

da mu se omogući da taj položaj reprezentira. Ako državi nije stalo do toga, da se mi dostojno reprezentujemo, naročito predstavnici, onda vi rešavajte kako nalazite za pravilno.

Što se tiče dodatka ostalim komandantima ja bih mogao samo ono, što je g. izvestilac izneo, da malo nadopunim ako usvojite. A što se tiče dodatka na odelo i na naročite potrebe na oficira od 420 dinara, Ministar Vojni bio je podneo predlog Ministarskom Savetu o tome, jer je dotle položaj oficira bio takav, da apsolutno nisu mogli da opstanu. Kad je Ministar Vojni podneo taj predlog Ministarskom Savetu, Ministarski Savet je našao u sporazumu sa g. Ministrom Finansija, da neće moći da se dobiju sredstva za pokriće toga rashoda i Ministarski Savet je sam smanjio te cifre od 600, koliko je predloženo, da ženjeni imaju 400 a neženjeni 200 dinara. Ministarski Savet nije vodio računa o tome, da je mnogo teže snabdevati se odelom i spremom jednome ženjenom oficiru, nego jednome neženjenom.

Ako se depusti, da se rediguje stav 3., u kome se govori o komandantima armija i komandantima divizija, ja imam da kažem ovo. Mi imamo sada 4 vojne oblasti, 4 armijske oblasti, čin komandanata tih oblasti odgovara od prilike predstavnicima pokrajinskih oblasti. Ovde je uzgredno bilo reći i o činu vojvode. Mi imamo svega 2 vojvode u našoj vojsci i to su činovi, koji su oni dobili za stočene velike zasluge u ovom velikom ratu. Trebalo bi i ovim članom da se i njima što god poboljša stanje u pogledu života. Ja mislim, da bi trebalo, ako je moguće, da se uvrste sa komandantima armije. Jedan je bio na položaju načelnika glavnog generalštaba, drugi komandant armije, to su ličnosti, koje se ne mogu penzionisati i koje imaju doživotno da uživaju svoje čine kao da su u aktivni.

Ja sam ovo imao u načelu da iznesem u opštim crtama i ako je moguće, onda da se kod ovoga člana unese ova dopuna.

Predsednik Miša Trifunović: Ima reč dr. Slavko Šećerov.

Dr. Slavko Šećerov: Ja bih imao dve izmene da učinim u ovome članu. Prvo, u drugome stavu posle reči: »veći dodatak« da se dometne: »uzevši u obzir specijalne dodatke«, da bi se time dodaci koje imaju na skupoću, i ovi specijalni dodaci uvukli u zajedničku sumu. Drugo, kod drugoga i trećeg stava kod tač. 4., gde se govori da aktivni oficiri ukazni imaju toliko i toliko, da se tu mesto reči »ukazni stalni vojni činovnici«, stavi »ukazni vojni administrativni činovnici, postavljeni po Zakonu o ustrojstvu vojske odnosno odlukom Ministarskog Saveta i sa platama predviđenim u ovome zakonu«. Ovo se odnosi u glavno na pomorsko-vojne administrativne činovnike.

Na kraju ovoga člana govori se o narednicima i podnarednicima i o njihovim dodacima. Kada se već u ovome zakonu raspravlja o dodacima poslužitelja, onda treba povećati i dodatke narednika i podnarednika. Ja predlažam, da kao čl. 13. a) udje, da podoficiri i štabni muzikanti, oženjeni narednici dobijaju 12 dinara, oženjeni podnarednici 6 dinara, neženjeni narednici 6 din. a neženjeni podnarednici 3 dinara, i da to udje kao čl. 13. a).

Predsednik Miša Trifunović: Ima reč g. Hrasnica.

Dr. Halil beg Hrasnica: Gospodo, ja sam u govoru u načelnj debati spomenuo, da su dodaci pravoslavnih sveštenika u prošloj godini u Srbiji regu-

lisani a izostavljene su sve ostale konfesije. Zato sam ja redigovao jedan nov član koji bi imao da dodje iz 13. čl.

Predsednik **Miša Trifunović**: Da svršimo prvo ovaj član 13., pa onda možete to da predložite.

Ima reč g. V. Lazić.

Vojislav Lazić: Ja ne mogu primiti čl. 13. ovako predložen. Ovde se predlažu naročiti dodaci pored već postojećih plata i pored već postojećih dodataka na skupoću. Ti se dodaci predlažu za šefa generalštaba, za komandante armija i za komandante divizija. Ja nalazim, da ova gospoda imaju svoju platu prema svome činu, pa prema tome ne mogu primati i te specijalne dodatke, te zato molim, da oni izostanu. Tako isto ne mogu primiti ni ovaj drugi stav, koji govori o tome, da oficiri i vojni činovnici, ako se nadju u mestu, gde su drugi gradjanski činovnici imaju veći dodatak, tako da se i oni izravnavaju njima i ako su po plati manji od njih. Mi treba, gospodo, da imamo jedan princip i toga principa da se držimo. Taj princip, ja mislim, da treba da bude izjednačenje. A ako hoćemo princip izjednačenja, onda zašto da povlašćujemo jedne činovnike prema drugim. Oficiri su činovnici državni kao i drugi i prema tome zašto da ih povlašćujemo naročito prema drugim činovnicima. Dalje, gospodo, što se tiče ovih dodataka pod tač. 4. stav. 3., koji govori o mesečnim dodacima od 420 dinara, ja mislim, da ne bi trebalo u opšte ove dodatke davati zato, što se i ostalim činovnicima u državi treba odevati isto tako kao i oficirima. Ali najzad ovde se pojavilo mišljenje, pa se kaže oficirima se traži nešto naročito nego ostalim činovnicima. Gospodo, tu i jeste zlo za našu zemlju, što mi hoćemo ovaku civilizaciju, što hoćemo na pojedine luksuzne stvari da trošimo velike sume. Nalazim da država od oficira često puta traži po nešto što je skopčano sa mnogo većim izdacima i što je luksuzno, i nalazim da bi trebala da bude u tome umerenija, da ne traži od njih naročito nešto, što bi zahtevalo veće i izlišne izdatke. Ali kad već to postoji, da nešto naročito moraju imati, onda smatram, da je ovaj dodatak veliki i ja bih predložio, da taj dodatak bude 200 dinara mesečno kako za oženjene tako i za neoženjene.

Predsednik **Miša Trifunović**: Ima reč g. Milorad Vujičić.

Milorad Vujičić: Ja neću dugo da govorim, hoću da potsetim gospodu članove odbora, pre no što bi glasali za ovaj član, da se sete onoga slavnog zadatka, koji je izvršila naša slavna vojska i da imaju na umu ovaj fakt, da je danas jedino u vojsci potpuni red i poredak i da će naša država imati od vojske još mnogo i mnogo da očekuje. A kad to bude sredjeno, onda ćemo rešavati o platama i dodacima i o svemu. Stoga molim, da primite čl. 13. ovako kao što je predložen, s tim da dodamo još samo ovo. Imaite na umu, da je tu svega jedan načelnik generalštaba, kome često puta leži u rukama sudbina cele zemlje. Jednome takvom čoveku ne dati jedan pristojni dodatak, sa kojim može da se posveti samo svome poslu, da ne misli o svojim materijalnim nezgodama, to bi bio od nas greh i mi ne bi odgovorili svojoj savesti i dužnosti, ako to ne bismo odobrili. Isto tako šta imamo još? Imamo 4 komandanta armija i 5—6 komandanta divizija. To su tako male i neznatne stvari, a međutim to su važni funkcioneri u državi, da preko toga ne bi trebali da predjemo.

Dakle ja vas molim, da čl. 13. primimo ovakav kakav je, samo bi trebalo dodati kod tač. 2., da voj-

vode i armijski komandanti imaju po 100 dinara. Vi znate iz istorije slavna imena srpskih vojvoda i ne bi trebalo prema tim ljudima da se ogrešimo. Ja molim, da se primi ovaj član ovakav kakav je. (**M. Gjurčić**: Molim za reč.)

Predsednik **Miša Trifunović**: G. poslanice, po poslovniku može samo po jedan poslanik u ime grupe govoriti. Po poslovniku, u koliko nije detaljisano, mi se moramo upravljati po skupštinskom poslovniku. Ima reč g. referent Ministarstva Finansija.

Referent Ministarstva Finansija dr. **Josip Rajzner**: Tačku 4. čl. 13. treba redigovati ovako: »Svi ostali aktivni oficiri i ukazni stalni vojni činovnici, postavljeni po zakonu o ustrojstvu vojske oženjeni po 400 dinara, neoženjeni po 200 dinara mesečno«. Dobio sam dopis iz Ministarstva Vojnog, gde se moli, da se ove reči »ukazni stalni vojno-administrativni činovnici« dodadu i molim, da se primi kako traži Ministarstvo Vojno.

Predsednik **Miša Trifunović**: Ima reč g. referent Ministarstva Vojnog pešadijski potpukovnik **Sibin Todorović**.

Referent Ministarstva vojnog potpukovnik **Sibin Todorović**: Molim, da dodam nešto. U ovome članu stoji, da imaju dodatak načelnik generalštaba i komandanti armija i komandanti divizija, a između tih pomenutih položaja ima još, koji nisu ovde obuhvaćeni. Možete se uveriti iz budžeta, da armije imaju svoje pomoćnike komandanta, koji su po položaju ravni komandantu divizije. Tako isto Ministar Vojni ima inspektore rodova oružja, koji odgovaraju rangu većem od komandanta divizije. Na ovaj način komandant divizije imao bi veći dodatak nego pomoćnik komandanta armije.

Izvestilac dr. **Svetislav Popović**: Ja primam predlog g. Šećerova, da u drugom stavu čl. 13. dodje stav, po kome se imade kod izjednačenja oficira u pogledu dodataka na skupoću računati ne samo ono, što dobivaju u ime ličnih dodataka, nego i ono što dobivaju u ime dodataka koje god vrste bilo. Zatim primam onu dopunu, koju je primio i g. referent, da se u tač. 4. čl. 13. ima da doda ona redakcija, koju je predložio g. Ministar Vojni.

Što se tiče naročitih dodataka, specijalnih dodataka, koje imaju pojedini komandanti vojni, ja nalazim zaista, da posle onoga što su reducirani dodaci Ministra i ministarskih pomoćnika da bi bilo umesno, da se reduciraju i dodaci pojedinih komandanata, ali nije stavljen nikakav konkretan predlog za to.

Jovan Gjonović: Ja sam stavio predlog.

Izvestilac dr. **Svetislav Popović**: Ja nisam dobio taj predlog.

Jovan Gjonović: Ja sam ga izneo i predložio ovako, da se šefu glavnog generalštaba da dodatak 50 dinara a komandantima armijskim 30 dinara.

Izvestilac dr. **Svetislav Popović**: To je premnisko, u toj formi ne bih mogao taj predlog primiti.

G. Vujičiću, moramo da računamo sa rezultatima dosadašnje rasprave. Pošto je sniženo ministarima i pomoćnicima ministara trebalo bi sniziti i pojedinim komandantima. (**Milosav Rajčević**: To se nas ništa ne tiče.) Vi ćete, gospodo, glasati po svome uverenju, a ja po svome osvedočenju. Vi meni ne možete nametnuti svoje osvedočenje. (**Milorad Vujičić**: Ne namećemo vam.)

Što se tiče vojvoda, slažem se s tim, da ih treba izjednačiti sa armijskim komandantima, ali pošto je to dodatak za reprezentaciju, to držim, da taj doda-

tak imaju da dobiju samo, aktivni šef gjenaralštaba, aktivni armijski komandanti i komandanti divizija, a ne oficiri koji su izjednačeni sa njima po rangu. Vojvode ostaju u aktivni uvek a ne oni oficiri, koji su sa njima izjednačeni po rangu.

Predsednik Miša Trifunović: Ima reč g. referent Ministarstva Vojnog.

Referent Ministarstva Vojnog Dragomir Mijatović: Od pre 10—15 godina postoje dodaci imenovani ovde a ne od juče. Sem ovih lica imaju dodatke komandant Kraljeve garde, inspektori rodova oružja i komandant žandarmerije. Molim, da se donese takva izmena, koja će odgovarati zakonu o budžetu. Ono, što se unosi u budžet toliko godina, ne može se iz njega izostaviti.

Izvestilac dr. Svetislav Popović: To su posebni dodaci, koje dobivaju pojedini komandanti. To nisu dodaci na skupoću i ti dodaci ne tangiraju ovaj zakon i ovu raspravu. Ti dodaci, koji imaju budž tskog kredita, ostaće. Kad budemo raspravljali budžet ući će i to.

Referent Ministarstva Finansija dr. Josip Rajzner: Molim vas, gospodo, tač. 4. glasi ovako: »Svi ostali aktivni oficiri i ukazni stalni vojno-administrativni činovnici postavljeni po zakonu o ustrojstvu

vojske odnosno odlukama Ministarskog Saveta i sa platama predvidjenim u ovome zakonu i t. d.«

Izvestilac dr. Svetislav Popović: Za podnarednike predlog g. Šećerova neka ostane za nov član.

Predsednik Miša Trifunović: Gospodo, pristupićemo glasanju čl. 13. Stavicu na glasanje taj član ovako kako je izašao iz sekcije i kako ga je g. izvestilac primio s pojedinim primedbama i sa ovim primedbama i dopunama stručnog referenta g. Ministra Finansija, da se tačka II. treći stav dopuni rečima »armijski komandanti i vojvode«, a ostaje u tački IV. »svi ostali aktivni oficiri«, onako kako je sad ovoga momenta g. referent pročitao.

Dr. Slavko Šećerov: Ima i moj predlog za stav II.: uzevši u obzir specijalne dodatke.

Predsednik Miša Trifunović: To je primio g. izvestilac. S ovakvim izmenama, koje je primio g. izvestilac kod člana 13., stavljam na glasanje član 13. Gospodo koja su za to da se sa ovim izmenama primi izvoleće sedeti, a koja su protiv neka dignu ruku. (Većina sedi.) Objavljujem, da je član 13. takav primljen.

Produžujem sednicu za posle podne u tri i po sata.

(Sednica je prekinuta u 12¼.)

Nastavak XXXVI. sednice.

(Početak u 15 i 45 časova.)

Predsedavao predsednik **Miša Trifunović.**

Prisutan Min. Finansija dr. **Kosta Kumanudi.**

Predsednik Miša Trifunović: Gospodo, nastavljam sednicu. Mi smo svršili danas pre podne čl. 13. Gospodin Magovčević i gospodin Hrasnica javili su se za nov čl. 13. a. (**Jovan Magovčević:** Ja sam se javio za nov čl. 14. posle člana 13.) Reč ima gospodin Hrasnica.

Dr. Halil beg Hrasnica: Ja mislim, gospodo, da i ovde može biti mesta ovome članu. Ja sam pre podne počeo još o tome da govorim, pa ću sada da nastavim. U maju mesecu ove godine povećani su dodaci sveštenicima pravoslavne vere u Bosni i Hercegovini, a držim, da je to učinjeno i u ostalim krajevima, što nije bio slučaj sa sveštenicima drugih vera. S toga ja predlažem, da član 13. glasi ovako: »Nadbiskupi, reis-el-ulema i vrhovni muftija dobijaju lični dodatak po 80 dinara, dnevno, ostali verski službenici prema visini njihove plate. Ovo važi od 1. maja 1921. godine.«

Predsednik Miša Trifunović: Ima reč gospodin dr. Slavko Šećerov.

Dr. Slavko Šećerov: Ja sam protiv ovoga novoga člana, koji predlaže gospodin Hrasnica. U Finansijskom Odboru bilo je mnogo rasprave o tim naročitim dodacima sveštenika i posle duge diskusije, Finansijski Odbor stao je na stanovište, da je to jedan teret budžeta i da oni nisu nikako državni činovnici. S toga je Finansijski Odbor predložio u svoje izveštaj, da bi Narodna Skupština trebala što pre da uvede naročiti verski prirez.

Ja mislim, da bi sada bilo vrlo nezgodno povećavati te dodatke, kad znamo, da su oni jedan nepotreban balast u državnom budžetu. Ti dodaci iznose blizu 50 milijona dinara godišnje i taj je izdatak potpuno neopravdan. Sveštenici imaju da se izdržavaju sredstvima, kojima su se izdržavali i pre rata. Oni

nisu državni činovnici i prema tome ne mogu da udju ni u zakon o dodacima na skupoću sa državnim službenicima.

Gospodo, sveštenicima je davano zbog toga, što su sveštenici posle oslobođenja i ujedinjenja bili u velikoj bedi i siromaštvu. To je bila jedna samo privremena pomoć, a nikako stalna pomoć, koju bi trebali da imaju kao neki naročiti državni službenici. Sami sveštenici priznaju, da bi im se ti dodaci mogli da smanje i ja ću biti za to, da se kod čl. 40. ovlasti Ministar, da im te dodatke smanji, jer samo smanjenjem tih izdataka mi možemo da regulišemo platu i dodatke naših pravih državnih službenika.

Ja sam za to, da u čl. 13. a. dodje odredba, koja se odnosi na dodatke narednicima i podnarednicima, dakle podoficirima. Trebalo bi da dodje, da narednici dobijaju na dodatak na skupoću 6 dinara a podnarednici 3 dinara dnevno. To su oni i do sada imali i tu nikakva povećanja nema. Ja sam to isto, istina, predložio, u povećanim svotama, ali gospodin Ministar Finansija nije na to pristao. Ja molim gospodina izvestioca, da usvoji ovu redakciju. (Izvestilac dr. **S. Popović:** Molim vas samo, da mi date tačnu redakciju.)

Predsednik Miša Trifunović: Ima reč gospodin Gjonović.

Jovan Gjonović: Ja se slažem sa predlogom gospodina Šećerova, jer smatram, da podoficirima treba obezbediti dodatak na skupoću, a slažem se sa njim naročito posle onoga, što sam jutros čuo. Mi smo jutros glavarima i serdarima blagobotno povišili dodatak na skupoću, pa bi bio greh, da ne povišimo ovima, koji stvarno drže vojsku i disciplinu u vojsci. Iz ovih sam razloga za predlog gospodina Šećerova.

Sada nam ostaju ono što je predložio g. Hrasnica. Ja se ne slažem s time, da se popovi ma koje konfesije smatraju kao državni činovnici. Ja sam za to, da se crkva odeli od države i da sveštenstvo živi od crkvenih prihoda. A protivam sam da se ne samo

nadbiskupima, reis-el-ulemu i vrhovnom muftiji, nego i vladikama i svima crkvenim glavarima daje ma šta. Mi imamo prećih poslova i briga i prećih stvari, na koje treba da trošimo. Zato sam ja odlučno protiv predlogu gospodina Hrasnice i svima takovim predlozima, ma s koje strane oni došli, bilo da se tiču katolika, pravoslavnih ili muslimana.

Predsednik Miša Trifunović: Ima reć gospodin izvestilac.

Dr. Svetislav Popović: Predlog g. Šećerova mogu da primim, jer je ispaó iz redakcije, koja je predviđena.

Što se tiče predloga poslanika g. Hrasnice ja držim, da on ne može da dodje u ovaj zakon u onoj formi kako ga predlaže g. poslanik. U čl. 48. ovoga zakonskog predloga predviđeno je, da će sva lica koja su dobijala dodatke iz državne kase i nadalje primati dosadašnje dodatke i da se ovlašćuje Ministarski Savet, da reguliše njihove dodatke na skupoću. Pošto sveštenici nisu državni činovnici i ako oni vrše izvesne državne funkcije, ja držim, da oni ne spadaju u ovaj zakon, gde se regulišu dodaci na skupoću državnim činovnicima. Ali dotle dok se ne reguliše odnošaj crkve prema državi i dok postoji ovo stanje, koje je danas, ja držim, da je bilo opravdano, da je umesno bilo, što je država davala izvesne dodatke na skupoću i sveštenicima. To pitanje treba da se propusti Vladi, da ga ona reši uredbenim putem. Razume se samo po sebi, da to odgovara raspoloženju celokupnog Zakonodavnog Odbora i da će Vlada pri tome imati voditi jednakog računa o svima konfesijama kao što je to i do sada činila.

Predsednik Miša Trifunović: Ima reć gospodin Ministar Finansija.

Ministar Finansija dr. Kosta Kumanudi: Ja usvajam predlog g. izvestioca. Ovo je pitanje takve prirode, da se ne bi moglo u jednoj uredbi, gde se govori o dodacima raznih kategorija činovnika, sada rešiti. Pri tome nemamo ni potreban materijal na raspoloženje, nemamo mišljenje Ministarstva. Vera, koje je najkompetentnije da odredi svoje stanovište i mislim, da ako bismo pristupili rešenju ovoga pitanja, da ne bismo mogli naći najpravičniju soluciju. Ja se slažem sa g. izvestiocem, da se u pogledu dodataka raznim veroispovestima ne treba praviti nikakva razlika, s toga što čl. 48. dopušta, da se ova uredba može menjati u sporazumu sa Finansijskim Odborom i ja mislim, da ovo pitanje ostavimo Ministarskom Savetu, da on u sporazumu sa Finansijskim Odborom to pitanje i reši.

Predsednik Miša Trifunović: Ima reć gospodin Hrasnica.

Dr. Halil beg Hrasnica: Ja bih se složio sa predlogom g. Šećerova u pogledu dodataka sveštenicima. Ali kad je to već učinjeno na jednoj strani, ja sam učinio ovaj predlog samo da bi se stvar jednako rešila za sve veroispovesti. Ja ne znam, da li je to namerno ili nenamerno učinjeno, ali konstatujem, da je to propušteno i zbog toga sam učinio ovaj predlog.

Predsednik Miša Trifunović: Ima reć gospodin Rajčević.

Milosav Rajčević: Gospodo, ja nisam mislio da govorim o ovom pitanju zato, što je ono rešeno u čl. 48. Ali moram napomenuti, da među sveštenicima ima raznih kategorija: ima svštenika koji su državni činovnici, a ima ih i koji nisu državni činovnici. N. pr. u Crnoj Gori svi su sveštenici državni činovnici i sva imanja, koja su imali pojedini manastiri i crkve,

sva ta imanja su pripala državi i država vodi nad njima nadzor i svi prihodi sa tih imanja idu u državnu kasu. Prema tome država mora da se stara o ovim činovnicima. (Izvestilac dr. Svetislav Popović: Po budžetu se to ne opaža.) Mnogo što, šta se ne opaža za državnu kasu, i slabije se opažaju prihodi, a jače rashodi. Ja imam samo da napomenem, da što se tiče toga pitanja mi moramo početi sa zakonskog gledišta pa da vidimo kako to pitanje stoji, i prema zakonu reši. Crnogorski sveštenici treba da se pomenu u I. kategoriju. Ali pošto je to pitanje ostavljeno g. Ministru da ga reši, to molim g. Ministra, da to pitanje o crnogorskim sveštenicima što pre reši saobrazno zakonu.

Predsednik Miša Trifunović: Ima reć gospodin Lazić.

Vojislav Lazić: Gospodo, predlog g. Hrasnice ne mogu uopšte primiti i ne mogu glasati za njega, biću protivan. Nije potrebno da iznosim razloge, pošto su ih gospoda, koja su bila protivna, iznela i zato nije potrebno da ih ja ponavljam. Ja usvajam njihove razloge i glasaću protiv toga predloga.

Što se tiče drugog predloga g. Šećerova, koji se odnosi na podoficire u vojsci, ja imam da navedem to, da gospoda, koja su radila i predložila ovaj zakon, više se brinula i vodila računa o višojim položajima i višem činovniku, a o onima, koji najviše rade, nisu vodili ništa računa, i tako je ispalo, da se pitanje o podoficirima nije ni spomenulo. Ja potpomažem predlog g. Šećerova, ali se ne slažem, da je taj dodatak dovoljan i tražim, da on bude veći. Jer uzimimo, gospodo, da ima podoficira oženjenih ljudi koji imaju dodatak 6 dinara dnevno i kako će oni izaći na kraj? To su ljudi potrebni vojsci i ljudi, koji vojsci koriste i zato predlažem, da taj dodatak bude veći, bar onoliki koliki imaju praktikanti i u opšte službenici njihovog ranga.

Predsednik Miša Trifunović: Ima reć gospodin izvestilac.

Izvestilac dr. Svetislav Popović: Na ovu napomenu g. Lazića ja bih hteo da primetim da podoficiri dobijaju i porodične dodatke, koji iznose u Srbiji tri dinara, a izvan Srbije dva dinara, a g. Hrasniću smem moliti da svoj predlog povuče, pošto onome, što je zamereno u pogledu nejednakosti, posle izjave g. Ministra i moje izjave, koju sam učinio u ime sekcije, sad više nema mesta, a to je da se svi sveštenici bez obzira na konfesiju jednako tretiraju i pošto će se i dodaci i ostalom sveštenstvu regulisati redovnim putem, mislim, da sad njegova napomena kao poseban predlog otpada.

Predsednik Miša Trifunović: Ima reć gospodin Gjuričić.

Marko Gjuričić: Ja sam upravo hteo da kažem ovo, što je rekao g. izvestilac i mislim, da bi g. Hrasnica trebao da povuče svoj predlog. Kad bude došao na rešavanje član 48., mi ćemo ceniti da li treba uneti još kakvu donunu i ja sam za to, da se vodi računa o sveštenstvu. To će se najbolje moći rešiti i oceniti kod čl. 48., kad on bude na pretresu i zato ja mislim, da g. Hrasnica treba da povuče svoj predlog.

Predsednik Miša Trifunović: Pristupićemo glasanju. G. jezvestilac kod ovoga člana 13. a. prima predlog g. Šećerova. Ja ću staviti čl. 13. a. na glasanje sa predlogom g. Šećerova, kako ga je primio g. izvestilac. Ko je za to, da se taj član kao takav primi izvoliće sedeti, a ko je protiv neka digne ruku. (Svi sede.) Objavljujem, da je predlog g. Šećerova primljen kao novi član 13. a.

Na pretresu je, gospodo, čl. 14. (Dr. Uroš Stajić: Povišice, koje je predložio g. Šećerov, ne slažu se u onome što mi tražimo. Ja tražim veće povišice.) Stavljam na glasanje. Ko je za to, da se taj član sa predlogom g. Šećerova, koji je g. izvestilac primio, primi, neka izvoli sedeti, a ko je protiv neka izvoli dići ruku. (Većina sedi.)

Referent Ministarstva dr. **Josip Rajzner**: Ja bih gospodo, molio, da se ovaj predlog koji je sada primljen kao čl. 13. a. primi kao nov član 14., da ne bi bilo dočnije zabune zbog onih članova i odredaba, koji govore o penziji.

Predsednik **Miša Trifunović**: To je čisto redakcijska stvar. Ima reč g. Magovčević.

Jovan Magovčević: Ja ću, gospodo, učiniti predlog za nov čl. 14. i ako unapred znam, da ću sa tim svojim predlogom propasti. Ali ja hoću da se odužim svojoj savesti i zato činim taj predlog, ma da nisam bio nikada demagog niti ću to i odsada biti. Nemojte molim vas samo krivo da me razumete. Dok su ovde predviđeni svi ukazni i neukazni činovnici, tajni policijski organi i radnici državne štamparije kao i služitelji državnih, dotle nisu predviđeni ljudi odnosno izvesan red ljudi a to su opštinske delovodje. Rešenje Ministarskoga Saveta od 21./3. 1921. god. br. 554 produžena je pomoć, koju je država davala opštinskim delovodjama po 250 dinara mesečno za mesec: mart, april, maj i juni ove godine. Ministar Unutrašnjih Dela uputio je ovo rešenje Ministarskog Saveta Zakonodavnom Odboru i tražio, da se ono ozakoni tako, da se ova pomoć produži do 1. jula 1921. god. dok se to pitanje ne reguliše zakonskim putem. Kako međjutim sekcija nije donela svoje rešenje, to ja činim ovaj predlog. Ja zaista priznajem, da su delovodje organi samoupravne vlasti. One ih postavljaju i daju im plate. Ali to je jedna bedna plata za one poslove koje vrše. Od tih poslova jedan deseti deo ne spada u delokrug samoupravnih poslova nego u poslove državne administracije. I kad ih samoupravne vlasti plaćaju za poslove, koje oni njima vrše, pravo je, da ih i država plaća za njene poslove, koje oni vrše. Ja vam samo napominjem, gospodo, da ima opština, koje nemaju svojih delovodja i da tako pojedine opštinske vlasti ne mogu da funkcionišu zbog toga, što nemaju delovodje. S toga vas molim, da rešite, da država da pomoć onim delovodjama, jer će inače masa delovodja napustiti opštine a oni, koji budu ostali i dalje u opštinama, radiće samo svoje privatne poslove na štetu opštinskih i državnih poslova, samo da bi ishranili sebe i svoju porodicu. Zato ja predlažem ovaj predlog, koji glasi: »Opštinske delovodje i beležnici dobijaju mesečni dodatak 300 dinara za vršenje državne administracije«. Delovodje u ovim momentima, gospodo, više koriste državi nego mnogi viši činovnici u Beogradu, koji su postavljeni i za koje postoji fama da čak nemaju ni kancelarije, ni stola ni stolice i samo da dolaze da prime svoju platu.

Izvestilac dr. **Svetislav Popović**: Gospodo, potpuno je tačno ovo, što je kazao g. Magovčević, da je opštinsko činovništvo opterećeno agendama državne službe i da opštine stenju od tereta te državne službe. Ali usprkos tome to ne sprečava ništa opštinskog činovnika, da bude opštinski činovnik. On je i dalje opštinski činovnik i sav teret taj ne počiva na delovodjama, već taj teret počiva na opštinama i ako bi država trebala koga da pomogne, onda bi to trebala da pomogne opštine zbog toga, što one nose jedan deo državne administracije i o svome trošku vrše taj deo dr-

žavne funkcije. Gospodo, pitanje odnošaja opština prema državi ima da se reguliše zakonom o uredjenju opština, a ne zakonom o dodatcima na skupoću činovnicima i zbog toga ja držim, da ovaj predlog na ovome mestu ne bi mogao biti uvaženi. Konačno, gospodo, ja držim, da ovaj predlog ne bi mogao biti na ovome mestu uvaženi ni u ovoj redakciji zbog toga, što mi ne znamo kakav bi bio finansijski efekat ovoga dodatka od 300 dinara mesečno. Možda bi to prešlo finansijsku snagu države. Može biti da taj dodatak, kako ga predlaže g. Magovčević u 300 dinara mesečno, nije pravilno odmeren i možda bi tu trebalo povući razliku između delovodja i beležnika u opštinama, gde su oni dovoljno dotirani, — u kome slučaju oni ne bi imali prava da reflektiraju na izvanredne dodatke — i u onim opštinama, koje su zbilja u stvari siromašne i koje taj teret ne mogu snositi. U koliko bi Zakonodavni Odbor držao za shodno, da to pitanje raspravlja sada, ja mislim, da bi ga on mogao raspravljati jedino kod čl. 38. u tome obliku, da se ovlasti kr. vlada, da uredbenim putem može to pitanje regulisati. Ja mislim, da ta stvar nije zrela, da bi je mogli ovako odsečno rešiti.

Vojislav Lazić: Gospodo, pitanje koje je pokrenuo g. Magovčević ozbiljno je pitanje i o njemu treba ozbiljno i promisliti. Istina je, da je to jedan red ljudi u našoj državi, koji za državu radi dosta, a koji od države nije ništa plaćen. Ali tu ima jedna druga stvar po sredi a ta je u tome, što mi gledamo da postignemo budžetsku ravnotežu i zbog toga nismo mogli da uspeemo da nadjemo kredite, da ovaj red zaista zaslužnih ljudi pomognemo. Gospodo, ovde se ne traži da njih država stalno plaća, nego se samo za njih traži izvesna pomoć i s toga ja mislim, da bi predlog g. Magovčevića trebalo uzeti u postupak i detaljno se s njime pozabaviti i o njemu promisliti zbog toga što ja nalazim, da on ne bi mogao biti rešen onako, kako ga je on predložio podjednako za sve, jer zbilja ima delovodja u pojedinim opštinama, koje su dobro plaćeni. To je mahom slučaj u varoškim opštinama, koje imaju dosta prihoda, dok su oni u seoskim opštinama plaćeni tako reći vrlo malo. Principijelno ja nemam ništa protivu ovoga predloga i ja ga prihvaćam, ali držim, da bi se on mogao detaljnije izraditi, i ja zato molim g. Magovčevića, da on svoj predlog zadrži pri kraju, kako bi ga bolje izradili i stilizovali.

Jovan Magovčević: Ja mogu napraviti ovde izuzetak što predlog činim samo za seoske opštine.

Dr. **Slavko Šećerov**: Meni je ovaj predlog veoma simpatičan i ja izjavljujem, da svi beležnici ne bi trebali da imaju prava na ovaj državni dodatak, jer ima mesta na pr. u Bačkoj, gde beležnici godišnjeg prihoda imaju više nego jedan ministar. I ne samo to nego sreski načelnici ostavljaju svoja mesta i odlaze za beležnike u Bačku. Međutim ima slučajeva, da u mnogim siromašnim mestima beležnici ne mogu da se izdrže sa platom koju im opština daje, a kako oni vrše mnoge državne poslove, valja da dodju i na državni teret a naročito delovodje opštinske vrše posao oko rasporeza poreza koje treba da vrše naročiti službenici i za to im treba dati naročiti dodatak. Ja se slažem dakle sa g. Magovčevićem, ali treba praviti razlike u beležnicima, tamo gde su oni plaćeni toliko, da mogu iz opštinskog prihoda živeti, ne treba im dati nikakav dodatak: a ovaj dodatak treba dati samo onim beležnicima, koji ne mogu da se izdržavaju sa platom koju im opština daje. Ja se slažem s tim, da se ovaj predlog g. Magovčevića raspravi kod čl. 48.

Ja molim g. Magovčevića, da tamo nastavi raspravu toga predloga.

Izvestilac dr. **Svetislav Popović**: Da se raspravi kao ovlašćenje za Vladu.

Jovan Magovčević: Ne kao ovlašćenje.

Izvestilac dr. **Svetislav Popović**: Ja molim, da odložimo raspravu toga predloga kod čl. 48., pa isto tako molim g. Hrasnicu za njegov predlog, da ga raspravimo kod čl. 48. (G. Magovčević i g. Hrasnica pristaju.)

Predsjednik **Miša Trifunović**: Stavljam na glasanje čl. 14. kako je izašao iz sekcije. Ko je za to, da se čl. 14. primi po predlogu sekcije neka izvoli sedeti, a ko je protiv neka digne ruku. (Svi sede.) Objavljujem, da je čl. 14. primljen.

Na pretresu je čl. 15.

Referent Ministarstva dr. **Josip Rajzner**: Kod čl. 15. imam da predložim ovaj dodatak: Ovi posebni dodaci pripadaju i službenicima, čije porodice žive u Zadru.

Ministar Finansija dr. **Kosta Kumanudi**: Gospodo, dopustite mi jedno objašnjenje kod ovoga predloga. G. Rajzner predlaže, da se dopuni čl. 15. jednim dodatkom, da činovnici, koji su ostali u Zadru imaju zaseban dodatak. To je zato, što činovnici, koji su bili u Zadru, sad su u našoj službi i nisu mogli povesti svoje porodice sa sobom, tako da ti činovnici imaju da izdržavaju svoje porodice na talijanskoj teritoriji, a oni nemaju mogućnosti, da izdržavaju i sebe i svoju porodicu. I s toga je g. Rajzner predložio, da se ovaj dodatak troši na porodice činovnika, koje su ostale u Zadru.

Izvestilac dr. **Svetislav Popović**: Ja primam ovaj dodatak, ali još treba dodati ove reči: »dok su u Zadru«. I onda ceo dodatak glasi ovako: Ovi posebni dodaci kao službenicima na Sašaku pripadaju i službenicima čije porodice žive u Zadru, dok su u Zadru.

Predsjednik **Miša Trifunović**: Stavljam na glasanje čl. 15. sa ovom dopunom g. Ministra Finansija. Ko je za to, da se čl. 15. primi sa ovom dopunom neka izvoli sedeti, a ko je protiv neka izvoli ustati. (Svi sede.) Objavljujem, da je čl. 15. primljen.

Na pretresu je čl. 16.

Referent Ministarstva dr. **Josip Rajzner**: Molim vas mesto čl. 4., 5. i 12. treba staviti čl. 4., 5. i 13. (Glasovi: To je stvar redakcije.)

Jovan Jovanović: Gospodo, ja bih kod ovoga čl. 16. kod tačke c) o penzionerima i penzionerkama učinio predlog o povišenju dodataka na skupoću ovako: Kod godišnjih penzija do 2999 din. u prvoj kategoriji mesto 12 din. 18 din., u drugoj kategoriji mesto 11 din. 14 din. dnevno, u trećoj kategoriji mesto 10 din. 12 din. dnevno. U četvrtoj kategoriji mesto 10 din. 12 din. i u petoj kategoriji mesto 10 din. 12 din. dnevno. Kod godišnjih penzija od 3000 din. ja bih predložio u prvoj kategoriji mesto 13 din. 20 din., u drugoj kategoriji mesto 12 din. 16 din., u trećoj kategoriji mesto 11 din. 15 din., u četvrtoj kategoriji mesto 11 din. 15 din. i u petoj kategoriji mesto 11 din. 15 din. dnevno.

Izvestilac dr. **Svetislav Popović**: Ja ne mogu da primim ovaj predlog o dodatcima na skupoću penzionera i penzionerki, jer to bi značilo veliko opterećenje budžeta. Mi ne možemo da damo ni svima aktivnim činovnicima dodatke, koji su potrebni za višenje službe a ovi dodaci penzionerima i penzionerkama koliko koliko omogućuju život.

Jovan Jovanović: Ti su ljudi služili državu i oni nemaju od čega da žive. Oni treba da jedu a tako isto i njihove porodice. A to što kažete, da niste mogli dati dodatke ni svima aktivnim činovnicima, ja to ne bih rekao prema celoj debati, koja se ovde vodila. Ja bih vas molio, ako odbacite dodatke kao što ja predlažem, onda bar da ih koliko koliko povisite.

Izvestilac dr. **Svetislav Popović**: Penzioneri, koji idu u penziju po navršenu propisnih godina službe, dobijaju punu penziju kao aktivni činovnici. To su pravi penzioneri, a ovi su mlađji ljudi, koji imaju još mogućnosti da nešto zarade.

Jovan Jovanović: Kako će raditi onaj, koji ima petero do šestoro dece.

Izvestilac dr. **Svetislav Popović**: Ima porodični dodatak.

Dr. **Ninko Perić**: Ja bih primio ovaj predlog g. Jovanovića u načelu, ali mislim, da bismo mogli po 2 dinara na svakoga da dodamo. To bi ipak značilo nešto, mesto 13 da dobiju 15 dinara. Ja predlažem po 2 dinara više na svaku cifru.

Jovan Gjonović: Ja, gospodo, nalazim, kad smo mogli onomad, onako gentelmenski, da dajemo kolosalne dodatke na skupoću i kad smo mogli jutros biti rajpači, onda sada ne treba da budemo cijeje. Ja Vas molim, da i sada, kad se tiče penzionera, ne budemo stegnute ruke, nego dajmo i njima.

Ministar Finansija dr. **Kosta Kumanudi**: Ja uvažavam razloge, koje su izneli gospoda Jovanović i Gjonović, ali se bojim, da će finansijski teret biti veliki. Broj penzionera je veliki, a biće i veći kad se počne sa prečišćavanjem činovnika. Mi imamo i nasledjenih penzionera od Austro-Ugarske to se bojim iz čisto fiskalnih razloga, da suviše ne teretimo budžet. Na posletku da nešto povisimo iz čisto humanih razloga ovu ekalu, no ne smem da pristanem na takve sume, koje će povećati budžet za čitave milijone. Ja Vas molim, da imate na umu to.

Jovan Jovanović: Hoćete li primiti da makar što povećate.

Ministar Finansija dr. **Kosta Kumanudi**: Ja pristajem najzad za prvu kategoriju po dinar, a za drugu po dva.

Izvestilac dr. **Svetislav Popović**: S obzirom na izjavu g. Ministra Finansija, da bi maksimalno opterećenje koje bi mogao podneti budžet bilo to, da se nešto povisi, ja pristajem u ime Sekcije, da se sve stavke, koje su predviđene u članu 16. ovoga Zakona, povise sa po 1 dinarom.

Predsjednik **Miša Trifunović**: G. izvestilac prima dopunu g. Jovanovića jednim delom, a vi ste čuli kako — na sve kategorije člana 16. Stavicu na glasanje član 16. ovako kako je g. izvestilac izjavio da ga prima. Ko je za to, da se član 16. sa ovom malom dopunom primi izvoleće sedeti, a ko je protiv neka digne ruku. (Većina sedi.) Objavljujem, da je član 16. primljen sa dopunom g. Jovanovića.

Na redu je član 17., gospodo.

Dr. **Slavko Šćerov**: Gospodo, ovde se govori o tome kako penzioneri i penzionerke građanskog i vojnog reda treba da imaju po na vršetku potpunih godina službe onaj isti dodatak, kao i aktivni službenici onoga položaja sa koga su penzionisani, pa se kaže, da i oficiri i puni invalidi dobiju isti dodatak. Ja bih htio da se doda ovde »aktivni i rezervnici«. Mislim, da bi bila nepravda prema rezervnicima, da ne dobiju isti dodatak kao i aktivni oficiri.

Predsednik **Miša Trifunović:** G. izvestilac i g. Ministar primaju ovu dopunu. Ko je za to, da se član 17. primi sa ovom dopunom neka izvoli sedeti, ko je protiv neka izvoli dići ruku. (Većina sedi.) Objavljujem, da je član 17. primljen, sa ovom dopunom.

Sada član 18., gospodo.

Referent Ministarstva Finansija dr. **Josip Rajzner:** Da se članu 18. doda ovo i da glasi ovako: Lica koja dobiju iz državne kase milostinju, opskrbu i t. d. kao i činovnici, koji uživaju milostinju po § 76. Zakona o činovnicima građanskog reda i t. d.

Predsednik **Miša Trifunović:** Stavljam član 18. na glasanje ovako kako ga je dopunio g. referent. Ko je za to, da se primi sa ovom dopunom neka izvoli sedeti, a ko je protiv neka izvoli ustati. (Većina sedi.) Objavljujem, da je ovaj član 18. primljen sa ovom dopunom.

Sad je na redu član 19. Stavljam na glasanje. Ko je za to, da se primi član 19. neka izvoli sedeti, a ko je protiv neka izvoli ustati. (Većina sedi.) Objavljujem da je član 19. primljen.

Na redu je član 20.

Dr. **Slavko Šećerov:** Ja bih hteo da pitam g. izvestioca radi objašnjenja, da li će ovu stanarinu dobijati oficiri, o kojima se govori u članu 13., jer to nije jasno. Ovde se govori samo o službenicima po članu 4., 5. i 12. ovoga Zakona.

Referent Ministarstva Finansija dr. **Josip Rajzner:** Treba mesto 12. ispraviti pa reći 13.

Izvestilac dr. **Svetislav Popović:** Kod kategorije prve treba da je stanarinski dodatak 16 dinara a ne 15. Ima primaraka, u kojima je pogrešno napisano.

Predsednik **Miša Trifunović:** Stavljam na glasanje čl. 20. Ko je za to, da se ovaj član primi, ovakav kakav je izašao iz sekcije, sa ovom malom izmenom, neka sedi, a ko je protiv neka digne ruku. (Većina sedi.) Gospodo, čl. 20. je primljen.

Sad prelazimo na čl. 21.

Jovan Jovanović: Kod ovog člana 21. ja bih predložio, da mesto ovoga kako je ovde predloženo u pogledu stanarinskog dodatka dodje ovakva stilizacija: »Sve kategorije penzionera, koje imaju po 2990 dinara, da imaju onoliko isto, koliko imaju i aktivni činovnici, a kod onih, koji imaju od 3000 na više, da imaju po 6, po 7 i po 5.

Izvestilac dr. **Svetislav Popović:** Ja bih hteo da upozorim g. Jovanovića na ovo, da pravo na stanarinski dodatak imaju samo činovnici na teritoriji Srbije i Crne Gore i da se tim dodatkom potencira razlika, koja je postojala i do sada između činovnika sa ovih teritorija i činovnika iz novo oslobodjenih krajeva. Ali pošto je ovde u pitanju jedna mala svota od 1 dinara, a pretpostavka je, da će se finansijska snaga zemlje poboljšati i da će onda biti mogućnosti, da se ovo proširi i na nove teritorije, ja primam ovaj predlog g. Jovanovića.

Predsednik **Miša Trifunović:** Ko je za to, da se ovaj član primi sa ovom malom dopunom neka izvoli sedeti, a ko je protiv neka izvoli ustati. (Većina sedi.) Gospodo, čl. 21. je primljen sa ovom malom dopunom.

Prelazimo na čl. 22.

Referent Ministarstva Finansija dr. **Josip Rajzner:** Molim da kod ovoga člana dodje jedan nov stav, koji će glasniti: »Od ovoga se izuzimaju članovi Kasacionog Suda, koji dobijaju na ime ličnog do-

datka i dodatka na skupocu i dodatka na stan ukupno po 70 dinara dnevno, bez obzira na mesne razrede skupoce.

Vojislav Lazić: Gospodo, ja bih želeo da nam g. referent ili g. Ministar objasne, kakvi su to naročito dodaci, koji se daju činovnicima u resoru Ministarstva Pravde, koji se ovde naročito spominju i priznaju sem drugih dodataka.

Marko Gjuričić: Ja moram priznati, da ovaj član nije jasan. Odgovoriću g. Laziću kao bivši Ministar Pravde, da su sudije imali specijalan dodatak na položaj sudije i taj dodatak obuhvata i činovnike Ministarstva Pravde, koji imaju kvalifikacije i koji su bili u sudu, pošto oni stoje kao nadzorna vlast nad sudovima. Ti su činovnici dakle imali specijalan dodatak od 20 dinara dnevno pored drugih dodataka, koje uživaju kao i ostali činovnici. Davanjem toga specijalnog dodatka bila je namera, da se sudije postave u takav položaj, da mogu živeti i da mogu sigurno deliti pravdu. Sudije spadaju u takav red državnih službenika, koji ne mogu nikad ništa zaraditi mimo svoju službu niti se mogu baviti kojim drugim poslom. Stoga je i potrebno, da mogu dobiti i ovaj specijalan dodatak, da bi mogli što savetnije vršiti svoju službu. Meni izgleda, da im se taj dodatak ovde ukida. Ovaj mi je član nejasan i ja ne znam koliko će oni imati sada po ovome članu, hoće li imati ovaj specijalni dodatak i pored drugih dodataka, kao što su ga i do sada imali.

Ministar Finansija dr. **Kosta Kumanudi:** Ovaj specijalni dodatak suklja ne ukida se ovim članom, nego se samo smanjuje u onoliko, u koliko se povećava opšti činovnički dodatak.

Vojislav Lazić: I posle objašnjenja g. Gjuričića, ja ne mogu biti zadovoljan sa ovim članom zato, što vidim da pored sudija ovaj se dodatak odnosi i na sve činovnike ministarstva pravde, jer se ovde kaže: »specijalan dodatak činovnika u resoru Ministarstva Pravde«. To dakle dokazuje jasno, da će taj dodatak dobijati ne samo sudija nego i činovnici, koji rade u Ministarstvu. Ako se htelo naročiti dodatak dati sudijama zato, što kao nezavisne sudije imajući visoki sudijski poziv treba da budu naročito obezbeđeni, ja pitam, zašto se daje i činovnicima Ministarstva Pravde. G. Ministar je kazao, da ima činovnika, koji su bili na sudijskim položajima, pa je potrebno da i oni dobiju taj dodatak. Gospodo, ne samo u Ministarstvu Pravde, nego i u mnogim drugim ministarstvima ima činovnika, koji su ravni sudijskim položajima pa će i oni da traže, ali da li naša zemlja može izdržati, da se svima njima daju specijalni dodaci, što bi bilo pravično, ako se da i ovim činovnicima, koji su u Ministarstvu Pravde. I za to što se to ne može dati ja sam, gospodo, protiv ovoga člana.

Izvestilac dr. **Svetislav Popović:** Ja primam predlog g. referenta Ministarstva i hoću da dodam, da prigovor poslanika g. Lazića nije opravdan. Svršeni pravnici, koji imaju sudijski ispit, služe ne samo kao sudije u sudovima nego i kao činovnici u Ministarstvu Pravde, kao činovnici kod državnih tužništva i kao činovnici po kaznenim zavodima. I ako ti svršeni pravnici sa punim kvalifikacijama i sudijskim ispitom ne budu imali ovaj dodatak, onda će Ministarstvo Pravde, kazneni zavodi i državno tužništvo osfati bez kvalifikovanih lica. Zato sam mišljenja, da se taj specijalni dodatak, koji je ustanovljen za sudije, proteže i na sve činovnike u re-

soru Ministarstva Pravde, koji imaju sudijske kvalifikacije.

Jovan Gjonović: Ja se slažem sa govorom g. Lazića, da sudijski dodatak mogu imati samo sudije, t. j. ljudi koji sede u sudovima, a da ga ne mogu imati činovnici Ministarstva Pravde, kao ni činovnici ostalih Ministarstava. Jer, činovnici Ministarstva Pravde, činovnici su administracije. Ili, ako taj dodatak damo činovnicima Ministarstva Pravde, da ga onda damo i svima drugim činovnicima, koji imaju kvalifikacije. Kako to ne dopušta finansijska moć naše zemlje, i kad ga ne možemo dati jednima, onda da ga ne dajmo ni drugima. To zahteva pravičnost i jednako postupanje prema svima činovnicima.

Milorad Vujičić: Ja se, gospodo, ne bi mogao da složim sa predlogom g. Lazića sa razloga, što služba u Ministarstvu Pravde tesno je vezana sa službom u sudu, to je jedan razlog, drugi je, što su česti slučajevi, da jedan sudski činovnik dolazi u Ministarstvo Pravde i kad bi vi odbili ovaj član po predlogu sekcije, a usvojili predlog g. Lazića, onda g. Ministar Pravde ne bi mogao da nadje inspektore i načelnike za svoj resor, koji razumeju sudski posao i mi bi učinili sudstvu rdjavu uslugu. Molim, da se ova redakcija primi kako je predložena.

Predsednik Miša Trifunović: Pristupićemo, gospodo, glasanju. Stavljam na glasanje čl. 22. kako je izišao iz Sekcije. Ko je za to, da se on tako primi neka izvoli sedeti, a ko je protiv neka digne ruku. (Većina sedi.) Objavljujem, da je ovaj član primljen po predlogu odborskom.

Na pretresu je, gospodo, čl. 23., reč ima g. Šećerov.

Dr. Slavko Šećerov: U čl. 23. mi predviđjamo porodični dodatak, pravó na lične dodatke na skupoću za državne službenike i penzionere. I taj dodatak je predviđen za oženjene narednike i podnarednike sa tri i dva dinara. Oni su toliko i imali. Ja bih, gospodo, predložio, da obe ove kategorije imaju taj dodatak po 3 dinara.

Izvestilac dr. Svetislav Popović: Primam tu izmenu.

Vojislav Lazić: Ja smatram, gospodo, da žene njihove trebaju da imaju iste dodatke kao i ostale žene činovnika i da budu izravnate sa njima.

Rerefent Ministarstva dr. Josip Rajzner: Da bi tačka 6. ovoga člana bila potpuno jasna, ja predlažem, da se na kraju te tačke doda: »na koji se plaća više od 6 dinara neposredne godišnje poreze neracunajući tu platu ili penziju, koju prima iz državne kase«.

Predsednik Miša Trifunović: Niko se ne javlja više za reč. Stavljam na glasanje član 23.

Jovan Gjonović: U tački 6. kaže se, da se: za oca, mater, deda i babu po ocu, pod uslovom da su siromašnog stanja, »ako plaćaju manje od 5 dinara godišnje neposredne poreze« i da sam službenik nema sopstvenog imanja ili prihoda, na koje plaća više od 5 dinara godišnje neposredne poreze, prima porodični dodatak. Gospodo, to znači, prema ovoj redakciji, da će takve dodatke primati samo prosjaci, jer samo oni, valjda, toliku porezu plaćaju. Ja predlažem, da u mestu 5 dinara stavimo 15 dinara. Jer i za onoga, koji plaća 15 dinara neposredne poreze, ne možete kazati, da je to nekakav bogataš i da ima veliki imetak. A oni, koji plaćaju pet dinara, kao što rekoh, to su vrlo, vrlo siromašni ljudi.

Izvestilac dr. Svetislav Popović: Taj porez, g. Gjonoviću, plaćaju oni, koji imaju kuću i dva hektara zemlje.

Nedeljko Divac: Ja sam hteo da učinim primedbu na čl. 23. tačku 6. U toj se tački kaže, da će taj dodatak primati za oca, mater, deda i babu po ocu pod uslovom, da su siromašnog stanja i ako ih taj službenik izdržava i ako s njima živi u kućnoj zajednici. Međutim, gospodo, ima slučajeva, gde na pr. sin izdržava majku ili oca, ali ne živi s njima zajedno u kući, jer nisu u istom mestu, a međutim roditelji su siromašni i žive od njegovog izdržavanja. Po stilizaciji ove tačke u tom slučaju takav službenik, koji ima na teretu takvu porodicu, ne bi mogao da dobije ovaj dodatak za to, što s njima ne živi zajedno. S toga ja smatram, da ove reči »i živi s njima u kućnoj zajednici« izostavimo, jer takav činovnik, kad podnese uverenje, da njegovi roditelji nemaju nikakva prihoda ni imanja, a žive slučajno razdvojeno, da ima taj dodatak.

Izvestilac dr. Svetislav Popović: Po mome mišljenju gospodine poslanice to bi dalo maha zloupotrebama.

Referent Ministarstva dr. Josip Rajzner: Često se može dogoditi, da činovnik s vremena na vreme roditeljima, sa kojima ne živi zajedno u kući, pošlje po štogod za izdržavanje, ali to ne čini stalno, te njemu onda priznati ovaj dodatak ne bi bilo opravdano i bilo bi mnogo zgodnije i bolje, da država sama direktno pomaže te roditelje, nego da se namještenici ovom odredbom koriste.

Predsednik Miša Trifunović: Stavljam na glasanje čl. 23. sa predlogom g. Šećerova i ovom napomenom gospodina referenta. Ko je za to, da se ovaj član primi sa ovim napomenama neka izvoli sedeti, a ko je protiv neka digne ruku. (Većina sedi.) Objavljujem, da je čl. 23. primljen.

Na pretresu je član 24. Kako se niko ne javlja za reč to stavljam taj član na glasanje. Ko je za to, da se taj član primi po predlogu sekcije neka izvoli sedeti a ko je protiv neka digne ruku. (Većina sedi.) Objavljujem, da je čl. 24. primljen.

Na pretresu je čl. 25. Reč ima g. Šećerov.

Dr. Slavko Šećerov: Gospodo, u čl. 25. govori se o tome, koji su izuzeti od prava na dodatke na skupoću u opšte t. j. ličnih dodataka, dodataka na stan i porodičnih dodataka i kaže se »pensioneri i pensionerke, koji imaju bilo sopstvenog imanja bilo od ličnog rada 1000 ili više dinara prihoda«. Ja mislim, da su to stroge mere i da trebamo odvojiti prihode od imanja i prihode od ličnoga rada. Kao što vam je poznato, najveća penzija može biti 6—7000 dinara i ako takovo lice ima od imanja prihoda mesečno 1000 dinara, to čini svega ukupno 1600—1700 dinara mesečno. Ja mislim, da to nije mnogo za jednu porodicu, koja živi u Beogradu i s toga predlažem ovu izmenu:

»Izuzeti su od prava na dodatke na skupoću u opšte t. j. ličnih dodataka, dodataka na stan i porodičnih dodataka pensioneri i pensionerke, koji imaju bilo od sopstvenog imanja 1000 dinara, bilo od ličnog rada mesečno 2000 dinara prihoda«.

Drugo, predlažem, da se na kraju ovoga člana gde se govori, da oni državni pensioneri kao što su advokati, advokatski pripravnici, lekari, inženjeri i drugi, nemaju prava na te dodatke na skupoću izuzimajući slučaj, ako lekarskim uverenjem, izdatim od strane državnih ili opštinskih lekara, dokažu, da su

nesposobni za rad usled starosti i telesne nesposobnosti, doda još »ili su prešli 70 godinu starosti«. Ako je prešao 70-tu godinu, on je nesposoban i treba mu priznati ovaj dodatak.

Vojislav Lazić: Ja sam hteo to isto da dodam: kad navršši 70 godina starosti. Potpomažem taj predlog.

Milorad Vujičić: Ja ne mogu da pristanem, da ljudima, koji imaju 2000 prihoda, još i država nešto plaća.

Jovan Gjonović: Hteo sam da učinim nekoliko napomena povodom govora gospodina Vujičića. Mi znamo, da jedan penzioner ne može da ima više od 7—800 dinara ličnog i porodičnog dodatka. Onda, ako zaradjuje više od 1000 dinara, država mu oduzima taj dodatak. To znači da on treba da radi za dve do tri stotine dinara mesečno, ako bi našao posao plaćen hiljadu do hiljadu dvesta dinara. Gospodo, ne možete da nadjete ni jednoga najobičnijeg radnika danas, koji može da živi s tim i da radi za toliko. Vi ovakvom odredbom potpomažete nerad i ljudima savetujete da ne rade. Ima penzionera, koji su jaki i snažni ljudi i oni hoće da rade, a gospodo, niko neće da radi džabe. Zato bih bio, da se ova cifra poveća bar na 1500 dinara i onda će ljudi pristati, da rade, jer će onda dobijati bar 600 dinara mesečno. Za 300 dinara, to znate, neće niko pristati da radi. Ja bih molio, dakle, da ovu sumu od 1000 dinara povećate na 1500 dinara.

Izvestilac dr. **Svetislav Popović:** Ja ne mogu da primim ovo povišavanje stope od 1000 na 1500 dinara. Držim, da je ova suma tačno utvrđena i da oni, koji zaraduju preko 1000 dinara oni nemaju prava na dodatak. Kod drugog stava tu je kazano: ko se bavi slobodnom profesijom, kao advokati, inženjeri i tako dalje nemaju prava na ovaj dodatak; samo je propušteno da se kaže: koji se bave samostalnom radnjom, kao agenti i tako dalje, s toga treba kazati samostalnom radnjom ili slobodnom profesijom. Ovaj dodatak gospodina Šećerova u pogledu starosti od 70 godina, primam.

Predsednik Miša Trifunović: Član 25. stavljam na glasanje. Gospodin izvestilac prima predlog gospodina Šećerova u pogledu starosti i sa ovakvom redakcijskom izmenom. Ko je za to, da se član 25. ovako primi neka izvoli sedeti, a ko je protiv neka izvoli dići ruku. (Većina sedi.) Objavljujem, da je član 25. primljen.

Na redu je član 26. Ima reč gospodin Vilović.

Osman Vilović: Gospodo, ovaj član glasi: »Odredba člana 25. stava 1. ne važi za penzionere i penzionerke, koji primaju ličnu penziju, ako su penzionisani posle 25 godina službe«. To će reći, ako imaju 25 godina službe i ako zaslužuju više od 1000 dinara, da imaju ipak pravo na ovaj doplatak. Ja bih bio za to, da se u opšte ovaj član briše, jer ako mu država daje penziju i ako on zaradjuje 1000 dinara zašto mu još davati ovaj skuparinski doplatak. Penzioneri treba da rade i da zaraduju. Zato bih bio za to, da se ovaj član briše ili eventualno da se na kraju doda, da ova blagodan važi samo za one penzionere, koji su trajno bolesni.

Izvestilac dr. **Svetislav Popović:** Ja ne primam taj predlog, jer čovek, koji služi 25 godina državu, taj je dao celu svoju radnu snagu i ceo svoj život državi i zašto da on ne dobije dodatke na skupoću, koje imaju i drugi penzioneri. Ja to ne mogu da uvidim. Stav 2. važi za te penzionere, a samo stav 1. ne važi!

Sasvim je pravo, da ljudi, koji su dali ceo svoj život državi, da to dobijaju.

Predsednik Miša Trifunović: Reč ima gospodin Gjonović.

Jovan Gjonović: Gospodo, ja sam hteo da učinim jednu primedbu kod ovoga člana, naime: da se ne ostavi ovako neograničeno, nego da se kaže i za njih, da odredba stava 1. ne važi, neograničeno, nego da se utvrdi: ko ima prihod više od 2000 dinara, bilo od imanja, bilo od zarade, tada da ima da mu prestane dodatak na skupoću. Taj dodatak se daje u teškim materijalnim prilikama, a ako neko ima više od 2000 dinara, taj može raskošno da živi i država ne može da potpomaže njegov raskoš. Ja bih bio za to, da se član 26. izmeni tako, da penzioneri, koji imaju prihoda preko 2000 dinara, nemaju prava na ovaj lični dodatak na skupoću.

Predsednik Miša Trifunović: Reč ima gospodin Rajčević.

Milosay Rajčević: Gospodo, kad govorimo o ovim dodacima i platama, postavljamo se na gledište kao da mi ovim ljudima činimo milostinju, jer zaboravljamo današnji kurs novca. Mi ništa naročito ne činimo ovim činovnicima nego im dajemo samo njihovo pravo, jer ako su primanja uvećana nekoliko puta u stvari ne primaju više. Ljudima, koji su zaradili jednu stvar, kad im dajemo njihovu penziju — a one su povećane možda svega za jednu polovinu ili još manje — mi im oduzimamo od onoga što su zaradili pošto je moć novca mnogo umanjena. Mi ne treba da im oduzimamo njihovu zaradu, jer niko ne misli, da seljaku oduzima kuće i imanje od ovih drugih, koji su zaradili te kuće, kao što niko ne misli, da seljaku oduzima imanje ili pak trgovcu ono što je zaradio, tako isto i činovnicima, koji su zaradili pensiju ne treba da im se oduzima.

Predsednik Miša Trifunović: Gospodo, molim, da budemo što kraći, jer imamo svega još jedan dan na raspoloženju. Molim vas, član 26. stavljam na glasanje, kako je izišao iz sekcije sa dodatkom gospodina Vilovića, da se na kraju dodaju reči »koji trajno boluju«.

Gospodo, da se razumemo! Odredba člana 26. ne važi za penzionere i penzionerke, koji primaju ličnu penziju, ako su penzionisani posle 25 godina službe ili su trajno bolesni.

Reč ima gospodin Ministar Finansija.

Ministar Finansija dr. Kosta Kumanudi: Da se služi tom beneficijom treba da ima 25 godina službe i da je trajno bolestan. (Glasovi: Ne i da je trajno bolestan, nego ili da je trajno bolestan.)

Predsednik Miša Trifunović: Reč ima gospodin Vilović.

Osman Vilović: Kad ima 25 godina službe, ako je trajno bolestan. (**Milorad Vujičić:** To i jest, a to je mnogo teže!)

Predsednik Miša Trifunović: Molim, gospodo, da završim ovaj član. Stavljam član 26., kako je izašao iz sekcije, na glasanje; ako propadne, staviću na glasanje, kako je predložio gospodin Vilović. Ko je za to, da se član 26. primi onako kako je izašao iz sekcije neka izvoli sedeti, a ko je protiv neka diigne ruku. (Većina sedi.) Objavljujem, da je član 26. po redakcijskom predlogu primljen. Reč ima gospodin izvestilac.

Izvestilac dr. **Svetislav Popović:** Pre nego što se počne diskutovati o članu 27., predlažem, da u rečima »aktivni ministri i ministri na raspoloženju« —

otpadnu reči »ministri na raspoloženju« s obzirom na rezultat jutrošnjeg glasanja.

Predsednik Miša Trifunović: Reč ima gospodin Vojislav Lazić.

Vojislav Lazić: Po ovakoj odredbi rezervni oficiri, kad budu pozvani na vežbu, nemaju pravo na porodični dodatak. Medjutim, gospodo, ovo je malo nezgodno. Mi imamo rezervnih oficira i zanatlija i radnika i siromašnih ljudi i ako budu otišli na vežbu, njihova će deca i žena ostati bez sredstava za život. Ja bih bio za to, da se siromašnim rezervnim oficirima, kad su na vežbi, taj dodatak prizna. Kod tačke 6. hteo sam da kažem ovo: Služiteljima državnih nadležstava, koji plaćaju više od 5 dinara ne priznaje se dodatak. Ovo je vrlo mali cenzus. Pošto kod aktivnih državnih činovnika taj cenzus je utvrđen na 300 dinara godišnje poreze, a ovde kod služitelja 5 dinara. To je, gospodo, velika razlika. Ja bih predložio, da bude najmanje 15 dinara.

Predsednik Miša Trifunović: Reč ima gospodin Gjonović.

Jovan Gjonović: Slažem se s onim, što je rekao gospodin Lazić. Zašto bi se kaznile njihove porodice za to, što su oni rezervni oficiri! Vi ste uzeli rezervnog oficira, koji je radnik ili zanatlija, na vojnu dužnost, a ostavili ste njegovu porodicu da gladuje! Treba porodicu da osiguramo materijalno. Zašto ih puštati da gladuju? Nelogično je, gospodo, da mi izuzimamo rezervne oficire od onih beneficija, koje pružate drugim činovnicima. Zašto to činite, ja ne znam! Ja bih molio, ne samo da bude cenzus 15 dinara, nego da povećate taj cenzus na 30 dinara. Ispod 30 dinara poreza na zemljište, imanje je siromašno. (Tako je!)

Predsednik Miša Trifunović: Reč ima gospodin Nedeljko Divac.

Nedeljko Divac: Ja sam takodjer hteo da učinim primedbu o istim tačkama 2. i 6. Onaj, ko ne zna kakav položaj može sve biti jednoga rezervnog oficira, on će smatrati ovo da je na mestu. Kao što je lepo rekao gospodin Lazić ima slučajeva kojih ja znam ne malo, već veoma mnogo. Ja znam iz rata, da jedan rezervni oficir, koji ima svoju porodicu, a njegova porodica nema od čega da živi, jer je ona živela ne od imanja nego od ličnog rada šefa porodice i onda bi ovakva jedna odredba učinila dvogubu nepravdu toj porodici tim, što bi prvo šef bio odvojen od kuće i upućen na državnu dužnost, a drugo, što se porodica jednoga šefa lišava i poslednjih sredstava za život. To bi bila jedna nepravda, koja se ni na koji način ne bi mogla pravdati. Zbog toga moje je mišljenje, da tačka 2. ne bi trebala da ostane. Što se tiče tačke 6. takodjer mislim, da ne bi trebala. Nju bi trebalo posve izbrisati, jer većinom za služitelje se primaju ljudi, koji su siromašnog stanja i za tu se službu većinom javljaju ljudi, koji su siromašnog stanja. Pojedina nadležstva imaju mogućnosti da vode u tom pogledu računa. Kad ovo već primamo, onda takodjer čak ako bi to bilo imanje, na koje plaća 5 dinara neposredne poreze, pre svega kakvo bi to imanje bilo, na koje se plaća više od 5 D. neposredne poreze i kakvo je to imanje na koje se plaća 2—3 dinara? Ima ljudi, koji imaju 5—6 dece u kući i to petero do šestoro dece treba da bude lišeno tih porodičnih dodataka zbog toga jednoga imanja, s kojega nema ni 50 dinara mesečno prihoda. Zbog toga ja predlažem, da se član 2. briše ili da se izmeni tako, da se ne desi slučaj, da porodice čak i ovih radnika odnosno rezervnih oficira, koji nemaju ni od čega da žive

nego od ličnog rada šefa porodice, ne budu lišene tih sredstava, kad im bude šef pozvat na vojnu dužnost. Isto tako predlažem, da se tačka 6 potpuno briše.

Referent Ministarstva Vojnog potpukovnik **Dragomir Mijatović:** Po članu 76. Zakona o ustrojstvu vojske rezervni oficiri za vreme vežbe imaju sva prava kao i aktivni oficiri. Prema tome moraju imati lični dodatak na skupoću, ako im se ne priznaje na porodice.

Referent Ministarstva Vojnog potpukovnik **Sibin Todorović:** Pošto imaju sva prava kao i aktivni oficiri, za vreme vežbe imaju i porodični dodatak po zakonu, da uživaju. Ovaj akt sada bio bi protivan zakonu o ustrojstvu vojske.

Izvestilac dr. **Svetislav Popović:** Gosp. Divac zamera, što se nije u sekciji vodilo računa o njegovoj sada iznesenoj želji u sekciji: Evo, kako se radi: Nisam radio samo ja, nego su radila i gospoda, koja su danas stavljala zamerke, pa nisu ni jednom rečju pomenuli to pitanje. Ne može čovek svega da se seti, zato se i raspravlja ova stvar posle sekcije ovde, pa primam predlog u tački 2. u toliko, da su izuzeti na porodične dodatke rezervni oficiri na vojnoj dužnosti, koji inače nisu državni službenici ili pensioneri, ako su siromašnog stanja. Time je zadovoljena ova potreba, koju je pomenuo gospodin Divac. Oni, koji imaju imetak, dok vrše vojnu obvezu ne mogu dobiti naročiti dodatak na porodicu, jer njihove porodice imaju od čega da žive.

Što se tiče tačke 6. to je pitanje raspravljeno pre, kada smo raspravljali o visini poreze od 5 dinara.

Predsednik Miša Trifunović: Stavljam na glasanje član 27. sa ovim dodatkom gospodina izvestioca kod tačke 2. Ko je za to, da se primi ovaj član sa dopunom izvestioca izvoleće sedeti, a ko je protiv izvoleće dići ruku. (Većina sedi.) Član 27. je primljen.

Stavljam na glasanje član 28. kako je redigovan u Sekciji. Ko je protiv izvoleće dići ruku. (Većina sedi.) Objavljujem, da je član 28. primljen po predlogu Sekcije.

Stavljam na glasanje član 29. kako je redigovan u Sekciji. Ko je protiv ovoga člana izvoleće dići ruku. (Većina sedi.) Objavljujem, da je član 29. primljen po predlogu Sekcije.

Stavljam na glasanje član 30. po predlogu Sekcije. Ko je za ovaj član izvoleće sedeti, ko je protiv neka digne ruku. (Većina sedi.) Objavljujem, da je član 30. primljen po predlogu Sekcije.

Kod člana 31. ima reč gospodin referent **Rajzner.**

Referent Ministarstva Finansija dr. **Josip Rajzner:** Predlažem, da se u tački 3. ovoga člana u mesto »do završene 23. godine« stavi do završene 24. godine života«. Zatim u idućem stavu.

Dr. **Slavko Šćerov:** U ovome članu, u drugom stavu tačke 3 posle reči »a najdalje do 25. godine života«, ja bih predložio, da se doda »a da nema stipendiju«. (Izvestilac dr. **Svetislav Popović:** To je rešeno na drugom mestu.) Metnite i ovde.

Predsednik Miša Trifunović: Stavljam na glasanje član 31. ovako redigovan sa izmenom referenta **Rajznera.** Ko je za, neka izvoli sedeti, a ko je protiv neka izvoli dići ruku. (Većina sedi.) Objavljujem, da je član 31. primljen sa izmenom gospodina referenta **Rajznera.**

Kod člana 32. ima reč gospodin referent **Rajzner.**

Referent Ministarstva Finansija dr. **Josip Rajzner**: Kod ovoga člana predlažem ovaj dodatak: »Deca državnih službenika, koja su ostala bez oca i matere i koja nemaju nikakvih prihoda; a na školovanju su, primaju dodatak od po 10 dinara dnevno do navršenog školovanja, a najdalje do 25. godine.«

Izvestilac dr. **Svetislav Popović**: Ja primam ovaj dodatak.

Predsednik **Miša Trifunović**: Stavljam na glasanje ovaj član sa dodatkom gospodina Rajznera. Ko je protivan ovome članu, neka izvoli dići ruku. (Većina sedi.) Objavljujem, da je član 32. sa dodatkom gospodina referenta Rajznera primljen.

Kod člana 33. ima reč gospodin Divac.

Nedeljko Divac: Član 33. sadrži nepravdu, koja se proteže još od ranije, jer se kaže, da muž i žena ako su u državnoj službi u istom mestu ne mogu dobiti dodatak potpun. Ja mislim, da je to nepravda. Svako lice treba da prima svoje potpune prinadležnosti. Ja razumem ovo, da muž ne može primiti porodični dodatak za ženu, kad je ona već državni službenik, ali da se zbog toga što su oboje državni činovnici, dodatak svodi na polovinu; to je nepravda, koja se zadržavala ove tri godine i ja mislim, da je ne bi trebalo i dalje zadržati. Moje je mišljenje, da muž i žena i ako su državni službenici, treba da imaju dodatke, koji im pripadaju.

Jovan Gjonović: Samo da izjavim, da se potpuno slažem sa gospodinom Divcem.

Predsednik **Miša Trifunović**: Stavljam na glasanje član 33. kako je izišao iz sekcije. Gospoda, koja ga primaju neka izvole sedeti, a koja su protiv neka izvole dići ruku. (Većina sedi.) Objavljujem, da je član 33. primljen po predlogu Sekcije.

Kod člana 34. ima reč gospodin Osman Vilović.

Osman Vilović: Po članu 34., koji glasi: »Ako je muž aktivni državni službenik a žena penzionerka i obratno, ili ako su oboje u penziji, imaju svako za sebe pravo na lični dodatak i na dodatak na stan.«

Ja, gospodo, ne mogu da razumem ovu stilizaciju: zašto da se plaća stanarina i mužu i ženi. Trebalo bi dodati u ovom vašem slučaju, kako ste redigovali, da oni žive rastavljeno i onda bi tek mogli imati oboje stanarinu.

Izvestilac dr. **Svetislav Popović**: Ja ću Vam objasniti. Do sada je bilo tako, da su muž i žena u takvim slučajevima imali pune lične dodatke. Ovaj dodatak na stan nije ništa drugo, nego dosadašnji lični dodatak, samo je drukčije nazvan.

Predsednik **Miša Trifunović**: Stavljam na glasanje član 34. kako je redigovan u Sekciji. Ko je za to, da se ovaj član ovako primi neka izvoli sedeti, a ko je protiv neka digne ruku. (Većina sedi.) Objavljujem, da je član 34. primljen po predlogu sekcije.

Stavljam na glasanje član 35. Ko je za to, da se primi po predlogu sekcije izvoleće sedeti, a ko je protiv neka digne ruku. (Većina sedi.) Objavljujem da je član 35. primljen.

Stavljam na glasanje član 36. Ko je za to, da se član 36. primi po predlogu sekcije neka izvoli sedeti, a ko je protiv neka digne ruku. (Većina sedi.) Objavljujem, da je član 36. primljen po predlogu sekcije.

Ima reč gospodin Stajić kod člana 37.

Dr. **Uroš Stajić**: Ovaj član je veoma opasan. Izgleda da je bolje biti penzionisan nego reaktiviran. On glasi ovako: »Ako je penzioner zaposlen u državnoj službi i ta služba odgovara službi, koju je

vršio pre penzionisanja, dobija pored svojih penzionerskih prinadležnosti još i diferenciju između penzionerskih prinadležnosti i onih prinadležnosti, koje bi dobijao, kad bi se reaktivisao na položaj, s kog je bio penzionisan«. Ovo je dobro. Ali ovo posle toga: »Osim toga može dobijati još honorar do 200 dinara mesečno«, to znači da imaju računa da budu penzionisani, jer bi imali 200 dinara više. Zato bih ja predložio, da se to izbaci.

Izvestilac dr. **Svetislav Popović**: Ja primam.

Predsednik **Miša Trifunović**: Stavljam na glasanje član 37. sa izmenom gospodina Stajića, koju je primio gospodin izvestilac. Ko je za to, da se član 37. primi sa ovom izmenom neka izvoli sedeti, a ko je protiv neka digne ruku. (Svi sede.) Objavljujem, da je član 37. primljen sa ovom izmenom.

Stavljam na glasanje član 38. Ko je za to, da se primi, neka izvoli sedeti, a ko je protiv neka digne ruku. (Svi sede.) Objavljujem, da je član 38. primljen.

Stavljam na glasanje član 39. Ko je za to, da se primi, neka izvoli sedeti, a ko je protiv neka izvoli dići ruku. (Svi sede.) Objavljujem, da je član 39. primljen.

Stavljam na glasanje član 40. Ko je za to, da se primi neka sedi, a ko je protiv neka digne ruku. (Svi sede.) Objavljujem, da je član 40. primljen.

Ima reč gospodin Voja Lazić.

Vojislav Lazić: Ovaj član glasi ovako: »Državnim službenicima, koji se nalaze u inostranstvu zaposleni u pojedinim državnim ustanovama stalnog ili privremenog karaktera i tako dalje, izdavaće se lični dodatak na skupoću, koji im pripada po ovome zakonu i tako dalje.« Ja bih želeo, da se unese odredba, da to važi i za naše delegacije, jer ovde je pomenuto, da važi samo za državne službenike, pa prema tome može ostati, da se tim delegacijama daje kako ko hoće. Ja bih želeo, da se tim delegacijama ne daje kako ko hoće, nego da ograničimo i to ograničenje da unesemo ovde. (Dr. **Uroš Stajić**: U Visbaidu jedan član komisije ima 7.000 franaka mesečno, a ništa ne radi.) Pošto se za komisiju neku može reći, da nije državna institucija, ja bih kazao: »Komisijama, delegacijama«.

Ministar Finansija dr. **Kosta Kumandri**: Ja pristajem, da se to stavi u zgradu.

Izvestilac dr. **Svetislav Popović**: I ja primam tu dopunu.

Predsednik **Miša Trifunović**: Stavljam na glasanje član 41. sa ovom dopunom, koju je primio gospodin Ministar Finansija i gospodin izvestilac. Ko je za to, da se ovaj član primi sa ovom dopunom neka izvoli sedeti, a ko je protiv neka digne ruku. (Svi sede.) Objavljujem, da je član 41. primljen sa ovom dopunom.

Stavljam na glasanje član 42. Ko je za to, da se ovaj član primi neka izvoli sedeti, a ko je protiv neka digne ruku. (Svi sede.) Objavljujem, da je član 42. primljen.

Kod člana 43. ima reč referent Ministarstva Finansija gospodin Rajzner.

Referent Ministarstva Finansija dr. **Josip Rajzner**: Ja bih predložio kod ovoga člana u alineji, u kojoj se govori o ličnim dodacima, da se iza reči: »Lični dodaci«, doda »dodaci na stan« tako da glasi: »Dobija lični dodatak na stan u istom razmeru smanjen u koliko mu se smanjuje i plata no s tim da mu se lični dodaci i dodaci na stan ne mogu smanjiti više od polovine i tako dalje«.

Predsednik Miša Trifunović: Reč ima gospodin Šećerov.

Dr. Slavko Šećerov: U čl. 43. govori se o dodacima penzionera, koji su disciplinski kažnjeni oduzimanjem plate, li koji su pod vojnim isledjenjem. Ja bih predložio, da dodje u čl. 43. kao treća alineja: »Oficiri, vojno-administrativni činovnici za vreme, dok su pod sudskim isledjenjem bez plate, dobijaju dnevno na ime izdržavanja: a) oni do 1301 dinara plate po 8 dinara; b) oni od 1301 do 2500 po 9.60 dinara; v) oni od 2501 do 4000 po 11.20 dinara i oni od 4000 pa na više po 12 dinara dnevno«. Po ovome zakonu oni su pre rata imali 2 dinara što bi sada značilo 20 dinara, tako da im je umanjeno. Po ovome člazu izgledalo bi, da treba da dobiju polovinu ličnog dodatka. Ja mislim, da je ovo u suprotnosti sa vojnim zakonom, pošto i sam Ministar Vojni predlaže ovaj predlog da se primi.

Izvestilac dr. **Svetislav Popović:** Ja primam ove dopune.

Predsednik Miša Trifunović: Stavljam na glasanje čl. 43. sa ovim dopunama g. Šećerova i g. Rajznera, koje je primio g. izvestilac. Ko je za to, da se ovaj član primi sa ovim dopunama neka sedi, a ko je protiv neka digne ruku. (Većina sedi.) Objavljujem, da je član 43. primljen sa ovim dopunama.

Stavljam čl. 44. na glasanje. Ko je za to, da se primi neka sedi, a ko je protiv neka digne ruku. (Svi sede.) Objavljujem, da je čl. 44. primljen.

Stavljam na glasanje čl. 45. Ko je za to, da se primi neka izvoli sedeti, a ko je protiv neka digne ruku. (Svi sede.) Objavljujem, da je čl. 45. primljen.

Stavljam na glasanje čl. 46. Ko je za to, da se primi neka sedi, a ko je protiv neka digne ruku. (Svi sede.) Objavljujem, da je čl. 46. primljen.

Stavljam na glasanje čl. 47. Ko je za to, da se primi neka izvoli sedeti, ko je protiv neka digne ruku. (Svi sede.) Objavljujem da je čl. 47. primljen.

Kod čl. 48. ima reč g. Šećerov.

Dr. Slavko Šećerov: Čl. 48. glasi: »Sva lica, koja su do sada dobijala dodatke na skupoću iz državne kase, a ovim zakonom nisu obuhvaćena primaće i nadalje dosadašnje dodatke.

Ovlašćuje se Ministarski Savet da na predlog Ministra Finansija reguliše njihove dodatke na skupoću«.

Ja bih hteo da se doda na kraju druge alineje: »s tim da se ne može povećati«. Ja mislim, da se ne sme dopustiti, da se sveštenicima povećava dodatak. Obratno, ja mislim, da treba uneti odredbu, da se smanji na 50%. Ali pošto je ovde nezgodno da se to smanjivanje unosi, ja predlažem ovu odredbu: »s tim da se ne mogu povećati« i molim g. izvestioca i g. ministra, da ovo prime, jer je ovo u interesu zdravih finansija.

Predsednik Miša Trifunović: Kod ovoga člana ima g. Magovčević da učini jedan predlog.

Jovan Magovčević: Ja tražim, da moj prvi predlog udje u čl. 48., a ako ga ne primete, onda predlažem, da se učini u prvome stavu čl. 48. ovaj dodatak: »Ovo važi i za opštinske delovodje na teritoriji ranije Kraljevine Srbije i Crne Gore i na teritoriji, koje su pripale Kraljevini po ugovoru o miru sa Bugarskom a koji imaju mesečni dodatak u 250 dinara.

Ostale delovodje, odnosno beležnici na teritoriji Kraljevine imaju isti dodatak u 250 dinara ako imaju veći mesečni prihod od 1000 dinara«.

Predsednik Miša Trifunović: Ima reč referent Ministarstva Vojnog.

Referent Ministarstva Vojnog **Sibin Todorović:** Ja bih molio, da se u ovom članu 48. ako je moguće učini jedna korektura, koja je nesretno svršena u članu 13.

Po čl. 13. rešeni su dodaci komandantima, ali u vojsci postoje odnosi izmedju komandanta takvi, da ovo apsolutno u interesu autoriteta starešina ne može i ne sme da se izmeni. G. Ministru je referisano o načinu toga rešenja i ako je moguće, ako ne nalazite da se sada to reši, onda da se ovim članom ovlasti g. Ministra Finansija, da sa Ministarskim Savetom može ovu stvar dopuniti i povoljno rešiti. Dakle stvar je u ovome. Komandanti divizija dobijaju 50 dinara dodatka i to zahteva njihov položaj a komandant armije po 100 dinara. Pomoćnik komandanta armije to je komandant divizije, koji je na slučaj eventualnosti dužan da primi položaj komandanta armije. Pomoćnik komandanta armije ne može da bude lišen onih prava, koja je uživao kao komandant divizije i da bude čak niži ispod komandanta divizije. Nema mnogo tih slučajeva, ima svega 16 takvih lica, kojima bi trebalo rešiti pitanje tih dodataka. Gospodo, ako nećete ili ako nema mogućnosti, da se pristane, da se svima ostalim sem ovih, kojima je rešeno a to je komandantima armija i načelniku generalštaba, da se svima daje po 50 dinara dodatka i ako imaju veće položaje od komandanta divizije, onda je g. Ministar u krajnjem slučaju ovlastio da se pristane na to, da se učini reduciranje većim položajima, samo da se ne naruši princip ovoga stanja u vojsci, koji je do sada održavao vojsku na onome stepenu, na kome je ona do sada bila. Ja molim, da se ovde ovlasti g. Ministar Finansija i Ministarski Savet da mogu ovu prazninu da poprave. Ako to ne odobrite, onda je poslednje, ukinite i komandantima divizija, ali ne sme da se stvori razdor medju višim starešinama. Molili vas, budite uvereni, da se kod ovakog stanja stvari kod starešina teško može ma ko od gospode ministara primiti za Ministra Vojnog.

To sam imao da kažem.

Predsednik Miša Trifunović: Ima reč gospodin J. Gjonović.

Jovan Gjonović: Ja sam mislio, da će g. referent nešto drugo da kaže, da predloži, da se povisi dodatak podoficirima, ali sam se prevario. Video sam da govori o vojsci, ali tako, da traži, da se povisi još za 16 komandanata dodatak na skupoću!

Prilikom svoga izlaganja rekao je jednu stvar, koja treba dobro da se zapamti, na ime: da će se stvoriti razdor u vojsci, ako se učini ovako, t. j. ako se jednima dadne, a drugima ne. Ja bih zato bio za jednu soluciju, koja bi pomirila sve njih, a to je: da onima, kojima smo dali jutros, oduzmemo i stavimo sve na ravnu meru, pa neka to bude u interesu mira i reda u vojci. I da ne bi bili jedni prema drugima zavidni ja, dakle, predlažem, gospodo, da se izjednače, odnosno da se oni izdaci, koje smo jutros odobrili, ukinu. Da revidiramo našu odluku u interesu reda i mira u našoj vojsci! To bi, gospodo, bila jedina dobra solucija u ovakvoj prilici.

Pored toga, ja bih radi ovog ovlašćenja, koje je dato Ministarskom Savetu, imao da progovorim nešto i da učinim jedan dodatak u ovome stavu. Ovde se kaže: »Ovlašćuje se Ministarski Savet, da na predlog Ministra Finansija reguliše njihove dodatke na skupoću«. To znači, dodatke licima, koja predviđa čl. 48. Meni se, gospodo, čini, da nije pametno,

da dajemo široko ovlašćenje šefovima izvršne vlasti. Zato bih bio za jednu redakciju, koja bi bila mnogo bolja, pravičnija i pametnija, a to je, da se ovaj stav dopuni i da glasi: »Ovlašćenje se Ministarski Savet da; na predlog Ministra Finansija, a u sporazumu sa finansijskim odborom, reguliše njihove dodatke na skupoću«. To znači, da Ministarski Savet ne može na svoju ruku i suvereno da rešava, nego da je vezan odlukom Fin. Odbora, da je vezan za jedno skupštinsko telo.

To je što sam imao da kažem.

Predsednik **Miša Trifunović**: Ima reč gospodin Vojislav Lazić.

Vojislav Lazić: Gospodo, ja ne mogu da se slozim sa redakcijom čl. 48. zato što je ovde kazano: sva lica koja su do sada dobijala dodatke na skupoću iz državne kase i t. d. To znači primala dodatke na skupoću iz državne kase, a ovim zakonom nisu obuhvaćena, primaće i nadalje te dodatke. Meni se čini, da je ostalo mnogo lica, koja su primila dodatke, a čije bi dodatke mi trebali da skinemo sasvim, da oni sada potpadaju pod ovu odredbu. Evo sada čuli smo kod g. referenta Ministarstva Vojnog, da tamo ima još u vojsci lica, koja su primala dodatke po dosadašnjim uredbama i oni žele da te dodatke i dalje zadrže.

Dalje do sada su imali dodatke svi sveštenici i njihovi velikodostojnici. Medjutim ja nalazim, da te dodatke ne bi trebalo davati, a ne bi iz trebalo davati iz više razloga. Ja ću vam navesti jedan. Što se tiče sveštenika oni primaju dodatak iz državne kase kao i ostali činovnici, a medjutim za njihova činodejstva oni naplaćuju od naroda opet onoliko koliko oni hoće, pozivajući se na problem skupoće i za ono, što su pre radili za 10 dinara, sada traže i naplaćuju 150 dinara. To je prema tome njima dobro došlo. Oni se koriste za svoje činodejstvo ovom skupoćom, pa onda tako isto primaju dodatke kao državni činovnici iz državne kase. Prema tome ne bih se složio sa članom 48. ovako kako je redigovan, a primam predlog g. Gjonovića, da se u drugom stavu unese to, da može Ministarski Savet ali samo po odobrenju Finansijskog Odbora to regulisati.

Predsednik **Miša Trifunović**: Ima reč gospodin Hrasnica.

Dr. Halil beg Hrasnica: Ja molim, da se kao nastavak čl. 48. doda još i ovo: »Naročito daje se ovlašćenje Ministarskom Savetu, da reguliše dodatke na skupoću sveštenstvu svih konfesija u cilju njihovog izjednačenja«. Ako hoćete, g. Laziću, ja pristajem, da ne damo nikakvih dodataka i plata sveštenstvu, ali ako ostajete pri tome, da se jednim daje, ja onda tražim, da se daje svima. Tu svrhu ima moj predlog.

Ministar Finansija dr. **Kosta Kumanudi**: Ja primam ovaj predlog g. Lazića.

Predsednik **Miša Trifunović**: Ima reč gospodin Pavle Čubrović.

Dr. Pavle Čubrović: Ja mislim, gospodo, što se tiče ovih dodataka svešteničkih, da smo mi ovde prilično nedоследni, ako hoćemo da smatramo sveštenike državnim činovnicima. Ako odredjujemo dodatke, mi ih legitimišemo kao državne činovnike i na taj način mi njima stvarno dajemo dve vrste povlastica. S jedne strane dajemo im iz državne kase dnevnice i dodatke na skupoću, a s druge strane ostavljamo im odrešene ruke da uzimaju sve one prinadležnosti, koje njima kao sveštenicima pripadaju. Tu su ra-

zume se prihvodi, od krštenja, od vodosvećenja, od umrlih slučajeva, od ovoga i onoga. I kad, gospodo, uzmete u obzir, da su sveštenici ranije isključivo od toga živeli, pa ako hoćete baš na tome i onaj svoj autoritet zasnivali, budite uvereni, onoga momenta kad se bude saznalo u narodu, da sveštenike plaća država i da im daje dodatak, a oni pored dodataka ispod ruke primaju za očitano molitvu koliko im se bude dalo, na taj način autoritet sveštenika potpuno je snižen. S tim treba, gospodo, da budete na čisto. Ja sam stoga za to gledište, koje treba da se dosledno sprovede i slažem se sa g. Hrasnicom potpuno u tome. Ako mislite da dajete sveštenicima, onda idite jednom linijom, ali ja sam mišljenja, da mi sveštenicima ne treba ove dodatke, kakvi su bili do sada, da dajemo, nego ako se hoće nekakva pomoć njima da da, onda neka se dobro proračuna i da, ali nikako da se ne daje u obliku dnevnice i dodatka kao što je to bilo do sada. (**M. Rajčević**: Onda oduzmite i crnogorskim sveštenicima. Da im oduzmemo, i oni nisu državni činovnici.)

Predsednik **Miša Trifunović**: Vreme je da završimo ovaj član. G. Izvestioče imate reč, samo vas molim, da se požurite.

Izvestilac dr. **Svetislav Popović**: Pre svega za umirenje g. poslanika Lazića imam da izjavim, da sekeija nije apsolutno ništa sakrila. U pitanju su samo dodaci, koje ima sveštenstvo, šumski žandarmi, radnici ministarstva vojnog i mornaričec i sekeija je držala, da nije potrebno da se to pitanje reguliše ovim zakonom, a razlog sam naveo još jutros.

Što se tiče predloga, koji je izneo g. referent Ministarstva Vojnog, ja se ne mogu na tu stvar vraćati, pošto je ta stvar pre podne svršena. Što se tiče predloga g. poslanika Hrasnice, ja taj predlog primam, jer odgovara potpuno intencijama, kojima se uvek rukovodio Zakonodavni Odbor.

Što se tiče predloga g. poslanika Magovčevića, ja ne bih mogao primiti apsolutno fiksiranu svotu nego mogu da primim, da to važi i za opštinske delovodje odnosno činovnike. (Ministar Finansija dr. **Kosta Kumanudi**: Kod čl. 50. da Vlada može učiniti dopune.)

Što se tiče predloga g. Šećerova, povišenja koja su votirana ovim zakonom u Zakonodavnom Odboru tolika su, da nema pokrića u dosadašnjim budžetskim kreditima i ne samo da ne mogu primiti povećanja, već i izvršenja ovih povišenja takodje će morati da dobiju budžetsko pokriće ne samo od Finansijskog Odbora nego i od Narodne Skupštine. Zbog toga držim, da je potpuno suvišno da se dodaje da se ne mogu povećavati, nego mogu da primim predlog, koji je izneo g. poslanik Gjonović, a to je da može Ministarski Savet da reguliše to pitanje na predlog Ministra Finansija, a u sporazumu sa Finansijskim Odborom. (**Vojislav Lazić**: Ne u sporazumu, nego po odobrenju Finansijskog Odbora.) Primam tu izmenu g. Lazića.

Jovan Gjonović: Taj predlog koji sam ja učinio, učinio je i g. referent Ministarstva Vojnog, koji je kazao, ako ne date jednim, ne dajte ni drugima i ja mislim, da treba doneti odluku da se ne daje nikome.

Izvestilac dr. **Svetislav Popović**: To je svršena stvar, na koju se ne mogu vraćati.

Predsednik **Miša Trifunović**: Gospodo, pristupićemo rešenju čl. 48., dakle ovako, kako je redigovan u sekeiji sa dodacima, koje je primio g. iz-

vjestilac, a to je predlog g. Hrasnice, g. Lazića, po odobrenju Finansijskog Odbora Narodne Skupštine i predlog g. Magovčevića da važi i za opštinske delovodje. Gospoda, koja su za to, da se čl. 48. primi, ovako kako je redigovan u sekciji sa ove tri dopune, koje je g. izvestilac primio izvoliće sedeti, a ko je protiv izvoliće dići ruku. (Većina sedi.) Izjavljujem, gospodo, da je čl. 48. primljen sa ovim trima dopunama onako, kako je g. izvestilac sad naveo.

Dr. Slavko Šećerov: Tražim, da se o mome dodatku glasa. Ja sam tražio, da Ministarski Savet može da reguliše dodatke na skupoću onih činovnika o kojima se ovde govori, ali s time, da se ti dodaci ne mogu povećati.

Predsednik Miša Trifunović: To bi bio sastavni deo čl. 48., to bi bila onda druga alineja. Primete li gospodine izvestioče.

Izvestilac dr. Svetislav Popović: Ja nalazim, da je ta stvar suvišna, ali kad g. poslanik želi, ja je primam.

Predsednik Miša Trifunović: Član 48. naknadno ima da se reši sa ovom dopunom g. Šećerova. Gospodo, staviću na glasanje predlog g. Šećerova. Gospoda, koja su za to, da se predlog g. Šećerova kao dopuna čl. 48. primi izvoliće sedeti, a koja su protiv neka dignu ruku. (Svi sede.) Primljena je dopuna g. Šećerova.

Prelazimo na čl. 49. Ima reč g. Lazića.

Vojislav Lazić: Čl. 49. takodje je nezgodan: Ovlašćuje se Ministarski Savet, da na predlog resornih ministara reguliše pravo pojedinih kategorija službenika na prinadležnosti u naravi (stan, ogrev i t. d.). Mi smo već o dodacima rešili i sad od jedanput jedan važan red dodataka ostaje Ministarskom Savetu da reši. Ja mislim, da je i u pojedinim zakonima regulisano pitanje, da se ne može ostaviti Ministarskom Savetu da o tom pitanju rešava kako hoće.

Izvestilac dr. Svetislav Popović: To je došlo zbog toga, jer je predloženo sekciji, da Ministarski Savet dobije ovlašćenje da reguliše, jer je to pitanje različito za razne struke i u raznim krajevima. Na pr. kod činovnika kaznenih zavoda. U Sloveniji im se računa u prinadležnost i odbija od dodataka stan, koji imaju u kaznioni, u Hrvatskoj se ne odbija. Tih dodataka ima mnogo. Tu spada stan u naravi, ogrev, svetlo, odelo, deputat u drvima za šumarsko činovništvo i t. d. Tu su velike razlike, koje se ne mogu brzo rešiti i koje treba ostaviti Vladi da reguliše jednostavno za celu državu.

Jovan Gjonović: Ja bih hteo da se čl. 49. rediguje tako, da Ministarski Savet nema odrešene ruke, da ne može rešavati tako široko, nego da se kaže: »u sporazumu sa Finansijskim Odborom«, a na predlog dotičnog ministra.

Izvestilac dr. Svetislav Popović: Ja bih hteo da upozorim na ovo, da je potrebno da se ovo pitanje što pre reguliše, a pitanje je kad će Finansijski Odbor da to pitanje reguliše. Skupština ima uvek mogućnosti da ispravi, ako Vlada pravilno ne reši.

Predsednik Miša Trifunović: Gospodo, čl. 49. stavljam na glasanje po redakciji kako je izašla iz sekcije. Gospoda koja su za to neka sede, a koja su protiv neka dignu ruku. (Većina sedi.) Član 49. primljen je po redakciji sekcije.

Prelazimo na čl. 50. Ima reč g. referent.

Referent Ministarstva dr. Josip Rajzner: Predlažem, da alineja druga ovako glasi: Sva potrebna

objašnjenja za pravilnu primenu ovoga zakona dajuće Ministar Finansijski; a treća alineja: Isto tako ovlašćuje se Ministarski Savet, da može u sporazumu sa Finansijskim Odborom menjati i dopunjavati sve zakone i uredbe, koje se tiču dnevnica, putnih troškova i honorara državnih službenika s tim, da te izmene mogu biti samo u granicama odobrenih kredita.

Izvestilac dr. Svetislav Popović: Ja primam to.

Predsednik Miša Trifunović: Stavljam na glasanje čl. 50. sa dopunom g. referenta Rajznera. Ko je za to, da se čl. 50. primi sa ovom dopunom g. Rajznera neka izvoli sedeti, a ko je protiv neka izvoli dići ruku. (Većina sedi.) Objavljujem, da je čl. 50. primljen.

Na pretresu je čl. 51. Ima reč gosp. referent Rajzner.

Referent Ministarstva dr. Josip Rajzner: Gospodo, ja predlažem, da ovaj član 51. glasi ovako: »Ovaj Zakon stupa u život od 1. januara 1922. godine. Isplata dodataka na skupoću i u koliko su učinjene izmene u uredbama koje su važile do donošenja ovoga zakona, počće se izvršivati onda, kada za taj cilj budu odobreni potrebni krediti.

Pravo na dodatke na skupoću po ovome Zakonu od 1. januara 1922. godine imaju samo oni službenici, koji posle izvršene revizije i rasporeda, ostanu i dalje u državnoj službi. Od 1. januara 1922. godine prestaju važiti rešenja Ministarskoga Saveta i uredbe, koje su citirane u ovome čl. 51.«

Predsednik Miša Trifunović: Stavljam na glasanje čl. 51. sa ovom redakcijom kao što je predložio g. referent Rajzner. Ko je za ovu redakciju, neka izvoli sedeti, a ko je protiv neka dignu ruku. (Većina sedi.) Objavljujem, da je čl. 51. po redakciji g. referenta Rajznera primljen.

Sad ćemo, gospodo, pristupiti definitivnom primanju ovoga zakona u celosti. Izvolite čuti prozivku.

Sekretar dr. Pavle Čubrović proziva članove Zakonodavnog Odbora, da glasaju.

(Posle glasanja.)

Predsednik Miša Trifunović: Gospodo, glasalo je svega 22, i to 14 za a 8 protiv. Objavljujem, da je ovaj zakon definitivno primljen.

Sad ćemo preći na drugi predmet prve tačke dnevnoga reda: Zakon o prevodjenju kruških plata na dinarske plate. Ali pošto su članovi odbora zamoreni radom, dajem pet minuta odmora.

(Nastaje odmor. Posle odmora.)

Potpredsednik Osman Vilović: Nastavljamo sednicu. Na dnevnom je redu kao tačka 2.: Zakon o prevodjenju na dinarske plate državnih službenika u krajevima van Srbije i Crne Gore. Otvaram načelnu diskusiju u pogledu ovoga zakona, pa ko misli govoriti, neka se izvoli prijaviti za reč.

Milorad Vujičić: Ja bih želeo da znam, kako je ovde izvršeno sračunavanje, da li je uzeta stopa 1 : 4, jer se to ne vidi iz ovoga predloga.

Izvestilac dr. Svetislav Popović: Pri prevodjenju činovnika sa kruške na dinarske plate uzeta je, gospodo, plata najnižeg činovnika u Srbiji i plata okružnih načelnika, koju imaju u Srbiji i uzeta je, da je okružni načelnik u Bosni i Hercegovini, veliki župan u Hrvatskoj i Slavoniji po svome rangu jednak okružnom načelniku u Srbiji. Moglo bi se reći, da je župan veći, a da je podžupan ravan rangu na-

čelnika u Srbiji, ali pošto se uzima, da je župan najstariji činovnik u županiji, u jednoj administrativnoj jedinici po kompetenciji koju ima, to smo njih stavili u isti rang. Tim višim činovnicima učinili smo u izjednačenju to, što smo im dali polovicu u dinarima od njihove plate koliko su imali u krunama. Tako činovnici XI. razreda imaju 16, 17 i 18.000 dinara; činovnici X. klase imaju 2.200, 2.400 i 2.600 dinara i t. d. Činovnik VI. klase, koji odgovara okružnom načelniku, imaju 5.500, 5.900 i 6.300, a V. klase činovnici 7.000 dinara. To su činovnici, koji odgovaraju rangu okružnih načelnika u Srbiji. Znači, da su činovnici privremeno u platama izjednačeni ostavljajući definitivno regulisanje njihovih plata onome momentu, kad budemo regulisali činovničke položaje, t. j. kad Skupština donese zakon o činovništvu građanskoga reda.

Vojislav Lazić: Pošto nisam imao ovaj zakon u rukama, ja ne mogu da govorim o njemu.

Potpredsednik **Osman Vilović:** Pošto se niko više ne javlja za reč, to ćemo pristupiti načelnom primanju ovoga zakona. Ko je za to, da se ovaj zakon primi za podlogu specijalne debate, neka izvoli sedeti, a ko je protiv neka digné ruku. (Svi sede.) Objavljujem, da je ovaj zakon u načelu primit.

Dr. Halil beg Hrasnica: Ovaj je član razdeljen u dva odeljka u odeljak pod a) i pod b). Ja bih hteo da govorim kod odeljka b). Prema onome kako sam pre rekao trebalo bi kod ovoga člana 1. da se urede i plate verskih zvaničnika, pa zato stavljam pod b) sledeći predlog:

»Verskim službenicima, koji su dosle primali svoje prinadležnosti iz državne blagajne u krunama, određuju se iste u dinarima u koliko nisu ranije uvedeni na dinarske plate i to:

1. nadbiskupu i Reis-el-ulemi 12.000 dinara;
2. biskupima i muftijama 8.000 dinara;
3. kanonicima i članovima Ulema, medlisa 6.000 dinara;
4. tajnicima verskih poglavica i muftija 2.200 dinara.

Izvestilac dr. **Svetislav Popović:** Ja u ime sekcije izjavljujem, da ne primam predlog g. Hrasnice, što ne mogu da znam pravi položaj tih činovnika i kako su regulisane plate ostalih konfesija. Ja mislim, da ovaj predlog ima mogućnosti da udje prilikom rešavanja finansijskog zakona.

Referent Ministarstva dr. **Josip Rajzner:** Sličan tekst drugoga stana treba ovako da glasi: g) na predlog Ministra Finansija utvrdiće se jednoobraznost za celu Kraljevinu.

Izvestilac dr. **Svetislav Popović:** Ja primam ovaj dodatak.

Potpredsednik **Osman Vilović:** Stavljam 1. član na glasanje sa ovom dopunom g. referenta Rajznera. Ko je za to, da se ovaj član tako primi, neka izvoli sedeti, a ko je protiv neka izvoli ustati. (Većina sedi.) Konstatujem, da je prvi član usvojen. (Dr. **Halil beg Hrasnica:** Molim g. predsednice stavite i moj predlog na glasanje.) Ko je za predlog g. Hrašćice neka sedi, a ko je protiv neka digné ruku. (Svi dižu ruku.) Objavljujem, da je predlog g. Hrasnice odbijen.

Sad prelazimo na član 2.

Vojislav Lazić: Molim za obaveštenje, koji su to činovnici I. razreda?

Izvestilac dr. **Svetislav Popović:** To su ministri.

Vojislav Lazić: Pa zašto niste to stavili?

Potpredsednik **Osman Vilović:** Prelazim na član 2. Ko želi govoriti? (Niko.) Prima li se član 2.? (Prima.) Konstatiram, da je 2. član usvojen.

Kod člana 3. želi li ko govoriti? (Niko.) Prima li se član 3. (Prima.) Konstatiram, da je član 3. usvojen.

Kod člana 4. želi li ko govoriti, (Niko.) Prima li se član 4.? (Prima.) Konstatiram, da je član 4. primljen.

Kod člana 5. želi li ko govoriti? (Niko.) Prima li se član 5. (Prima.) Konstatiram, da je član 5. primljen.

Kod člana 6. želi li ko govoriti? (Niko.) Prima li se član 6.? (Prima.) Konstatiram, da je član 6. primljen.

Kod člana 7. želi li ko govoriti? (Niko.) Prima li se član 7. (Prima.) Konstatiram, da je član 7. primljen.

Kod člana 8. želi li ko govoriti? (Niko.) Prima li se član 8. (Prima.) Konstatiram, da je član 8. primljen.

Kod člana 9. želi li ko govoriti? (Niko.) Prima li se član 9. (Prima.) Konstatiram, da je član 9. primljen.

Kod člana 10. želi li ko govoriti? (Niko.) Prima li se član 10. (Prima.) Konstatiram, da je član 10. primljen.

Kod člana 11. želi li ko govoriti? (Niko.) Prima li se član 11. (Prima.) Konstatiram, da je član 11. primljen.

Reč ima g. Lazić.

Vojislav Lazić: Ja bih molio, da mi g. izvestilac da objašnjenje, zašto se izuzimaju iz ovoga zakona službenici pošta i telegrafa?

Izvestilac dr. **Svetislav Popović:** Izuzimaju se zato, što je njihov položaj regulisan drugim posebnim Zakonom.

Potpredsednik **Osman Vilović:** Kod člana 12. želi li ko govoriti? (Niko.) Prima li se član 12. (Prima.) Konstatiram, da je član 12. primljen.

Sad ćemo preći na glasanje u celosti poimeno. Molim g. sekretara, da pristupi glasanju.

Sekretar dr. **Pavle Čubrović** proziva članove, da glasaju i oni su glasali ovim redom: Hrasnica za, Osman Vilović za, Šumenković za, dr. Šećerov za, dr. Svet. Popović za, Raja Filipović za, Marko Gjurčić za, dr. Ninko Perić za, Vojislav Lazić protiv, Milorad Vujičić za, Gjonović protiv, (Glas: Zar protiv jedinstva?), dr. Ljuba Popović za, Živković za, Ljuba Jovanović za, Divac protiv i Čubrović za.

Potpredsednik **Osman Vilović:** Gospodo, oglašujem, da je svega glasalo 16 gospode poslanika 13 je glasalo za, a 3 protiv. Oglašavam, da je ovaj Zakon u celosti primljen. (Glas: Večeras se sednica zaključuje.)

Sada dolazi treća tačka dnevnoga reda: Zakon o dodacima na skupoću aktivnih službenika, penzionera i penzionerki, državnih saobraćajnih Ustanova. (Glas: Da ostavimo za iduću sednicu. — Glasovi: Da svršimo još večeras.) Otvaram načelnu diskusiju. Ko želi govoriti neka se izvoli javiti. Reč ima g. Lazić.

Vojislav Lazić: Ovde je pred nama Zakon o dodacima na skupoću aktivnih službenika, penzionera i penzionerki državnih saobraćajnih Ustanova. Prema tome ja ne bih rekao, da je to isto, kad se kaže, za železničare i činovnike saobraćajnih ustanova, jer tu se može smatrati i Ministarstvo Saobraćaja i još neke druge ustanove. Tim povlasticama, koje su se htele

dati železničarima, mogu se koristiti i neželezničari, i zato bih ja bio protiv ovoga naslova kako je ovde sastavljen. Jer ako se zaista htelo misliti na železničko osoblje, onda nije smelo imati ovakovu stilizaciju. I zato bih ja bio da bude ovaj naslov: »Zakon o dodacima na skupoću aktivnim službenicima, penzionerima i penzionerkama državnih železničkih ustanova«, a nikako »saobraćajnih ustanova«.

To je što sam imao u pogledu naslova da kažem. Nadalje isto tako ovaj Zakon ne daje one rezultate, koje bih ja želio u pogledu izjednačenja činovnika i službenika u pogledu skupoće, jer se njime daje onima, koji najviše u železničkoj struci rade, malo ili suviše malo. Zato ću ja u načelu biti protiv ovoga Zakona, a u pojedinostima učiniću primedbe kod pojedinih članova.

Potpredsednik **Osman Vilović**: Pošto se niko nije više prijavio za reč, zaključujem načelnu debatu. Prima li se ovaj Zakon za podlogu specijalne debate? (Prima.) Konstatiram, da je ovaj Zakon primljen za podlogu specijalne debate. Sada ćemo početi od člana do člana. Reč ima gospodin Lazić.

Vojislav Lazić: Ja stavljam predlog, da se pre prelaza na član 1. sam naslov ovoga Zakona izmeni i da se usvoji ona moja primedba od maločas, pa da se ne odnosi na sve saobraćajne ustanove, nego da se ovaj Zakon odnosi čisto na železničare.

Izvestilac dr. **Svetislav Popović**: Ja ne mogu primiti predlog g. Lazića iz razloga, što osim železnica može da bude i drugih državnih saobraćajnih ustanova, na pr. brodovi. Nije oportuno, da se posebno reguliše, jer je u interesu dobroga otpravljanja poslova, da baš železničko činovništvo dolazi u Ministarstvo Saobraćaja, a ne bi dolazilo, ako bi mu bio materijalni položaj gore uređen, nego činovništvu, koje služi pri samim železnicama. (Glas: Znači, da je radjen samo za činovnike Ministarstva Saobraćaja.)

Potpredsednik **Osman Vilović**: Reč ima gospodin Šećerov.

Dr. **Slavko Šećerov**: U Ministarstvu Saobraćaja postoji Direkcija Rečke Plovidbe i kapetanija pristaništa i od kuda ćete te činovnike izdvajati. Ja mislim, da bi to bilo pogrešno.

Potpredsednik **Osman Vilović**: Prima li se 4. član? (Vojislav Lazić: Molim za reč.) Reč ima gospodin Lazić.

Vojislav Lazić: Ja ću da napomenem samo to. Uporedite sada tablicu ovu sa tablicom iz Zakona, koje smo maločas primili. Vi vidite sada skuplje po 2 dinara na svakoj partiji. I činovnici Ministarstva Saobraćaja žive u Beogradu, žive pod istim okolnostima kao i činovnici u drugim Ministarstvima i zašto oni sada da dobiju po 2 dinara više samo zato što se zovu činovnici Ministarstva Saobraćaja, a nikakve razlike nema ni u pogledu mesta življenja ni u pogledu dobivanja namirnica, ni u pogledu rada. Može biti manje rade nego u drugim nadležstvima, ali zato što se zovu Saobraćajni i što drugi ne dirindže i rade, i što za taj saobraćaj drugi gube svoju radnu snagu, zar oni da se koriste njihovim trudom. Ja sam zbog te nepravde protiv ovoga člana.

Dr. **Ninko Perić**: Ja sam hteo da kažem, da je predlog g. Lazića umesan i da bi ga trebalo primiti.

Izvestilac dr. **Svetislav Popović**: Tako smo primili za sudije i činovnike u Ministarstvu Pravde.

Dr. **Ninko Perić**: Tamo su sudije sa višom spremom a ovde ima običnih administrativnih činovnika, knjigovodja i drugih.

Izvestilac dr. **Svetislav Popović**: Ja ne mogu da usvojim, jer je to redakcija, koja je ušla u odredbu po predlogu Ministra Saobraćaja.

Referent Ministarstva dr. **Josip Rajzner**: I do sada su mnogi činovnici saobraćajnih ustanova imali veće dodatke na skupoću, nego ostali činovnici. I tako se vidi primer apsolutne diferencije 2—8 dinara, u procentu bile su diferencije od 8 do 25%. Na ovoj bazi su izgradjene ove tabele tako, da danas razmer medju dnevnica činovnika saobraćajnih ustanova i ostalih činovnika je isti od 8 do 25%. Ako tu menjamo, menjamo čitav sistem kod saobraćaja. Vi znate šta to znači danas. Ja mislim, da se tu ne može ništa promeniti.

Jovan Gjonović: Ne možemo izdvajati činovništvo čiste administracije, veli se, nego moramo i njima dati izvesne beneficije kao i onima prvim, jer inače ne bi sposobni ljudi dolazili i t. d. Ja još jedanput moram da kažem, da mi moramo izjednačiti činovnike čiste administracije. Upravo, ne možemo povući razliku između činovnika čiste administracije. Činovnici Ministarstva Saobraćaja, kao god i činovnici Ministarstva Pošta, kao i činovnici Ministarstva Unutrašnjih Dela i t. d., vrše funkcije po kancelarijama, nisu izloženi nikakvim štrapacima i troškovima kao njihove kolege, koji rade na terenu. I zašto onda i njima davati one beneficije, koje se daju samo onim činovnicima, koji vrše izvesnu specijalnu službu, koji imaju štrapace, veći i naporniji rad i t. d.? Zato ja mislim, da je to nepravdično i da bi trebalo napomenuti g. Lazića primiti.

Potpredsednik **Osman Vilović**: Stavljam na glasanje prvi član, kako je izišao iz Sekcije. Ko je za ovu redakciju Sekcijsku, neka sedi, ko je protiv neka digne ruku. (Većina sedi.) Konstatiram, da je većinom glasova usvojen 1. član. Sad prelazimo na član 2.

Izvestilac dr. **Svetislav Popović**: Ovaj Zakonski predlog pokriva se sa zakonskim predlogom o dodacima na plate ostalih činovnika, pa s toga treba i član 2. redakcije da glasi potpuno identično sa odgovarajućim članom 2. u predjašnjem Zakonu.

Dr. **Slavko Šećerov**: Ja sam to isto hteo da konstatujem, da ovde nisu mesta pravilno uvrščivana. Tako je izostavljeno Pančevo iz drugog razreda, a V. Bečkerek iz III. razreda. Dva mesta u Dalmaciji nisu dobro uvrščena.

Referent Ministarstva Finansija dr. **Josip Rajzner**: Ovaj projekat za činovnike železničke saobraćajnih ustanova bio je izradjen u isto vreme kad i za ostale činovnike. Baza je ista: da član 2. glasi potpuno kao odgovarajući član u Zakonu o dodacima na skupoću ostalim činovnicima.

Potpredsednik **Osman Vilović**: Gospodo, prima li se ovaj član 2. sa ovom redakcijom? Ko je protiv neka digne ruku. (Manjina diže ruku.) Konstatiram, da je većinom glasova usvojen ovaj član 2.

Sad prelazimo na 3. član. Prima li se treći član? (Prima.) Konstatiram, da je treći član primljen.

Sad prelazimo na 4. član.

Jovan Gjonović: Ovde je učinjena napomena, da ovako traži Ministar Saobraćaja i da zato, što je tražio Ministar Saobraćaja, mi treba da ovo pri-

mimo. Ako je to razlog da se predlog primi, on je vrlo bedan. Mi smo čuli često kako pojedini Ministri od vrlo sitnih stvari prave pitanja i ako se sada zaklonimo zato, što je Ministar tražio tako nešto, to nije nikakav razlog. Mi smo ovde da ubedimo jedan drugoga, da osetimo da li je potrebno da se nešto reši ili ne i kad je to tako, onda taj zahtev Ministrov može da bude kao želja, a izvestilac ne bi trebao da to naročito ističe. To je jedno. Drugo, ja sam maločas kazao, da nema smisla deliti činovnike, koji vrše čisto administrativne poslove, da zato što neko sedi u jednoj kući treba da imaju manji dodatak od činovnika, koji sedi preko puta, a kuća se zove Ministarstvo Saobraćaja. Ja ne znam, zašto bi funkcije jednoga činovnika Ministarstva Saobraćaja bile važnije i sudbonosnije za državu nego jednoga činovnika Ministarstva Unutrašnjih Dela ili kojeg drugog Ministarstva? Zato sam ja protivan ovoj doobi činovnika, upravo izdvajanju činovnika Ministarstva Saobraćaja od drugih administrativnih činovnika.

Ja sam jedanput primio već, da, oni činovnici, koji rade na terenu i koji rade više nego li drugi činovnici, i žive pod težim prilikama, mogu biti bolje nagradjeni od svojih drugova, koji sede u zavetrini. To sam, čini mi se, primio onda kad je bilo reči o lekarima, koji idu radi suzbijanja zaraze ili u sirotne krajeve. I ja, i sad, stojim na tome gledištu, da činovnici, koji rade na saobraćaju, budu bolje nagradjeni, nego oni koji sede u Ministarstvu. A to zato, što je njihov život teži i može biti izložen opasnostima. Ali zašto da dajemo taj dodatak i onim drugim činovnicima Ministarstva, čiji život ni malo ne dolazi u teži položaj ili opasnost zbog njihove službe? Valjda, da im damo to radi toga, što se i oni zovu saobraćajni činovnici. Ako se to toga radi traži, onda je to bedan razlog i ja molim Zakonodavni Odbor, da se ne zavodi takvim razlozima, kao i onim razlogom, koji smo maločas čuli: što Ministar Saobraćaja želi da se ova stvar ovako reši. Mi treba dakle da odelimo činovnike čiste administracije od ovih činovnika, koji rade na saobraćaju, pa da damo dodatak samo ovima drugima.

Dr. Slavko Šećerov: Gospodo, ja priznajem, da ovaj član 4. ima svojih nedostataka, ali ću priznati, da saobraćajni činovnici imaju prava na veće dodatke po ovoj tabeli. Po mome mišljenju ako bi se usvojila tabela, koja se predlaže ovim zakonom, onda treba da izdvojimo administrativne činovnike, pa da kažemo, da takvi činovnici u Ministarstvu Saobraćaja nemaju prava na dodatke po ovoj tabeli nego na dodatke po zakonu o dodacima državnih službenika, koje smo maločas izglasali. Isto tako, ako ne bismo usvojili ovaj predlog, onda bismo morali naznačiti, da i načelnici u Ministarstvu Saobraćaja nemaju prava na ovu povišicu po čl. 11. ovog zakona o dodacima državnih službenika, jer bi se dogodilo, da imaju veću stopu po ovom zakonu a sem toga da imaju i 25% povišice, što bi bila jedna nepravda, jer su i načelnici većim delom administrativno osoblje. Stoga molim, da između ovih mogućnosti izberete onu, koja je najbolja, ili da ovaj detalj unesete, jer bi se bez toga došlo do toga, da država primi na sebe jedan teret, koji u ovoj teškoj finansijskoj situaciji nije u mogućnosti da izdrži, u toliko pre što naše saobraćajne ustanove nisu aktivne. Ja u opšte, saobraćajnim činovnicima ne bih dao nikakve dodatke sve dotle, dok saobraćajne ustanove ne postanu aktivne.

Dr. Ninko Perić: Ja sam hteo da istaknem ovo isto i zato hoću da formulišem predlog, da administrativni činovnici Ministarstva Saobraćaja nemaju nikakav veći dodatak nego ostali činovnici drugih ministarstava. Zato bi taj moj formulisani predlog glasio ovako: »Administrativni činovnici Ministarstva Saobraćaja primaju dodatke po zakonu o činovničkim dodacima«, a na posletku i da ostavim jednu odušku: ako je Ministarstvu potrebno tehničko osoblje iz saobraćajne struke, da ono može dobiti ovaj veći dodatak.

Izvestilac dr. **Svetislav Popović:** Razlozi, koje su izneli govornici, ubedili su me i ako se pokrivaju sa zaključkom sekcije i zato nalazim, da treba da odstupim od zaključka sekcije i da primim predlog, koji je formulisao g. Perić, ali s tom izmenom da u pogledu činovništva Ministarstva Saobraćaja i činovnika u resoru Ministarstva Saobraćaja ne bude nikakve razlike, jer ovo ne treba da vredi samo za one činovnike, koji su u Ministarstvu nego i za sve ostale činovnike iz resora toga Ministarstva. (Glasovi: Prima se.)

Potpredsednik **Osman Vilović:** Konstatiram, da je ovaj član usvojen.

Ima li kakvih primedaba kod čl. 5.? (Nema.) Konstatiram, da je i čl. 5. primljen.

Ima li primedaba kod čl. 6.?

Vojislav Lazić: Ja bih molio, da mi objasnite šta se podrazumeva pod aktivnim državnim službenicima i pomoćnim osobljem.

Izvestilac dr. **Svetislav Popović:** Ja mislim, da je bilo nesporazuma ovde. Ovaj predlog g. Perića nije samo čl. 4. nego i čl. 5. I onda to i tu da se sprovede.

Potpredsednik **Osman Vilović:** Primete li, gospodo, ovu primedbu?

Vojislav Lazić: Mi imamo kod čl. 6. i 7. da se pojavljuju aktivni službenici i pomoćno osoblje. Ja molim za obaveštenje šta se razume pod ovim aktivnim službenicima i pomoćnim osobljem, jer mi izgleda, da je jedno prema drugom u kontradikciji. Da li su ovi aktivni službenici ovo faktički železničko manipulaciono osoblje: kočničari, skretničari i mašinovođe, ili je to ono pomoćno osoblje. Ako oni dolaze kao aktivni službenici, onda su njihovi dodaci mali i onda su oni, radi kojih je trebalo nešto raditi, ostali bez čega.

Izvestilac dr. **Svetislav Popović:** Pomoćno osoblje su privremeni nameštenici i služitelji kod železnica. Ovde se kaže aktivni služitelji: (**Vojislav Lazić:** Kod mene stoji službenici.)

Potpredsednik **Osman Vilović:** Prima li se član 7. po redakciji sekcije? (Prima se.) Objavljujem, da je član 7. primljen.

Na redu je član 8. Ne javlja se niko. Prima li se član 8.? (Prima.) Objavljujem, da je primljen.

Na redu je član 9. Prima li se član 9.? (Prima.) Objavljujem, da je član 9. primljen.

Referent Ministarstva dr. **Josip Rajzner:** Kod člana 9. se kaže: »Na Sušaku«, a treba da se kaže i za činovnike u Zadru. (Čuje se: Pa u Zadru nema železnice.)

Izvestilac dr. **Svetislav Popović:** Kod člana 10. imam da skrenem pažnju na zaključak, koji smo doneli kod one uredbe, koju smo imalo pre izglasali; da smo povećali penziju sa po 1 dinar.

Jovan Gjonović: Ja mislim, da bi i ovima trebalo povećati dodatke, kao i ostalim penzionerima. (Čuje se: Tako je.)

Potpredsednik **Osman Vilović:** Primete li član 9. kako je predložen sa ovom izmenom? (Prima se.) Objavljujem, da je član 9. primljen sa dopunom, koju je primio gospodin izvestilac.

Na redu je član 11. Niko se ne javlja za reč. Stavljam na glasanje član 11. Primete li ga? (Prima se.) Objavljujem, da je član 11. primljen.

Referent Ministarstva dr. **Josip Rajzner:** Kod člana 12. treba da se primi ono isto što sam i do sada napomenuo. Ja molim, da se stvar principijelno reši. Ovi članovi 11., 12. i 13., koji se odnose na penziju, izradjeni su na istoj bazi kao i za ove druge činovnike i mi moramo ove članove da izmenimo onako kao i one članove tamo. (Izvestilac dr. **Svetislav Popović:** Ja ovo primam.)

Potpredsednik **Osman Vilović:** Prima li se član 12. sa ovom dopunom koju je gospodin izvestilac primio? (Prima se.)

Na redu je član 13. Primete li član 13. sa ovom dopunom, koju je takodje gospodin izvestilac primio? (Prima se.)

Kod člana 14. ima reč gospodin **Lazić.**

Vojislav Lazić: I kod člana 14. gde se govori o dodacima na stanarinu tražim, da se izostave činovnici Ministarstva Saobraćaja kao što su i ranije izostavljeni.

Izvestilac dr. **Svetislav Popović:** Ja primam ovo.

Potpredsednik **Osman Vilović:** Prima li Odbor član 14. sa dopunom, koju je primio gospodin izvestilac? (Prima se.) Objavljujem, da je član 14. primljen.

Na redu je član 15.

Izvestilac dr. **Svetislav Popović:** Ovde se opet, gospodo, povećava stanarina kao i u onoj uredbi tamo.

Potpredsednik **Osman Vilović:** Prima li se član 15. sa ovom izmenom, koju je spomenuo gospodin izvestilac? (Prima se.) Objavljujem, da je primljen.

Kod člana 16., 17. i 18. ne javlja se niko za reč. Ja ih stavljam na glasanje. Prima li Odbor pomenute članove? (Prima.) Objavljujem, da su primljeni.

Referent Ministarstva dr. **Josip Rajzner:** Čl. 19., 20. i 21. govore o vremenu kad će se isplatiti ovi dodaci i zato ja molim, da se tu donese principijelno rešenje kao i za onaj raniji zakon. (Prima.)

Potpredsednik **Osman Vilović:** Prima li Odbor član 19. sa ovim objašnjenjem, koje je objasnio gospodin referent? (Prima.) Objavljujem, da je primljen.

Prima li Odbor član 20. sa objašnjenjem, koje je spomenuo gospodin referent. (Prima.) Objavljujem, da je primljen.

Prima li Odbor član 21. sa objašnjenjem, koje je spomenuo gospodin referent? (Prima.) Objavljujem, da je primljen.

Dr. Ninko Perić: Pošto smo se, gospodo, svi složili u jednom pitanju mi nismo ipak dovoljno jasno obavesteni zbog redigovanja mog predloga, zato što je gospodin izvestilac dobacio reč »u resoru« i ja sam kazao »tako je«. Meni izgleda, gospodo, da će otuda biti štetnih posledica. U Ministarstvu mi imamo administrativnih činovnika, koji su izloženi

kretanju, dok smo mi mislili samo na kancelarijske činovnike i zato je bolje da kažemo, da to važi za kancelarijsko i administrativno osoblje u Ministarstvu i Direkcijama. Inače bismo napravili veliki poremećaj u pogledu službenika, koji su na putu. Po mom predlogu nije stajala reč »u resoru« i u brzini mi smo to izglasali. Zato bih ja sada molio, da to ponovo rešimo i da se to nekako rediguje, da se to odnosi na administrativno kancelarijsko osoblje u resoru Ministarstva Saobraćaja i u Direkcijama.

Izvestilac dr. **Svetislav Popović:** Ja mislim, da kancelarijsko osoblje kad putuje dobija dnevnicu za putovanje.

Dr. Ninko Perić: Gospodo, ima administrativnog osoblja, koje stalno putuje i to bi im onda bio specijalan dodatak bez obzira za naknadu za putovanje.

Izvestilac dr. **Svetislav Popović:** Ako je odbor saglasan, gospodo, ja primam ovo.

Potpredsednik **Osman Vilović:** Prima li odbor ovo, da se izvrši ova ispravka? (Prima.) Objavljujem, da je primljena.

Sada je na redu glasanje o ovome zakonu u celini. Ko je za ovaj zakon u celini glasač za, a ko je protiv glasač protiv.

Sekretar dr. **Pavle Čubrović** proziva poslanike, da glasuju.

(Nastaje glasanje. — Posle glasanja.)

Potpredsednik **Osman Vilović:** Gospodo, glasalo je svega 18 poslanika, 13 je glasalo za a 5 protiv. Objavljujem, da je ovaj zakon u celini primljen.

Gospodo, sada je na redu da rešavamo o uredbi o prevodjenju osoblja državnih saobraćajnih ustanova u krajevima van Srbije i Crne Gore na dinarske plate.

Izvestilac dr. **Svetislav Popović:** Gospodo, ova uredba od 27. juna 1921. godine regulisala je prevodjenje osoblja državnih saobraćajnih ustanova u krajevima van Srbije i Crne Gore na dinarske plate. Sekcija predlaže, da se ova uredba primi za podlogu specijalne rasprave a u specijalnome pretresu ja ću predložiti izmenu kod člana 3. u ime sekcije.

Potpredsednik **Osman Vilović:** Gospodo, javlja li se ko za reč? Kako se niko ne javlja za reč to prelazimo na pretres u pojedinostima. Gospodo, sekcija predlaže 1. i 2. član da se prime bez izmena. Prima li Odbor ova dva člana po predlogu sekcije? (Prima.) Objavljujem, da su ova dva člana primljena.

Izvestilac dr. **Svetislav Popović:** Kod člana 3. sekcija predlaže, da se stav drugi izmeni i da po novoj redakciji glasi ovako: »Oni službenici državnih saobraćajnih ustanova, koji imaju po svom zvanju pravo na stan u naravi, ne plaćaju kirije, ako imaju stan u naravi. Ako ne mogu dobiti stan u naravi, pripada im ekvivalent 20% njihove plate«.

Prvi i treći stav ostaju kako su i bili.

Potpredsednik **Osman Vilović:** Prima li odbor član 3. sa ovom izmenom drugoga stava kako je izvestilac izneo? (Prima.) Objavljujem, da je ovako član 3. primljen.

Gospodo, sekcija predlaže, da se članovi 4.—8. prime bez izmene. Prima li Odbor ove članove prema predlogu sekcije? (Prima.) Objavljujem, da su primljeni.